UZINA MECANICA DE MASINI ȘI UTILAJ MINIER

BAIA MARE

str. Baia Sprie nr. 170
telefon 2411

• CELULE DE FLOTARE • AGITATOARE • ÎNGROȘĂTOARE • POMPA DE TULBUREALĂ ȘI ANTIACIDE DE MÎNĂ • FILTRE DE VID • CLASARE SPIRALE ȘI CU GREBLĂ • COLIVII DE EXTRACȚIE • ALIMENTATOARE DIFERITE • CIURURI VIBRATOARE • VAGONETE DE FUNICULARE • INSTALAȚII DE MANEVRAT VAGONETE LA RAMPA PUTULUI

ULEIURI MINERALE RAFINATE

— ULEI F. 5002 conform STAS 6254-60, cu punct de congelare 60°C pentru ungerea aparatelor, mecanismelor fine, dispozitive de control, pentru dispozitive hidromecanice care lucrează la temperaturi foarte scăzute.

— ULEI F. 5003 conform STAS 2535-61, cu punct de congelare 40° pentru ungerea mașinilor frigorifice (acționate cu amoniac și freon) precum și pentru destinații speciale.

— ULEI DIELECTRIC conform STAS 811-61 pentru transformatori, întrerupători și alte aparate electrice.

— ULEI HIDROMECANIC H. 5005 pentru transmisii hidromecanice, dispozitive de comandă, prese de înaltă presiune. La cerere se livrează și tipul antispumant H 5005 A, pentru dispozitive unde e supus unei agitări puternice.

uleiuri

bitumuri

Întreprinderea minieră

ORADEA

str. Vasile Alecsandri nr. 2 — telefon 1 45 00 — telex 034218

Bitumuri naturale și bitumuri speciale pentru construcția de drumuri, izolări hidrofuge, termice, protecții anticorozive pentru industria electrotehnică și alte destinații speciale.

PRODUCE PRIN

UZINELE „DERNA—TĂTĂRUȘ"

Lei 2

Nr. 3 9 ianuarie 1969

CABINETUL DE PARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Epilog și prolog politic în S. U. A.

Convergențe și divergențe iberice

Din istoria celui de al doilea război mondial

Dezastrul de la Singapore

În lumea științei

Transplantul de inimă om-om

Avionul supersonic sovietic de pasageri TU-144 (precedat în fotografie de un avion cu reacție).

Avionul poate zbura fără escală 6 500 km cu o viteză de 2 500 km pe oră, avînd 120 de pasageri la bord.

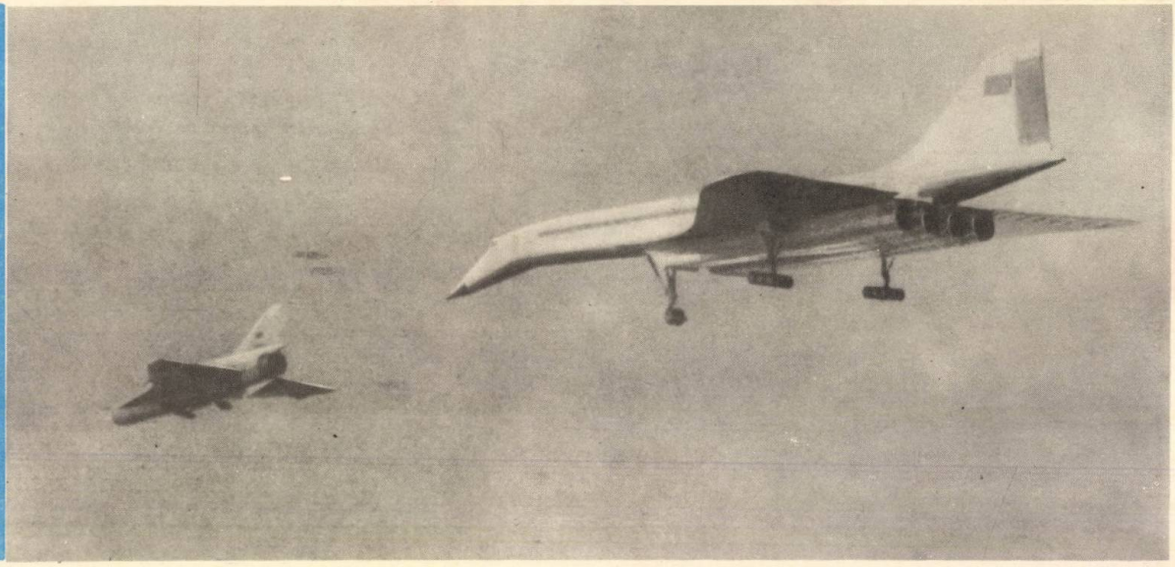

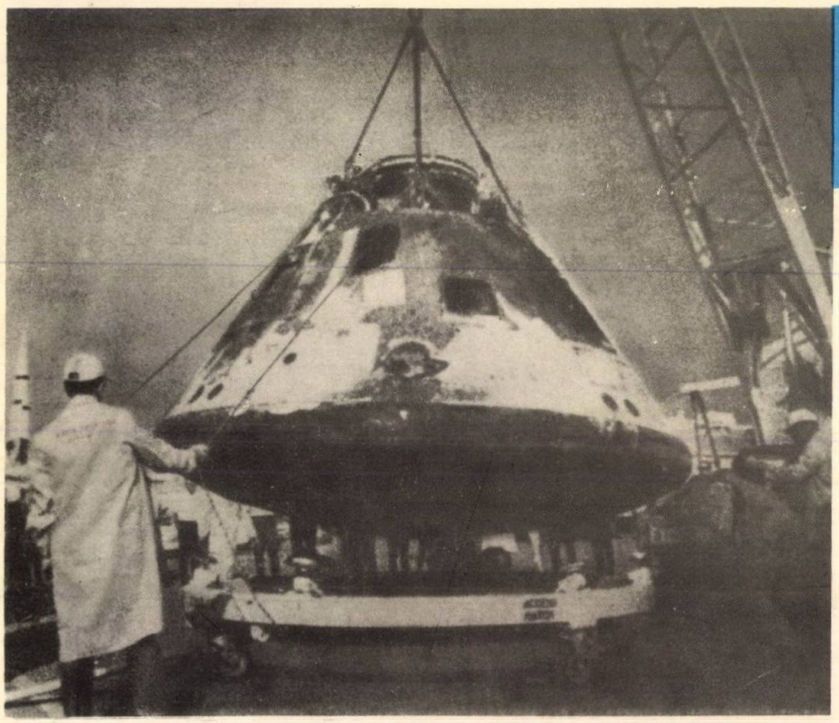

Cabina „Apollo-8" a fost adusă pentru cercetări amănuntite la Downey (California), la uzinele companiei „North American Rockwell", unde a fost construită.

Ninsori abundente și bruște scăderi de temperatură în întreaga Europă. Imaginea înfățișează o localitate din nordul Angliei, ale cărei drumuri de acces au fost blocate.

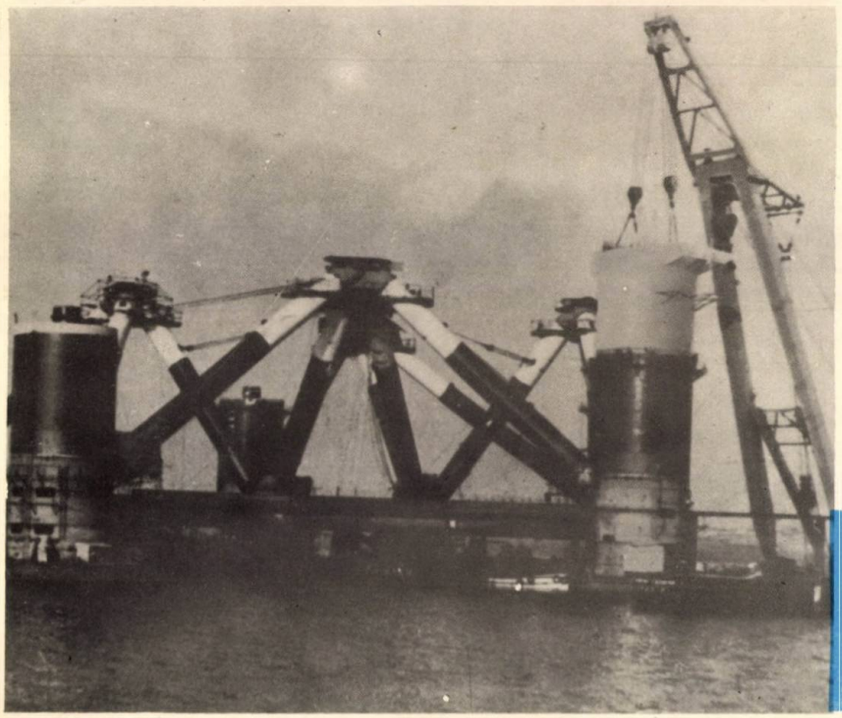

„Pentagone 81", recent asamblată la Le Hâvre, este cea mai mare platformă de construcție franceză pentru cercetări submarine. Pe suprafața platformei pot ateriza elicoptere.

CABINETUL DE CARTID
BIBLIOTECA
SIBIU

LUMEA

Nr. 3 (272) — 9 IANUARIE 1969

sumar

2 Săptămîna în telegrame. *Radu Pascal*

DE LA CORESPONDENȚII NOȘTRI

7 PARIS. Reforma instituțiilor regionale. *Georges Dascal*
12 CIUDAD DE MEXICO. Galo Plaza încearcă să „retușeze" O.S.A. *Luiz Suarez*
18 MOSCOVA. Generațiile văzduhului. *Silviu Podină*

ARTICOLE

5 Epilog și prolog prezidențial. *Felicia Antip*
8 Confruntări sociale în lumea capitalistă. *Conf. dr. Traian Caraciuc*
11 Convergențe și divergențe iberice. *Elena de la Souchère*
15 Dosarul Falkland. *Ion Cloșcă*

ANCHETA INTERNAȚIONALĂ

13 Națiunea în viața societății africane. *Corneliu Vlad*

REPORTAJ PE GLOB

16 De la Jamestown la Ticonderoga. *Costin Murgescu*

DIN ACTIVITATEA PARTIDELOR COMUNISTE ȘI MUNCITOREȘTI

20 În pregătirea celui de-al XXIII-lea Congres al Partidului Comunist din Danemarca

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

21 Transplantul de inimă om-om. *Mircea Grigorescu*

SERIAL

23 *Memoriile lordului Moran*

CONTRAPUNCT

26 Aici corabia „Santa Maria". *Russell Baker*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 Time, Relazioni Internazionali, La Manana, Le Soir

PROFIL

30 LUDWIG VAN MOOS, președintele Confederației Helvetice

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

În acest număr:

Corespondență din Paris
REFORMA INSTITUȚIILOR REGIONALE
pag. 7

Corespondență din Moscova
GENERAȚIILE VĂZDUHULUI
pag. 18

Corespondență din Ciudad de Mexico
O. S. A. „RETUȘATĂ"
pag. 12

Seisme contemporane în S. U. A.
pag. 16

DOSARUL FALKLAND
pag. 15

Anchetă internațională
Națiunea în viața societății africane
pag. 13

Transplantul cardiac
Dileme medicale și etico-juridice
pag. 21

săptămîna
în telegrame

Orientul Apropiat

CONSULTĂRI ȘI SONDAJE

Noului moment de tensiune arabo-israeliană pare să-i succeadă, pe plan internațional, o nouă intensificare a contactelor diplomatice. Stimulate de gravitatea și fragilitatea situației din regiune, sondaje, tatonări, întrevederi, inițiative — la diverse niveluri și pe diverse căi — par să marcheze actuala etapă a diplomației consacrată soluționării conflictului din Orientul Apropiat. Și e simptomatic, în acest sens, faptul că un purtător de cuvînt al secretarului general al O.N.U. a fost autorizat să declare că U Thant „salută recentele inițiative privind o întîlnire a reprezentanților celor patru mari puteri în legătură cu situația din Orientul Apropiat, deoarece intenția — a afirmat el — este de a căuta o soluție în cadrul rezoluției Consiliului de Securitate din 22 noiembrie 1967 și de a sprijini eforturile reprezentantului special, ambasadorul Gunnar Jarring".

Într-adevăr, ideea unei acțiuni concertate a „celor patru" (U.R.S.S., S.U.A., Franța, Anglia) este frecvent reluată de majoritatea comentatorilor. De mai multă vreme susținută de U Thant care, în octombrie, a propus chiar o conferință pe această temă a celor patru miniștri de externe, ea face obiectul a o serie de declarații oficiale recente. Astfel, în urma ședinței Consiliului de Miniștri al Franței — cu prilejul căreia șeful diplomației franceze, Michel Debré, a prezentat un raport asupra conjuncturii politice din Orientul Apropiat — purtătorul de cuvînt al guvernului și ministrul informațiilor, Joel Le Theule, a precizat că este necesar ca cele patru puteri, membre permanente ale Consiliului de Securitate, „să ia în mîini această problemă, sub o formă sau alta, în așa fel, încît să obțină din partea principalilor interesați, adică israelieni și arabi, aplicarea rezoluției votată de Consiliul de Securitate". De notat că — așa cum a accentuat M. Debré — „nu poate fi vorba de o soluție impusă". Procedura unei asemenea acțiuni nu e, însă, cîtuși de puțin stabilită. Se știe, de pildă, că Franța, își exprima anterior preferința pentru o conferință în patru ; acum, însă, din ultimele declarații reiese că guvernul francez nu consideră realizabilă, cel puțin pentru moment, o asemenea formulă, esențialul fiind concertarea eforturilor, iar una din modalități — aceea a discuțiilor bilaterale în cadrul O.N.U. „În opinia guvernului francez — sublinia, în continuare, Joel Le Theule — momentul pare cu deosebire oportun de a se face totul pentru oprirea ciclului infernal în care s-a angajat situația din Orientul Apropiat, deoarece în caz contrar există riscul ca lumea să se afle în fața unui conflict care nu ar putea decît să se extindă".

De altfel, acest risc a fost foarte recent invocat de guvernul francez și în legătură cu hotărîrea sa de a interzice orice livrări de armament către Israel, hotărîre determinată de atacul israelian asupra aeroportului din Beirut, capitala Libanului.

Într-o conferință de presă, probabil ultima în calitate de secretar de stat, Dean Rusk a făcut ample referiri la situația din Orientul Apropiat. Pronunțîndu-se pentru o „examinare imediată și atentă" a situației de către toți liderii țărilor interesate, el și-a exprimat părerea că „pacea nu poate fi găsită în afara acestei regiuni" ; o soluție — a subliniat el — nu se poate găsi decît prin „negocieri și acorduri" între protagoniștii din zonă. A adăugat însă : „există și alții care pot fi de un ajutor", precizînd că stabilirea unor „contacte strînse între cele patru mari puteri" ar fi constructivă pentru instaurarea păcii în Orientul Apropiat. Ceea ce li s-a părut unor comentatori o aprobare a așa-numitei „teorii a concertării" acceptată și de U Thant, dar, mai curînd, ca un mijloc de a sprijini misiunea mediatorului O.N.U., Gunnar Jarring. De altfel, în cercurile americane — e de părere un comentator al agenției U.P.I. — se apreciază, în general, că orice hotărîre a celor patru mari puteri ar trebui să se limiteze, în momentul actual, la un sprijin mai mare acordat misiunii Jarring. „Nouă — a afirmat, în concluzie, Dean Rusk — ni se par clare elementele unei soluționări pașnice. Ele sînt cuprinse în rezoluția Consiliului de Securitate. Dacă se poate realiza un acord pe bazele acestei rezoluții, se poate ajunge la un adevărat început de pace dreaptă și trainică".

La rîndul ei, Anglia, angajată, de asemenea, în această rundă a consultărilor (se amintește, în acest sens, întrevederea dintre ministrul de externe Michael Stewart și ambasadorul sovietic, Mihail Smirnovski) se pronunță pentru aplicarea rezoluției O.N.U. și încurajarea inițiativelor lui Jarring, ca principale modalități de rezolvare a conflictului, cît despre marile puteri, „dată fiind fluiditatea situației, e încă dificil a li se defini rolul".

Firește, de prim interes este, însă, modul cum asemenea luări de poziții sînt reținute și reflectate de diplomația arabă și israeliană. Astfel, în țările arabe, declarațiile guvernamentale franceze din ultima vreme au fost primite cu interes, „politica Franței în criza din Orientul Apropiat fiind — cum afirma recent ministrul adjunct al orientării naționale al R.A.U. — apreciată". Cercurile politice israeliene nu se arată, în ce le privește, dispuse să accepte ideea unei eventuale conferințe sau acțiuni conjugate a celor patru mari puteri, procedura preconizată de ministrul de externe Abba Eban rămînînd aceea a unei conferințe între Israel și statele arabe, sub egida dr. Jarring.

În ultima vreme, pe planul relațiilor inter-arabe se discută tot mai intens despre oportunitatea convocării unei noi reuniuni a șefilor de state. Propunerea aparține regelui Hussein al Iordaniei și, pînă acum, se bucură de acordul de principiu a șase șefi de state arabe. Ultimele conferințe arabe la nivel înalt au avut loc succesiv la Cairo (1964), Alexandria (1964), Casablanca (1965) și Khartum (1967). Posibilitatea convocării unei asemenea reuniuni a stat pe ordinea de zi a recentelor discuții dintre regele Hussein și președintele Libanului, Charles Hellou, dintre miniștrii de externe ai Siriei și R.A.U., Mohamed Eid Ashawi și Mahmoud Riad.

Situația incertă din regiune se află în fond — apreciază comentatorii politici — și la baza hotărîrii guvernului libanez de a-și prezenta demisia, în urma divergențelor apărute între membrii cabinetului, în legătură cu problemele securității țării.

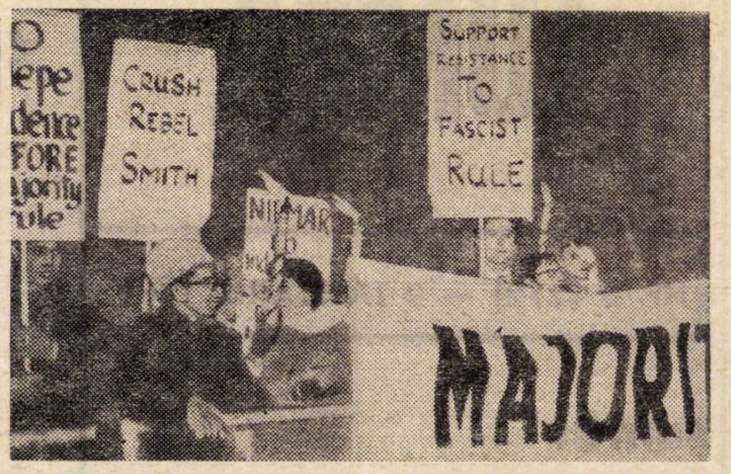

Londra. Luni, în ajunul deschiderii conferinței primilor miniștri din țările Commonwealth-ului, membrii londonezi ai „mișcării anti-apartheid" au organizat o demonstrație de protest împotriva regimului rasist al lui Ian Smith

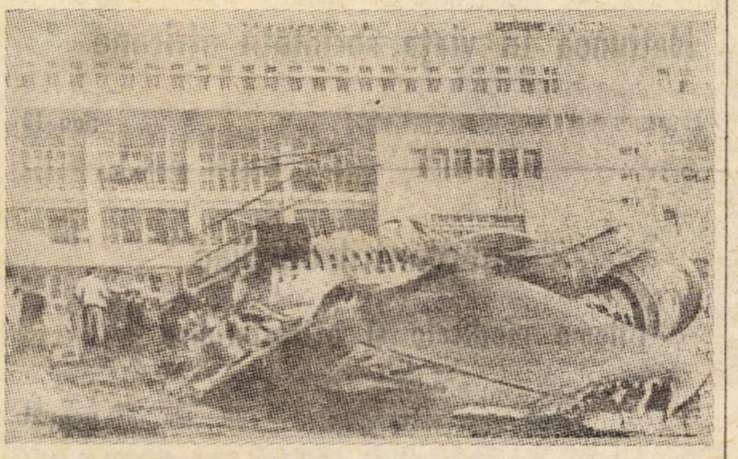

Pe aeroportul din Beirut, după atacul efectuat de unitățile israeliene

Înregistrînd, în același timp, noua „campanie diplomatică" — cum au numit-o poate cu prea mult optimism unii comentatori — se poate, totuși, exprima speranța ca noile eforturi, de oriunde ar veni ele, să contribuie la găsirea unei soluții echitabile în vederea reglementării pe cale pașnică a situației din această atît de încercată parte a lumii. Temeiul rezonabil al oricărei soluții politice nu poate însă exista în afara factorilor-cheie, unanim acceptați de opinia publică și conținuți într-un document de voloarea rezoluției O.N.U. din noiembrie 1967 : retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate, rezolvarea prin negocieri a tuturor problemelor de natură să mențină și să genereze conflicte, recunoașterea dreptului fiecărui stat la existență suverană.

Paris

FOND ȘI FORMĂ ÎN TRATATIVE

Au trecut două luni de la data prevăzută inițial pentru începerea tratativelor în patru în vederea găsirii unei soluții pașnice conflictului din Vietnam. Toată această perioadă a fost însă ocupată de interminabile discuții pe teme procedurale. Aparent deci — un impas. Ținînd însă seama de faptul că există un început și că punțile nu sînt rupte, se poate spera în depășirea impasului și vorbi de perspectivele unei reglementări.

Se poate spera, de pildă, ca cele patru părți să se pună de acord asupra acestei atît de negociate forme a mesei unei conferințe care nu a început, dar care e menită să trateze despre pace. În analiza situației de fapt, după atîtea pertractări și discuții sterile provocate, în fond, de refuzul delegațiilor americană și sud-vietnameză de a accepta realitatea — adică de a recunoaște F.N.E. ca interlocutor de sine stătător și valabil — din multe comentarii de presă transpare regretul sau dezacordul față de absența unui răspuns adecvat al americanilor și administrației de la Saigon la inițiativele concrete ale delegațiilor R.D.V. și F.N.E.

Una din aceste propuneri, apreciate ca un pus înainte și o soluție procedurală firească, a constituit-o aceea de a accepta o masă rotundă, la care delegațiile să se așeze fiecare unde vor. După cum se știe, contrapropunerile americană și saigoneză nu s-au dovedit a fi decît o variantă a celor vechi, formulele respective trădînd, de fapt, concepția inacceptabilă a unei conferințe „în doi" și nu „în patru". Dar, ca și cum această situație nu ar fi singură în măsură să justifice impasul, reprezentanții Saigonului intenționează să vină cu un plan care pune în cauză însuși principiul unei conferințe unice. În unele cercuri politice sud-vietnameze se vorbește acum (chiar dacă, în mod oficial, s-a dezmințit această idee) despre o triplă negociere : una militară, la Paris, între americani, R.D.V. și reprezentanții Saigonului (deci fără F.N.E.) ; una politică, între F.N.E. și guvernul sud-vietnamez, la Saigon ; în fine, a treia, între reprezentanții nordului și sudului, la Hanoi sau la bordul unei nave, undeva, de-a lungul paralelei 17, cu scopul de a discuta viitoarele relații între ei. Aceste concepții, notează observatorii de la Paris, sînt destul de asemănătoare cu cele enunțate mai de mult de Clark Clifford, secretarul apărării, și Henry Kissinger, consilierul președintelui ales, Richard Nixon. Dacă pînă acum delegația americană s-a abținut de la un comentariu oficial al propunerilor sud-vietnameze, s-ar părea totuși că unii din membrii săi influenți, ca de pildă Averell Harriman, n-ar fi întru totul ostili ideii negocierilor separate, cu singurul corectiv ca acestea să aibă loc numai la Paris.

Purtătorul de cuvînt al delegației R.D.V., Nguyen Tanh Le, a caracterizat aceste propuneri drept „subterfugii ale administrației de la Saigon menite să împiedice ținerea conferinței în patru". La rîndul său, comentînd aceste acțiuni dilatorii, șeful adjunct al delegației F.N.E. punea întrebarea logică : „Chestiunea de fond — declara el — este de a se ști dacă se vrea sau nu conferința, dacă se vrea pacea sau continuarea agresiunii". Noile propuneri americane — apreciază ziarul nord-vietnamez „Nhan Dan" — se aseamănă cu cele făcute, în aprilie 1968, cînd Statele Unite au numit nu mai puțin de douăzeci de orașe ca loc al viitoarelor tratative. De data aceasta, remarcă autorul articolului mai sus citat, cele șase forme de mese propuse de americani, chiar dacă sînt, într-adevăr, diferite, ele nu exprimă, în ultimă instanță, decît concepția unei conferințe la care să participe numai două părți. „Vrînd astfel să discute despre problema Vietnamului de sud, fără să recunoască pe deplin rolul F.N.E. ca veritabil reprezentant, organizator și lider al poporului sud-vietnamez, Statele Unite — conchide «Nhan Dan» — întîrzie conferința, ca și o reglementare pașnică a problemei vietnameze".

Faptul că zilele trecute s-a anunțat că, în locul lui Harriman, șeful delegației americane, a fost numit, cu începere de la 20 ianuarie, Cabot Lodge, ar putea însemna un indiciu nou în ce privește evoluția poziției americane. Se știe că noul șef al delegației a fost în două rînduri ambasador al S.U.A. la Saigon și, de aceea, mulți îl consideră mai receptiv decît predecesorul său la „doleanțele", cu alte cuvinte, la intențiile de obstrucție, ale Saigonului. (De altfel, declara un membru al delegației sud-vietnameze, numirea lui Lodge va facilita mult lucrurile pentru reprezentanții guvernului de la Saigon). Este totuși prematur a anticipa asupra direcției pe care noul principal negociator american ar încerca să o imprime discuțiilor tratativelor.

Esențial este să se învingă impasul actual și, pornind de la constatarea pozitivă că acordul

→

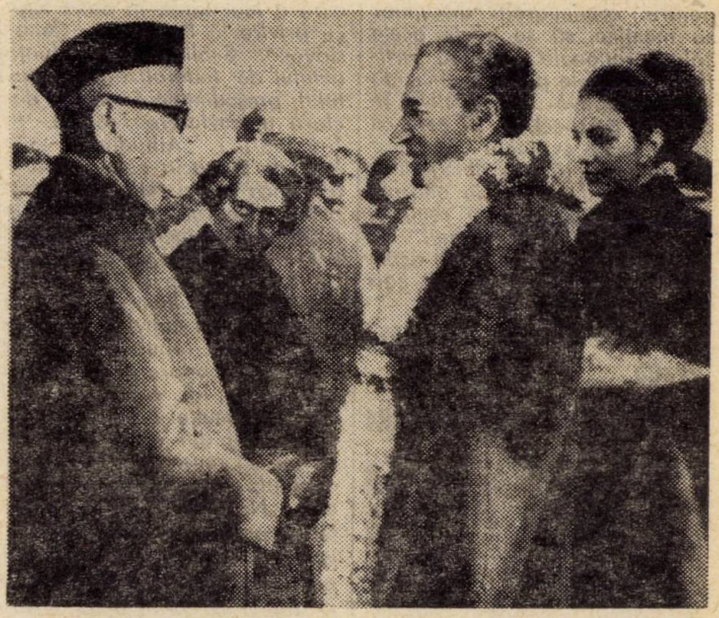

New Delhi. Președintele Zakir Husain și premierul Indira Gandhi întîmpinînd pe Șahinșahul Mohammad Reza Pahlavi Aryamehr și pe soția sa cu prilejul vizitei pe care o întreprinde în India suveranul Iranului.

Paris. Tran Hoi Nam, șef-adjunct al delegației Frontului Național de Eliberare din Vietnamul de sud, prezentînd ziariștilor, în cadrul unei conferințe de presă, unul din proiectele delegației sale privind forma mesei de conferință.

săptămîna

în telegrame

pentru continuarea discuțiilor se menține, să se caute acele soluții rațională care să justifice speranțele puse în eficiența unor tratative constructive. În această perspectivă, se cere ca gesturile de evidentă conciliere și bună voință ale delegațiilor R.D.V. și F.N.E. să fie onorate printr-o atitudine mai realistă, lipsită de unilateralismul de care au dat dovadă pînă acum interlocutorii americani și saigonezi.

Praga

ACTUL DE FEDERALIZARE

Noul an politic cehoslovac a fost inaugurat printr-un eveniment național de primă importanță : de la 1 ianuarie au intrat în vigoare Legea constituțională cu privire la Federația Cehoslovacă și Legea constituțională referitoare la ministerele și comitetele federale. Ca urmare a primei legi, președintele L. Svoboda a numit, în prima zi a anului, noul guvern al Republicii Socialiste Cehoslovace. Din componența actualului cabinet, al cărui președinte este O. Cernik, fac parte P. Colotka, S. Faltian, F. Hamouz, V. Vales, vicepreședinți ai guvernului ; Jan Marko, ministru de externe ; general-colonel M. Dzur, ministrul apărării naționale ; J. Pelnar, ministrul afacerilor interne ; F. Vlasak, ministrul planificării, Jan Tabavzek, ministrul comerțului exterior.

Anul 1969 este și primul an al Republicii Socialiste Slovace care a luat ființă în baza legii cu privire la Federația Cehoslovacă. Subliniind importanța actului de federalizare a statului, președintele Svoboda declara în cuvîntarea rostită la 1 ianuarie : „Atitudinea mea față de Slovacia este cunoscută. Dacă astăzi felicit, cu acest prilej, poporul slovac frate în legătură cu încheierea luptei sale de mulți ani pentru o orînduire proprie de stat fac aceasta din toată inima și cu cea mai profundă convingere. Doresc ambelor republici, ambelor noastre popoare și grupurilor naționale, în condițiile noii structuri, multe succese pentru ca fiecare din ele și toate la un loc să reușească, în aceste condiții, mai bine decît în trecut". „Noi — adăuga președintele republicii — vedem viitorul patriei în socialism. O altă cale, pentru noi, nu există. Pornim de la faptul că principalul nostru sprijin internațional îl constituie colaborarea pe bază de egalitate în drepturi și alianța cu Uniunea Sovietică și alte țări socialiste. În același timp, noi vrem să dezvoltăm cu ele relații reciproc avantajoase și de prietenie. Vrem să trăim în pace și prietenie și să colaborăm cu toate popoarele. În aceste condiții internaționale vom înfăptui și pe viitor, neabătut principiul potrivit căruia poporul nostru este stăpînul patriei sale".

În ce privește sarcinile concrete de viitor, atît președintele Svoboda cît și alți conducători de partid și de stat cehoslovaci au subliniat că e necesară rezolvarea urgentă a problemelor economice, elaborarea planului cincinal și trecerea la activitatea practică de realizare a prevederilor plenarei C.C. din decembrie. Recenta Declarație a Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia face un bilanț a ceea ce a însemnat viața politică în Cehoslovacia după plenara C.C. din ianuarie 1968 și, în același timp, precizează cadrul și obiectivele politicii naționale în viitor. „Dezvoltarea tuturor valorilor, care în perioada de după ianuarie au constituit forța motrice a adevăratului progres socialist — se spune în Declarație — depind, în prezent, în primul rînd de îndeplinirea consecventă a rezoluției din noiembrie. Conducerea politică a societății intenționează să creeze astfel condițiile pentru o muncă activă în toate domeniile vieții sociale, pentru rezolvarea sarcinilor care, datorită caracterului lor urgent, nu mai pot fi amînate. Vrem ca fiecare să fie convins că vom reuși să traducem, practic, în viață, ceea ce am întreprins în ultimele luni".

Una din problemele politice concrete se dovedește a fi aceea legată de constituirea Adunării Federale a R.S. Cehoslovace. În această chestiune, în afara Declarației amintite mai sus o serie de precizări a adus și ședința Biroului C.C. al P.C. din Cehoslovacia pentru conducerea activității de partid în regiunile cehe. Biroul — reiese în urma acestei ședințe — consideră just să se respecte dreptul de participare a unui reprezentant al poporului slovac în fruntea Adunării Federale încă de la constituirea sistemului federal. Se știe că actualul președinte al parlamentului federal, Josef Smrkovsky, e de origine cehă. Conform declarației Prezidiului C.C. al P.C. din Cehoslovacia, în care se afirmă că Josef Smrkovsky va îndeplini și pe viitor funcții în organele superioare de partid și de stat, biroul recomandă candidatura lui pentru funcția de președinte al Camerei Popoarelor și, în același timp, pentru cea de vicepreședinte al Adunării Federale.

Recentele documente de partid precum și declarațiile diferitelor personalități politice cehoslovace conțin, totodată, un apel adresat tuturor cetățenilor, instituțiilor și organizațiilor obștești să se unească și mai mult în jurul Comitetului Central al P.C. din Cehoslovacia și al guvernului în așa fel încît eforturile lor să contribuie activ la dezvoltarea continuă a socialismului în R.S. Cehoslovacă.

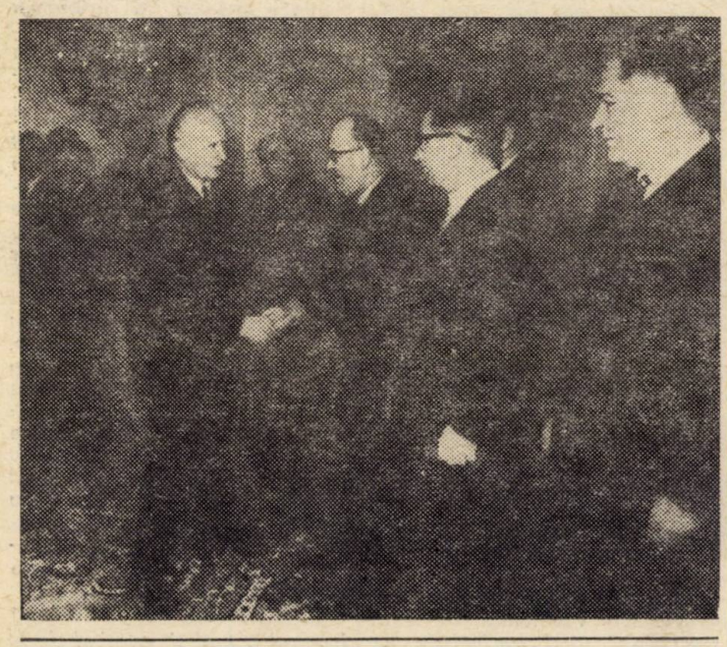

Praga. Președintele Ludwik Svoboda primind pe membrii noului guvern cehoslovac

Georgetown

FRONDA MILITARĂ

Rebeliunea armată din Guyana, izbucnită la numai trei săptămîni de la agitatele alegeri legislative (care au asigurat majoritatea locurilor din parlament reprezentanților partidului guvernamental „național popular", condus de premierul Forbes Burnham) pare să fi fost lichidată. Informația aparține unui comunicat al forțelor armate guyaneze.

Se declară la Georgetown că șefii insurecției, proveniți din

Forbes Burnham, premierul Guyanei

mari familii de latifundiari, ar fi animați de tendințe separatiste. Sfera lor de acțiune ar viza un teritoriu de 50 000 km², în regiunea de frontieră între Brazilia și Guyana. Respingînd acuzațiile autorităților guyaneze, guvernele venezuelan și brazilian au declarat că nu au acordat nici un fel de sprijin liderilor rebeliunii armate și refuză să ofere ajutorul pe care aceștia l-ar solicita. Ministrul de externe al Venezuelei, Ignacio Iribarren Borges, a precizat că problema trebuie soluționată de „guvernul legal ales al Guyanei", iar ministrul brazilian de externe, Jose de Magalhaes Pinto, și-a exprimat speranța că guvernul de la Georgetown va putea controla situația. Dacă după ultimele știri, revolta pare să fi fost înfrîntă, relațiile între Guyana și Venezuela se arată a fi destul de periclitate. Regiunea Rupini, unde s-a manifestat cu mai multă vigoare fronda militară — susțin oficialitățile de la Georgetown — ar face obiectul unei mai vechi revendicări a Venezuelei. Vigoarea acuzațiilor guyaneze, urmată de vigoarea dezmințirilor venezuelane — au apreciat unii observatori politici din zonă — ar fi putut duce, la un moment, la crearea unei stări de încordare între cele două state.

Radu PASCAL

Epilog şi prolog prezidenţial

Un Congres nou, o Administraţie încă veche. Procesul de tranziţie se desfăşoară pe etape, aşa cum prescrie schema determinată de prevederile Constituţiei lui Washington şi de tradiţiile statornicite în ultimele două secole. De la 6 pînă la 20 ianuarie, Congresul 91 mai colaborează cu guvernul Johnson, urmînd să asculte mesajele asupra Stării Uniunii, bugetului şi economiei pregătite de acesta. După aceea, Richard Nixon, — primul preşedinte nou ales din ultimii 120 de ani care n-a izbutit să determine instaurarea unei majorităţi a propriului său partid fie în Senat fie în Camera Reprezentanţilor — va înfrunta un Congres reticent. „Amintiţi-vă — i-a prevenit noul preşedinte pe liderii parlamentari republicani — că avem un Congres democrat şi că dorim să ne înţelegem cu el". Cum ? Experienţa ultimelor decenii arată că forul legislativ al Statelor Unite acţionează cel mai adesea ca o frînă în calea înnoirilor. Cînd, la prima dezbatere în legătură cu tratatul de neproliferare, Richard Nixon, aflat pe atunci în campanie electorală, a cerut Senatului să nu-l ratifice, apelul lui a găsit de îndată ascultare. Preşedintele Nixon şi-a schimbat între timp atitudinea şi a comunicat acest lucru prin intermediul liderului minorităţii republicane din Senat, Dirksen : „Dacă liderul majorităţii, Mansfield, doreşte să pună problema tratatului înainte de ziua inaugurării (noului preşedinte — N.R.), e foarte bine, pentru că sînt înclinat să susţin tratatul. Sînt lucruri care nu pot să aştepte". Invitaţia este adresată indirect preşedintelui Johnson, căruia i s-ar oferi astfel prilejul de a-şi încheia cariera printr-un act spectaculos. Nimeni nu poate însă garanta că Senatul, docil cînd a fost solicitat să spună nu, va reacţiona la fel acum, cînd răspunsul cerut este un da.

De ce este Congresul american atît de reţinut la orice îndemn de a face un pas înainte ? O analiză a structurii sale ar depăşi cadrul articolului de faţă. Vom aminti doar că sistemul seniorităţii, filibusterul şi alte aranjamente menite să menţină controlul asupra luării hotărîrilor în mîinile congresmenilor cu state îndelungate de serviciu (cei mai mulţi reprezentînd interesele unor comunităţi sudiste, rurale şi în general retrograde) fac ca principiul „un om un vot" să nu se aplice de fapt şi în interiorul Capitoliului. În zilele premergătoare structurării interne a Congresului 91, cîţiva optimişti au încercat să zgîlţîie o parte din stîlpii conservatorismului. În Camera Reprezentanţilor, democratul Morris Uddal, nemulţumit, ca şi alţi democraţi tineri, de felul în care îşi exercită funcţia spicherul John McCormack (în vîrstă de 77 de ani), şi-a prezentat candidatura la acest post, considerat a fi cel mai influent din Congres. De notat că, în caz de indisponibilitate a preşedintelui, spicherul este al doilea după vicepreşedintele Statelor Unite în linia succesiunii. Dar McCormack, de 40 de ani membru al Camerei Reprezentanţilor, a obţinut relativ uşor să fie reales pentru al patrulea termen consecutiv de doi ani în funcţia de spicher, grupul liberal al cărui exponent se făcuse Uddal (fratele ministrului de interne din guvernul Johnson) fiind obligat să bată în retragere. Astfel, atît în grupul parlamentar democrat cît şi în cel republican, „bătrînii" şi-au menţinut şi consolidat în general poziţiile.

În acest context, două surprize : atît republicanii cît şi democraţii au înlăturat din posturile de lideri adjuncţi ai grupărilor lor din Senat pe vechii deţinători — conservatori notorii — în favoarea unor reprezentanţi ai aripilor liberale ale celor două partide. Republicanul Hugh Scott, senator de Pennsylvania, care în 1964 a desfăşurat o campanie energică împotriva goldwaterişştilor la Convenţia de la Los Angeles, l-a învins pe senatorul de Nebraska, ultraconservatorul Roman Hruska. De departe mult mai senzaţională a fost schimbarea produsă la democraţi. Numele învingătorului : Edward Kennedy. Ultimul supravieţuitor dintre fraţii Kennedy s-a hotărît, deci, să intre în lupta politică, alegînd o cale foarte riscantă. Rareori în istoria Congresului american au fost întreprinse, şi încă şi mai rar au izbutit, asemenea încercări de a sfida „sistemul", opunînd candidatura unui nou venit (Kennedy este în Senat doar de opt ani) candidaturii unui veteran. Senatorul înfrînt, Russell Long, este aproape un simbol al reacţionarismului. Zi de zi, din momentul cînd Edward Kennedy şi-a anunţat candidatura, pînă la succesul ei, ziarele americane îşi exprimau unanim, în prima pagină, scepticismul şi dezaprobarea : Edward Kennedy va pierde partida şi acest eşec îl va scoate din joc poate pentru totdeauna. Nu va mai avea nici o şansă să ajungă în 1972 la Casa Albă. Şi totuşi a izbutit, obţinînd 31 de voturi ale senatorilor faţă de 26 întrunite de sudistul Long. Consideră Edward Kennedy postul său din Senat ca un prim pas spre preşedinţia Statelor Unite ? În ultimii ani au ales calea Capitoliului în călătoria către Casa Albă nu numai Lyndon Johnson, Barry Goldwater, Richard Nixon şi Hubert Humphrey, ci şi John şi Robert Kennedy. Unii, după cum se ştie, au ajuns pînă la ţel, alţii nu...

Congresul a confirmat alegerea noului preşedinte, a votat dublarea salariului anual al acestuia, îi va primi, într-un cadru solemn, joi, pe cei trei cosmonauţi de pe Apollo-8, dar pentru a trece dincolo de atribuţiile cu caracter ceremonial are nevoie, în primul rînd, de un impuls serios. La prima sa întîlnire cu liderii republicani ai Congresului, preşedintele Nixon nu a fost prea explicit în ceea ce priveşte iniţierea de programe legislative. Pregătindu-se pentru momentul intrării în opoziţie, preşedintele Johnson a scris, în „The Democrat", organul oficial al partidului său, un fel de testament politic exhortativ : „Ori de cîte ori noua Administraţie va propune programe sănătoase şi acceptabile le vom sprijini. Dl Nixon va constata că poate conta pe deplina cooperare a membrilor democraţi ai Congresului atunci cînd interesul naţional o va jus-

→

— Nu te superi dacă mă uit niţeluş peste umărul dumitale...

(Din **International Herald Tribune**)

tifica. Atunci însă cînd vom vedea că Administrația se mișcă prea încet în anumite domenii — sau nu se mișcă de loc — democrații trebuie să preia inițiativa. Întrucît am îndeplinit această funcție mai bine de cinci ani, cunosc uriașa mașină de care dispune un președinte pentru a-și realiza obiectivele. Dar și Congresul are putere, și noi sîntem cei care controlăm Congresul. Într-un sens foarte real, viitorul legislației progresiste va depinde, așa cum a depins întotdeauna, de democrați".

Numai că, în ultimii ani, democrații nu au izbutit să pună în practică un număr semnificativ de măsuri progresiste, deși au deținut nu numai puterea în Congres, ci și „uriașa mașină de care dispune președintele pentru a-și realiza obiectivele". O ultimă deficiență de amploare în funcționarea acestei mașini ține în loc rezolvarea problemei care ocupă locul unu pe lista priorităților americane și mondiale: războiul din Vietnam. Impasul de la Paris se datorește atît obstrucției saigoneze, cît și divergențelor din sînul guvernului Johnson. Ziarul „The Washington Post" este de părere că va trebui să așteptăm vreo 50 de ani pentru a cunoaște amănuntele conflictului care îl opune astăzi pe secretarul de stat Dean Rusk, secretarului apărării Clark Clifford. În esență, însă, ne poate spune de pe acum că este vorba de „o divergență între un om care a participat la război chiar de la început (Rusk) și unul care a intrat în el tîrziu (Clifford)". Povestea lui Clifford, pe care presa americană îl prezintă ca pe un „uliu îmblînzit", e destul de simplă: președintele Johnson i-a încredințat conducerea Pentagonului, considerîndu-l — pe bună dreptate în momentul respectiv — un adept al războiului pînă la capăt. Pe atunci, însă, Clifford nu cunoștea anumite fapte, pe care avea să le înțeleagă abia după ce și-a preluat funcția. În primăvara anului 1968 a ajuns la concluzia că Statele Unite nu vor putea repurta niciodată victoria în războiul din Vietnam. Ca atare, singura ieșire onorabilă rămîne o dezangajare, o retragere. Cu cît mai repede, cu atît mai bine. După unele opinii informate, Clifford ar fi dorit ca tratativele de pace să demareze cu adevărat, ca guvernul american să se angajeze pe calea lor într-o măsură care să facă imposibilă din punct de vedere politic eventuala părăsire a mesei de conferință de către delegația Statelor Unite după schimbarea Administrației. Dean Rusk se menține însă la punctul de vedere care i-a dictat totdeauna conduita față de războiul din Vietnam: Statele Unite sînt acolo pentru ca să stea. Orice pas înapoi ar fi dezonorant. Ca atare, nu Administrația Johnson este cea care îl va iniția. Tratative concrete? Să hotărască viitorul guvern.

Ce face în această situație președintele Johnson? Păstrează tăcerea, nu sprijină fățiș nici una dintre cele două tendințe. E, în fond, și aceasta o atitudine, de altfel cît se poate de logică dacă se ține seama de inconsecvențele care au caracterizat în ultima perioadă politica vietnameză a Statelor Unite.

Se apropie 20 ianuarie. Ce se va întîmpla după instalarea lui Richard Nixon? Principalii săi „consilieri au primit misiunea de a pregăti, pînă în ziua inaugurării, o listă de „opțiuni realiste" pe baza cărora președintele să-și poată defini o strategie coerentă. Activitatea grupului de lucru este coordonată de Henry Kissinger, viitorul consilier principal al Casei Albe pentru problemele securității, ceea ce nu înseamnă însă că, atunci cînd se vor trage concluziile, va prevala neapărat punctul său de vedere.

Fiecare nouă numire în eșaloanele înalte ale politicii externe a fost comentată de presa americană ca o confirmare a presupunerii exprimate de gazetari de la început: președintele Nixon va fi propriul său ministru de externe, Statele Unite vor avea, sub conducerea sa, o diplomație unitară. Subliniate cu deosebire în momentul desemnării lui Charles Yost ca viitor reprezentant la O.N.U. — Yost, diplomat de carieră, nu va fi înclinat, se spune, ca Adlai Stevenson sau Arthur Goldberg sau chiar George Ball, să gîndească uneori altfel decît Departamentul de Stat — afirmațiile despre omogenitatea echipei diplomatice au fost repetate atunci cînd au fost anunțate numele subsecretarilor de stat Alexis Johnson și Elliot Richardson. În sfîrșit s-a aflat și cine va prelua conducerea grupului de tratative de la Paris: Henry Cabot Lodge, actualmente ambasador la Bonn, fost de două ori ambasador la Saigon, un „dur" în materie de politică vietnameză. Nixon și Lodge sînt prieteni vechi. În 1960 au candidat, fără succes, pe aceeași listă la președinția și vicepreședința Statelor Unite. Dacă ziarele americane au primit cu nedisimulată dezamăgire numirea lui în locul lui Averell Harriman, aceasta s-a întîmplat nu pentru că ar pune sub semnul întrebării capacitatea lui, ci pentru că au rezerve față de intenția lui de a le duce cu adevărat la bun sfîrșit.

Embargoul decretat de Richard Nixon asupra declarațiilor angajante din punct de vedere politic continuă să fie în vigoare. Ziarele încep să renunțe însă la rezerva autoimpusă. Apar primele critici la adresa viitorului guvern, determinate nu numai de alegerea negociatorului de la Paris ci și de unele prime manifestări ale viitorilor miniștri. Despre ministrul de finanțe, David Kennedy, de pildă, se spune că ar fi comis o gafă: a respectat prea strict dispoziția președintelui de a nu lua atitudine față de nici o problemă. La prima sa conferință de presă, un gazetar i-a pus o întrebare de rutină:

— Ce intenționați să faceți în problema aurului? Răspunsul așteptat era cel pe care l-au dat întotdeauna miniștrii de finanțe ai Statelor Unite: „În nici o împrejurare paritatea dolar-aur nu va fi modificată". David Kennedy a dat însă un răspuns neașteptat:

— E foarte simplu. Vreau să-mi păstrez toate opțiunile deschise. În noua mea poziție, n-am o atitudine determinată asupra nici unei probleme.

Ca urmare, zvonurile în sensul că actuala conjunctură financiară internațională ar putea determina o devalorizare a dolarului, destul de insistente și înainte, au fost stimulate într-o asemenea măsură, încît Richard Nixon s-a văzut silit să comunice, prin secretarul său de presă, prima dezmințire oficială: „Nu prevedem nici o schimbare a prețului aurului sau a poziției domnului Nixon în problema aurului. E un lucru definitiv". Și chiar dacă n-ar fi, necesitatea de a-l susține este determinată de temerea că băncile străine ar putea cere preschimbarea în aur a rezervelor lor de dolari, ceea ce ar fi dezastruos pentru finanțele americane. David Kennedy nu este însă singurul membru al guvernului ale cărui conferințe de presă creează greutăți noului președinte. În Statele Unite, principala misiune a Departamentului afacerilor interne este prezervarea și dezvoltarea frumuseților și bogățiilor naturale ale țării, el trebuie să vegheze ca industrializarea intensivă să nu distrugă pădurile, rîurile, lacurile etc. La prima sa conferință de presă, noul ministru de interne, Walter Hickel, a făcut o profesiune de credință contrară sensului funcției sale. A vorbit despre necesitatea „folosirii multilaterale a pămîntului aflat în proprietatea statului", care n-ar trebui să mai fie „ținut sub lacăt", și a adăugat că măsurile de control asupra poluării apelor pot „stînjeni dezvoltarea industrială". Pentru a înțelege reacția violentă pe care au stîrnit-o aceste declarații ale lui Hickel, despre care lumea și-a amintit că este el însuși un exploatator de terenuri din Alaska, am ales un citat dintr-un articol semnat de Joseph Harsch în „The Christian Science Monitor": „Aceste fraze și lozinci par destul de inocente, dar întîmplarea face ca ele să fie frazele-cod utilizate totdeauna de cei ce încearcă să pătrundă în parcurile și pădurile naționale. Sînt cuvintele și frazele care au dus la poluarea lacurilor, a rîurilor și a aerului pe care îl respirăm. Sînt justificarea folosită pentru a jefui moștenirea naturală a Americii".

Americanii descriu situațiile de acest gen prin expresia „conflict de interese". Ea se aplică și în cazul adjunctului secretarului apărării, David Packard, un multimilionar din California, președintele companiei Hewlett Packard, care posedă 17 mari uzine amplasate în S.U.A., R.F.G., Marea Britanie, Japonia. Anul trecut, firma lui Packard a vîndut Pentagonului mărfuri în valoare de 34 de milioane de dolari. Packard, a cărui avere personală este de 300 de milioane de dolari, face parte și din consiliile de administrație ale altor trusturi, ca United States Steel și General Dynamics, producătoarea bombardierelor F-111.

Cele aproape trei luni ale perioadei de tranziție s-au dovedit prea lungi pentru a fi tratate ca o lună de miere. Exprimă nemulțumiri mai cu seamă cei ce, la 5 noiembrie, au votat pentru alți candidați decît pentru cel ieșit victorios. Iar Administrația care își încheie mandatul face tot ce poate pentru a le pune — fără ostentație — în evidență. La mai puțin de o săptămînă după ce președintele Nixon a prezentat țării noul cabinet din care nu face parte nici un om de culoare, președintele Johnson și-a luat rămas bun, în cadrul unei recepții, de la cei 350 de negri care au deținut funcții importante în timpul administrației sale. Erau printre ei un ministru, un judecător la Curtea Supremă, un ambasador etc. În schimb, Richard Nixon va fi primul președinte al Statelor Unite care, în ziua inaugurării, va primi binecuvîntarea tradițională din partea unui preot negru.

Politica americană se compune din mii de asemenea amănunte, nici unul hotărîtor. Ele au determinat ceea ce, în anii lui Johnson, s-a numit „criza de încredere". Tot ele pot confirma și întări un mandat obținut la limită. Și nu e nici măcar 20 ianuarie...

Felicia ANTIP

Corespondență din Paris de la Georges Dascal

Reforma instituțiilor regionale

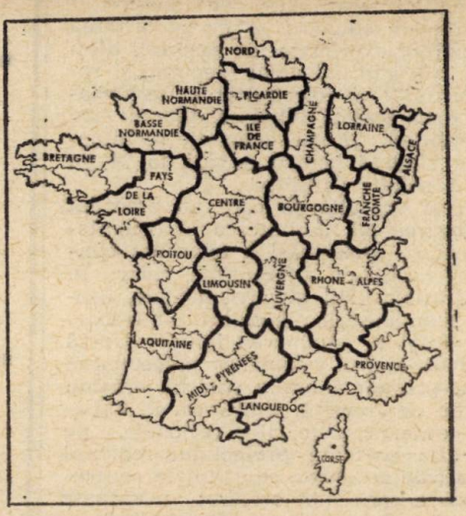

Cele 21 de regiuni ale Franței de la care pornește proiectul guvernamental de reformă administrativă

Ultima problemă pe care membrii Adunării Naționale franceze au dezbătut-o, în ședințe totalizînd peste treizeci de ore, înainte de a pleca în vacanță, reprezintă un dosar voluminos. Este vorba despre modificarea instituțiilor regionale și a Senatului, în legătură cu care corpul electoral urmează să se pronunțe pe bază de referendum la o dată ce se va fixa și se va situa, după cîte se spune, în martie 1969.

Consultările întreprinse de guvern asupra reformei instituțiilor regionale au început încă dinainte de 1 septembrie 1968 în cercurile organismelor departamentale și ale colectivităților locale. Sinteze la nivelul regiunilor au fost apoi realizate de cele 21 Comisii de dezvoltare economică regională. Această consultare a consiliilor generale departamentale, a asociațiilor locale, a organizațiilor profesionale, sindicale și patronale, a Camerelor de Comerț și a Camerelor de meserii, a numeroase personalități din industrie și agricultură etc., a provocat un larg interes în întreaga țară. Rezultatele consultării, care au însumat opiniile exprimate de 3 260 organisme sau personalități reprezentative cu privire la diferitele aspecte ale reformei regionale — dimensiunile viitoarelor regiuni, resursele financiare de care ar trebui să dispună sarcinile lor administrative, modul de alegere și de funcționare a adunării regionale — au folosit la elaborarea de către trei miniștri, Olivier Guichard (Amenajarea Teritoriului), Raymond Marcellin (Interne, fost el însuși, în precedenta formație guvernamentală, titular al Amenajării Teritoriului) și ministrul de stat Jean-Marcel Jeanneney asumînd un rol de coordonator, a proiectului supus în ultima lună a anului trecut dezbaterii parlamentare.

Principiul general al descentralizării, lansat cu cîteva luni în urmă de generalul de Gaulle ca bază a reformei regionale, impune prin definiție preluarea de către adunări regionale a anumitor competențe aparținînd pînă acum puterii centrale. Majoritatea persoanelor și organismelor consultate s-au arătat de acord asupra principiului regionalizării. Aceasta, de altfel, corespunde unei aspirații mai vechi, opusă accentuării, de peste două secole, a concepțiilor și măsurilor centralizatoare. Centralizării excesive, socotită paralizantă pentru viața regiunilor și a țării în ansamblul ei, i se reproșează, de asemenea, faptul că privilegiază, în toate domeniile, zona pariziană. Și nu de azi. Se amintesc deseori cuvîntările ținute spre mijlocul secolului al XIX-lea de celebrul scriitor și om politic liberal Tocqueville, ministru al afacerilor externe, care critica încă din 1849 capitala franceză pentru „o prea mare preponderență asupra provinciei" și vorbea despre „o putere prea centralizată, care a înghițit autoritatea pînă la ultima fărîmitură".

În concluzie, părerile cercurilor consultate în toamnă se întîlneau în ideea că reforma organizării teritoriale franceze trebuie să corespundă la două preocupări majore : să pună capăt centralismului excesiv și concentrării puterii — și să favorizeze, la nivelul regiunii, o mai bună participare a cetățenilor la viața publică.

Într-o circulară pe care o adresase la sfîrșitul lui august prefecților, primul ministru Couve de Murville definise cele patru teme de reflectare și examinare, care trebuiau să servească drept bază în organizarea consultării, în felul următor : 1) dimensiunile regiunii ; 2) competențele și mijloacele financiare ; 3) organele reprezentative ; 4) organizarea.

În această perioadă preliminară, principalele discuții s-au învîrtit în jurul a trei probleme principale : mărimea regiunilor, resursele financiare și competențele lor, compoziția și modalitățile de desemnare ale adunărilor sau ale consiliilor regionale. Problema resurselor este, firește, fundamentală. Ele ar putea proveni din patru surse diferite : din subvenții de stat în scopul finanțării unor proiecte de interes național, din transferul unei părți a unor impozite naționale, cu posibilitatea avantajării regiunilor cele mai sărace, din perceperea directă a unor impozite de stat sau, în sfîrșit, din impozitele ridicate de regiune. Referitor la aceasta, primul ministru Couve de Murville declara : „Nu se va înființa nici un impozit nou în legătură cu constituirea regiunilor".

A stîrnit controverse și organizarea puterii regionale. Consiliile regionale vor trebui să cuprindă una sau două adunări ? Cum vor fi desemnate aceste adunări ? Care vor fi atribuțiile lor ? Iată trei dintre întrebările în jurul cărora au gravitat aceste controverse. O importantă tendință înclina spre existența a două adunări, prima compusă din reprezentanți teritoriali și deliberativă, a doua din care să facă parte reprezentanții organizațiilor social-profesionale și consultativă. Alte păreri propuneau varianta unei singure adunări, cu două secțiuni deliberante, dintre care prima să voteze în materie bugetară. Cum era și de așteptat, Consiliul administrativ al districtului regiunii pariziene, a cărei importanță nu mai trebuie subliniată, arăta că întărirea competenței regiunilor nu trebuie în nici un caz să constituie un mijloc de slăbire a unității naționale.

Proiectul supus recentei dezbateri parlamentare — pe care a deschis-o o expunere a ministrului de stat Jean-Marcel Jeanneney și a închis-o un discurs al premierului Couve de Murville — definește în linii mari viitoarele instituții regionale, purtătorii de cuvînt ai guvernului declarînd că doresc să continue să se informeze înainte de a-i da caracter definitiv.

Potrivit acestui proiect, cele 21 de regiuni existente și menționate ca atare în Plan și în toate programele economice actuale vor fi menținute. Textul de lege care va fi supus referendumului va include o hartă a regiunilor „foarte apropiată" de cea în vigoare, însoțită de prevederea că li se vor putea aduce ulterior modificări prin lege. Regiunea pariziană va fi supusă acelorași norme ca și celelalte, avînd totuși în plus anumite modalități specifice. Departamentele dinafara Franței continentale nu vor fi grupate în regiuni, modalități noi de organizare urmînd să fie luate în studiu.

Competența regiunilor se va exercita exclusiv în domeniile economice, sociale și culturale. Adunarea regională va fi unică, dar va cuprinde pe de o parte reprezentanți ai colectivităților teritoriale aleși de un colegiu electoral format din consilierii generali parlamentari și delegații consiliilor municipale — pe de altă parte (în proporție de 40 la sută din locuri) reprezentanții activităților social-profesionale desemnate de organismele respective ; deputații în Adunarea Națională vor fi membri de drept în adunările regiunilor. În practică, o deosebire se remarcă între diferitele categorii de membri ai adunărilor regionale : o hotărîre nu va fi considerată adoptată decît dacă

întrunește în același timp majoritatea sufragiilor exprimate de ansamblul membrilor adunării și de majoritatea sufragiilor exprimate de membrii aleși prin sufragiu universal (deputați și reprezentanți ai colectivităților teritoriale) ; dacă această dublă condiție nu este îndeplinită, ultima categorie se întrunește singură pentru a găsi, în 24 de ore o soluție definitivă.

Ca și consultările care au precedat elaborarea lui, dezbaterea parlamentară asupra proiectului a exprimat concepții destul de diferențiate, chiar în sînul majorității guvernamentale, asupra reorganizării regiunilor. S-a remarcat astfel în expunerea inițială făcută de Jean-Marcel Jeanneney preocuparea de a preveni anumite obiecții, arătînd că, pe de o parte, limitarea atribuțiilor conferite adunărilor regionale, pe de alta prezența prefectului regional numit de la centru, constituie o contrapondere suficientă oricăror eventuale veleități de autonomie sau de federalism pe care le-ar putea implica reforma proiectată. Totuși, chiar un Robert Poujade, partizan de altfel al reformei, a adresat în cuvîntarea sa un salut respectuos sistemului centralizat — „admirabila organizare napoleoniană care a înfruntat timpul" — și s-a referit la „poteca îngustă" pe care trebuie să se meargă pentru a se evita tensiunile între regiuni și Paris.

În rîndurile opoziției, îndeosebi ale opoziției de stînga, s-a exprimat regretul că nu au fost realizate în prealabil reforma fiscalității locale și cea a organizării comunale. În ceea ce privește partidul comunist, acesta a fost prima mare organizație politică care și-a expus public, în detaliu, punctele de vedere asupra modalității reformei regionale, căci, spune el, proiectul guvernamental răspunde unor necesități economice reale, dezechilibrul între regiuni se agravează, șomajul bîntuie printre muncitorii și mai ales printre tinerii de la țară. Comuniștii consideră însă că proiectul guvernului nu realizează „necesara descentralizare a vieții economice, sociale și politice", exprimîndu-și temerea că în noile condiții, tehnocrația ar putea dispune de un loc preponderent, iar contribuabilul ar putea fi expus, nu direct ci prin intermediul colectivităților teritoriale, „unei fiscalități mai grele, fără a putea participa într-adevăr și interveni în luarea hotărîrilor" („L'Humanité"). Documentul elaborat de Biroul Politic al Partidului comunist preciza că o politică de înzestrare a teritoriului trebuie să ia în considerație următoarele trei obiective generale : 1) să facă din întreaga țară un ansamblu economic relativ omogen ; 2) să facă în așa fel ca diversitatea regională, care este o realitate, să fie în același timp utilizată ca unul din mijloacele de împărțire rațională a muncii și 3) să asigure o descentralizare politică și administrativă, largă și efectivă, o participare reală a cetățenilor la toate aspectele vieții economice, sociale, politice și culturale a societății.

După cum se știe, noua dată a referendumului — acesta a fost amînat de două ori — nu este cunoscută la această oră. Fapt este că, dacă nimeni nu pretinde azi că Franța va vedea dispărînd imediat cele 90 de departamente și cele 38 000 de comune ale sale, nimeni nu se îndoiește de necesitatea de a înfăptui reforma structurilor regionale.

Paris, 7 ianuarie

Scena politică a lumii capitaliste a fost dominată, în anul 1968, de ample și puternice confruntări sociale, care au cuprins în sfera lor de acțiune zeci și zeci de milioane de oameni. Seismograful acțiunilor revendicative ale maselor muncitorești, ale altor pături sociale, a înregistrat, în acest an, creșteri substanțiale, atingînd în unele țări valori ce depășesc cu mult nivelul anilor precedenți. În țări ca Franța, Italia, Japonia, lupta maselor populare pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață, pentru asigurarea drepturilor și libertăților democratice, pentru lichidarea focarelor de tensiune și menținerea păcii în lume, a cunoscut un înalt grad de intensitate, cu largi rezonanțe pe plan internațional.

CONFRUNTĂRI SOCIALE

Conf. dr. Traian Caraciuc

Confruntările social-politice sînt adînc ancorate în contradicțiile sistemului capitalist, în situația concretă, economică și politică a fiecărei țări, situație care prezintă numeroase particularități și trăsături distinctive. Aceste particularități, elementele noi, specifice, conturate și în anul care a trecut, au generat, în desfășurarea luptelor sociale, o abundență mare de forme și metode de acțiune, amploare și grad de intensitate diferite de la țară la țară. Mișcarea revendicativă a maselor și-a găsit expresia în mari acțiuni greviste ale clasei muncitoare și ale altor pături de oameni ai muncii, puternice demonstrații populare cu pronunțat caracter politic, marșuri ale țărănimii.

Mișcarea grevistă, adevărat barometru al relațiilor sociale din lumea capitalistă, s-a conturat și în anul 1968 ca principală — deși nu singura — formă de luptă a oamenilor muncii. Acțiunile greviste din anul care a trecut s-au caracterizat prin creșterea simțitoare a gradului de cuprindere a maselor, sporirea combativității, atragerea pe o scară tot mai largă, în torentul luptei, a unor categorii sociale cum sînt, de pildă, studenții, corpul didactic, funcționarii de stat, salariații instituțiilor științifice.

Deși obiectivele concrete au diferit de la țară la țară, se poate totuși vorbi de unele revendicări comune mișcării muncitorești, maselor largi populare, printre care — alături de revendicări ca mărirea salariilor, asigurarea locului de muncă, îmbunătățirea sistemului de asigurări sociale, încheierea unor contracte de muncă avantajoase — au figurat și revendicări de natură politică : lărgirea drepturilor sindicale și democratice, încetarea agresiunii S.U.A. în Vietnam, asigurarea păcii și dezarmării etc. Articolul de față își propune să se oprească îndeosebi asupra desfășurării mișcării greviste, revendicative a oamenilor muncii în cîteva din principalele țări capitaliste.

Puternice confruntări sociale s-au desfășurat în 1968 în **Franța.** Începută încă din primele luni ale anului (greva muncitorilor de la uzinele de avioane „Dassault" din Bordeaux), mișcarea revendicativă a oamenilor muncii a atins punctul său culminant în lunile mai-iunie. La 14 mai, uzina „Sud-Aviation" din Nantes, și-a încetat activitatea ca urmare a reducerii săptămînii de lucru de la 48 la 46 de ore cu scăderea concomitentă a salariilor. „Semnalul" de la Sud-Aviation s-a transformat într-o adevărată reacție în lanț, care a cuprins cu rapiditate clasa muncitoare din întreaga țară. În zilele următoare, au intrat în grevă muncitorii uzinelor „Renault" și „Citröen" din Paris, ai întreprinderilor „Dunlop" din Montluçon, „Peugeot" din Sochaux și altele. Au fost complet paralizate de grevă șantierele navale și marina comercială, industria siderurgică, carboniferă și textilă, transporturile și alte compartimente de activitate. Într-o impresionantă solidaritate muncitorească, muncitorii — care ocupaseră întreprinderile — au desfășurat demonstrații de mare anvergură cerînd satisfacerea unor revendicări majore, printre care : asigurarea locului de muncă, scăderea vîrstei de pensionare, abrogarea decretelor antimuncitorești cu privire la asigurările sociale, lărgirea libertăților sindicale etc.

În torentul acțiunilor revendicative au fost cuprinși peste 10 milioane de greviști, care și-au manifestat voința de a-și cîștiga prin luptă drepturile. Demonstrația muncitorilor din Paris, de la 24 mai, la care au participat peste jumătate de milion de oameni, precum și acțiunile întreprinse în celelalte centre industriale au constrîns patronatul să treacă la satisfacerea unora din aceste deziderate. Luptele muncitorimii din mai-iunie 1968 se înscriu ca una din cele mai mari bătălii de clasă ale proletariatului francez din cursul ultimelor decenii. Cele trei săptămîni de grevă națională au afectat puternic întreaga viață socială a țării, au avut mari implicații politice.

În a doua jumătate a anului 1968, mișcarea revendicativă s-a desfășurat

Roma, 1968. Greva generală de 24 ore declarată de muncitorii italieni în luna noiembrie a anului trecut se înscrie printre cele mai mari mişcări revendicative înregistrate în Italia de la sfîrşitul celui de-al doilea război mondial

IN LUMEA CAPITALISTĂ

Tokio, 1968. Demonstraţie pentru revendicări economice a muncitorilor japonezi în cadrul tradiţionalei „campanii de toamnă"

sub semnul apărării cuceririlor dobîndite în mai-iunie. Semnificativă în această direcţie a fost greva din decembrie, a celor 32 000 de muncitori de la uzinele „Renault", din suburbia pariziană Boulogne-Billancourt şi din provincie, care au cerut respectarea de către administraţie a angajamentelor luate anterior.

Printr-un înalt grad de cuprindere a maselor şi o combativitate mult sporită în raport cu anii postbelici, s-a caracterizat şi mişcarea grevistă din **Italia.** Încă din primele luni ale anului trecut în numeroase localităţi s-au semnalat acţiuni muncitoreşti pentru îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi încheierea contractelor colective. La 14 februarie, o grevă generală a cuprins întreaga Sicilie, pentru ca la sfîrşitul aceleiaşi luni, 700 000 de muncitori de la întreprinderile de transporturi mici şi mijlocii să intre în grevă în sprijinul unor revendicări de natură economică. Lunile de primăvară şi de vară au marcat, în continuare, noi lupte ale muncitorimii la „Fiat", „Italsider" şi „Montedison", în marile porturi italiene (Palermo, Triest, Genova), în industria tipografică (greva generală începută la 13 iunie) şi la căile ferate (Milano) ; ca urmare a amploarei luate de acţiunile muncitoreşti, în luna iulie, „triunghiul industrial" — Milano-Torino-Genova — a fost aproape în întregime paralizat.

În mod deosebit, însă, toamna italiană s-a înscris în planul luptelor sociale, ca un anotimp „fierbinte". Greva celor un milion de salariaţi de la serviciile publice, declanşată la mijlocul lunii noiembrie, a constituit semnalul unor mişcări revendicative cu importante implicaţii social-politice, care au continuat pînă la sfîrşitul anului. În noaptea de 14 spre 15 noiembrie, peste 12 milioane de muncitori din industrie, agricultură, comerţ şi instituţiile de credit au declanşat o grevă pe plan naţional pentru satisfacerea unor revendicări economice şi sociale, printre care lupta împotriva ameninţării şomajului, desfiinţarea „zonelor de salarizare" (conform cărora muncitorii din sud primesc salarii mai mici decît cei din nord), garantarea drepturilor sindicale etc. Şi-au încetat activitatea transporturile urbane, întreprinderile furnizoare de gaz, electricitate, telefoane. Greva din noiembrie — desfăşurată sub semnul unităţii muncitoreşti şi sindicale — a fost apreciată drept una din cele mai importante confruntări sociale în Italia de după război. Sub presiunea luptei muncitorilor, unele din revendicările formulate au fost satisfăcute ; astfel, într-un important număr de întreprinderi a fost desfiinţat sistemul „zonelor de salarizare".

În luna decembrie, Sicilia ca şi alte provincii italiene au cunoscut din nou puternice acţiuni muncitoreşti, soldate pe alocuri cu ciocniri între demonstranţi şi poliţie. Tragicele evenimente de la Avola au provocat o profundă emoţie şi indignare în întreaga Sicilie ca şi în Italia continentală. La Palermo, Roma, Genova, Milano, Veneţia, Savona, Ancona şi în alte centre au avut loc în acele zile întreruperi ale lucrului în semn de solidaritate cu muncitorii sicilieni. La 5 decembrie 1968, capitala Italiei precum şi regiunile Roma, Latium, Frosinone şi Viterbo au fost afectate de greva celor un milion şi jumătate de muncitori şi funcţionari, salariaţi ai unor instituţii publice, care cereau îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi de trai, respectarea drepturilor sindicale în întreprinderi.

Constantă în ultimii ani, printr-o participare activă şi numeroasă a muncitorimii, mişcarea revendicativă din **Japonia** a cunoscut şi în 1968 un grad ridicat de intensitate. La 26 februarie, în 600 de oraşe ale ţării, peste două milioane şi jumătate de oameni ai muncii au inaugurat tradiţionala „ofensivă de primăvară" — S.H.U.N.T.O. Valuri nesfîrşite de oameni, purtînd pe cap hachimakiuri-le — banderole de pînză, pe care sînt înscrise revendicările — au demonstrat, cerînd apărarea dreptului la muncă, stabilirea unui regim de asigurări sociale, garantarea asistenţei medicale etc. Una din acţiunile importante desfăşurate în cadrul „ofensivei de primăvară" a fost greva generală a feroviarilor declanşată la 23 martie, în cursul căreia greviştii au protestat împotriva măsurilor de „raţionalizare" efectuate de companiile de cale ferată, măsuri implicînd scoaterea din procesul muncii a mii de muncitori. Mişcarea revendicativă a continuat să se desfăşoare în ultimele luni ale lui 1968, de astă dată în cadrul „ofensivei de toamnă". La 17 noiembrie, a fost organizată o „zi de acţiuni unite" în sprijinul revendicărilor economice ale oamenilor muncii. La Osaka, Yokohama şi în alte centre industriale, sute de mii de muncitori, funcţionari, au organizat mitinguri şi demonstraţii împotriva politicii antimuncitoreşti a companiilor monopoliste.

Agenda conflictelor de muncă din **S.U.A.** pe 1968 a fost bogată în evenimente. Datele oficiale furnizate de ministerul muncii atestă faptul că participarea la greve a cunoscut o creştere în raport cu anul 1967. Numai în primele 6 luni ale anului 1968 au avut loc 2 560 greve la care au participat 1 345 mii de persoane. Confruntările cele mai puternice s-au concentrat în industria cuprului şi de automobile ; ele au cuprins, de asemenea, muncitorii din porturi, funcţionarii publici şi corpul didactic. Greva celor 60 000 de muncitori din industria cuprului, începută la 15 iulie 1967, a continuat şi în primele luni ale anului 1968, înscriindu-se ca cea mai lungă grevă din istoria S.U.A. Paralizînd activitatea celor patru mari trusturi : „Konnecott Cooper Corporation", „Anaconda Co", „Phelps Doge Corporation" şi „American Smelting and Refining Co", care produc peste 95 la sută din producţia totală de cupru, acţiunile revendicative din această ramură au demonstrat cu tărie combativitatea şi solidaritatea muncitorească.

→

Importante greve s-au desfășurat, de asemenea, la compania „Illinois Bell Telephone" (12 000 de muncitori), în industria de automobile și, în special, la companiile „General Motors" și „Chrysler", în marile porturi americane și în special la New York. Greva celor 75 000 de docheri din porturile americane, din luna octombrie, a fost întreruptă după două zile, ca urmare a folosirii de către autorități a prevederilor legii antimuncitorești Taft-Hartley.

Măsura s-a dovedit neeficientă. La 20 decembrie, aproximativ 80 000 de docheri au declanșat o nouă grevă, cu mari implicații asupra transportului maritim (în decembrie au fost imobilizate 200 nave) revendicînd mărirea salariilor.

Aproximativ 1 200 000 de funcționari ai serviciilor telefonice din S.U.A. au declarat în aprilie o grevă de protest împotriva refuzului companiilor „American Telephone and Telegraph Co" de a satisface revendicările privind îmbunătățirea condițiilor de lucru și de trai. Prelungindu-se peste două săptămîni, greva, care a cuprins 40 de state, a fost prima acțiune de acest gen din rețeaua telefonică americană după anul 1947.

Acțiunile revendicative au cuprins mase largi ale muncitorimii și în **Anglia.** La începutul anului 1968, peste patru milioane de muncitori revendicau creșterea salariilor. În ce privește mișcarea grevistă, după datele Ministerului Muncii, numai în primele 8 luni ale anului trecut au avut loc 1 510 greve. Cele mai mari greve au avut loc în industria de automobile, unde numărul zilelor de muncă pierdute s-a ridicat la cifra de 678 000. La 15 mai 1968, trei milioane de muncitori din industria constructoare de mașini au declarat o grevă națională de 24 de ore ; acestora li s-au adăugat 1 200 000 de muncitori tipografi precum și alte categorii de oameni ai muncii, ceea ce a imprimat luptelor greviste din mai un puternic caracter de masă. Luna iunie a fost dominată de greva parțială a feroviarilor britanici, la care au participat aproximativ 300 000 de persoane, revendicînd îmbunătățirea condițiilor de muncă și de trai.

Și în 1968, **Spania** a cunoscut puternice confruntări social-politice. Mișcarea revendicativă a oamenilor muncii s-a manifestat puternic încă din primele luni ale anului, concentrîndu-se îndeosebi în industria carboniferă, transporturi, industria textilă, activitatea portuară. La 17 ianuarie, muncitorii întreprinderilor metalurgice din Madrid au organizat mari demonstrații împotriva politicii de „înghețare a salariilor". În același timp, eroica Asturie a încrucișat în repetate rînduri brațele paralizînd întreaga industrie carboniferă a țării. Minele „Lamos", „Figaredo" din bazinul Mirres, bazinele Candal și Aller și-au încetat complet activitatea în primele luni ale anului 1968, ca urmare a grevelor minerilor care cereau îmbunătățirea salariilor, asigurarea securității la locul de muncă, măsuri împotriva șomajului. La chemarea Consiliilor muncitorești, la începutul lunii mai s-au desfășurat „trei zile de luptă" pentru revendicări economice și libertăți democratice. La Madrid ca și în alte orașe, demonstranții au manifestat pentru condiții mai bune de trai, pentru libertăți democratice și sindicale. Lunile de toamnă au înregistrat o nouă creștere a conflictelor de muncă în regiunile miniere.

Mișcarea grevistă s-a manifestat, cu valori diferite de intensitate, și în alte țări capitaliste. În **Belgia,** de pildă, la sfîrșitul lunii aprilie, 180 000 de muncitori au declarat greve de solidaritate cu muncitorii constructori din provinciile Anvers și Namur. Greva celor 6 500 de muncitori de la uzina de automobile Ford din Genk, declanșată în octombrie, a fost cea mai îndelungată grevă a muncitorilor belgieni din anul care a trecut. Ziarul „Toronto Daily Star" scria că la începutul lunii iulie 1968, în **Canada,** peste 100 000 de muncitori de la firmele „American Standard Products" și „Rolland Poper" revendicau îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață. Greva marinarilor de la St. Laurence a fost considerată drept cea mai puternică confruntare revendicativă din această țară în ultimii ani.

Cadrul luptelor sociale ale oamenilor muncii din principalele țări capitaliste a inclus în anul 1968 mari acțiuni cu caracter politic, împotriva tentativelor de încălcare a libertăților cetățenești, pentru asigurarea unor drepturi largi democratice, pentru pace și dezarmare, pentru lichidarea focarelor de tensiune internațională. În S.U.A., mișcarea anti-segregaționistă, ca și lupta pentru încetarea războiului agresiv dus în Vietnam, au continuat să se dezvolte. Asasinarea lui Martin Luther King, liderul populației de culoare, a generat mari demonstrații de protest la Memphis, Washington, Philadelphia, Baltimore, soldîndu-se cu numeroase victime (38 morți, 2 848 răniți). „Washington Post" consemna în acele zile faptul că Administrația „trebuie să ducă un război pe două fronturi — în Vietnam și în interiorul țării".

În Japonia, confruntările sociale au îmbrăcat deseori forma unor mari acțiuni împotriva războiului dus de S.U.A. în Vietnam, pentru lichidarea bazelor americane de pe teritoriul țării, restabilirea suveranității asupra insulei Okinawa, anularea tratatului americano-japonez etc. În luna ianuarie, ca și mai recent, în ultimele zile ale anului 1968, portul japonez Sasebo a fost teatrul unor manifestații de protest împotriva staționării port-avionului atomic „Enterprise" și a submarinului atomic „Plunger", ambele aparținînd S.U.A. La 8 iunie 1968, în orașele Tokio, Kyoto, Kobe, la baza S.U.A. din Fukkuoka, au fost organizate demonstrații sub lozincile: „Nu, bazelor americane", „Okinawa — Japoniei", „Pace în Vietnam".

În R.F. a Germaniei, în lunile mai și iunie, în orașele Kiel, Bonn, München, Frankfurt pe Main, zeci de mii de demonstranți au manifestat împotriva adoptării „legii excepționale", care îngrădește drepturile democratice ale maselor. În același timp, marșurile de primăvară organizate împotriva tendințelor neonaziste au cuprins peste 300 000 de participanți. Apărarea drepturilor politice și de organizare, lupta pentru menținerea și consolidarea „comisiilor muncitorești", declarate ilegale de regimul franchist, eliberarea deținuților politici s-au înscris ca obiective politice majore ale revendicărilor maselor în Spania. Și în 1968, sărbătorirea zilei de 1 Mai s-a transformat într-o grandioasă acțiune politică : la Madrid, Barcelona și în alte orașe, demonstranții au manifestat sub lozincile „Libertate", „Democrație da, dictatură nu". Mari demonstrații și marșuri de protest împotriva războiului dus de S.U.A. în Vietnam, pentru încetarea imediată a bombardamentelor asupra R. D. Vietnam, — care au antrenat sute de mii de oameni de cele mai diferite convingeri politice — au avut loc anul trecut în toate țările occidentale, cu deosebire în Anglia, Suedia, R. F. a Germaniei, Italia, Franța, S.U.A.

O trăsătură caracteristică importantă a luptelor sociale desfășurate în anul care a trecut a fost făurirea într-o serie de țări, cu ocazia unor acțiuni de amploare, a unității de acțiune muncitorești și sindicale, lărgirea frontului antimonopolist. Astfel, grevele naționale din mai-iunie, la care au participat toate centralele sindicale, au contribuit în mare măsură la dezvoltarea curentului unitar în rîndurile mișcării muncitorești franceze. Solidaritatea de clasă a caracterizat, de asemenea, marile bătălii ale oamenilor muncii din Italia. Greva generală din noiembrie 1968, organizată în comun de cele trei mari centrale sindicale : Confederația generală italiană a muncii (C.G.I.L.), Uniunea italiană a muncii (U.I.L.) și Confederația italiană a sindicatelor oamenilor muncii (C.I.S.L.), a fost prima expresie a înfăptuirii unității sindicale pe plan național după scindarea petrecută în 1948. Apreciind importanța acestui fapt, Agostino Novella, secretar general al C.I.S.L., arăta că el „reprezintă un element nou în istoria recentă a mișcării sindicale în țara noastră. Acesta este, fără îndoială, un rezultat important al politicii de unitate sindicală, un imbold de a merge înainte pe această cale". În anul trecut, unitatea de acțiune a diferitelor tendințe sindicale și-a făcut loc și mai mult în mișcarea revendicativă din Japonia, unde — în cadrul ofensivelor „de primăvară" și „de toamnă" — au avut loc „zile de acțiuni comune".

Conflictele sociale din țările capitaliste au cauze concrete diferite, decurgînd din condițiile fiecărei țări, dar trăsătura lor comună este încrederea în eficiența acțiunii de **luptă.** Deși ideologii „paternalismului" prezintă noi și noi variante ale tezelor despre „colaborare între clase" și „armonia socială" — realitatea dovedește că — în diferite domenii ale vieții sociale — se manifestă contradicții adînci între patronat și salariați, între aspirațiile maselor largi populare și orientarea claselor conducătoare. „Societatea industrială" sau „societatea consumului" (denumiri deseori folosite în cazul unor țări capitaliste), nu este cîtuși de puțin ferită de șocurile contradicțiilor sociale, pentru simplul și marele adevăr că în cadrul ei se mențin inegalitățile economice, sociale și politice, exploatarea și asuprirea. Mișcările sociale pot cunoaște, desigur, perioade și situații de avînt și declin, de flux și reflux, aceasta fiind dinamica inerentă a luptelor, dar — în tendințele și manifestările lor principale — ele afirmă tot mai mult în ansamblul vieții politice internaționale forța și hotărîrea de luptă a clasei muncitoare, a tuturor forțelor progresiste, antiimperialiste din lumea capitalistă.

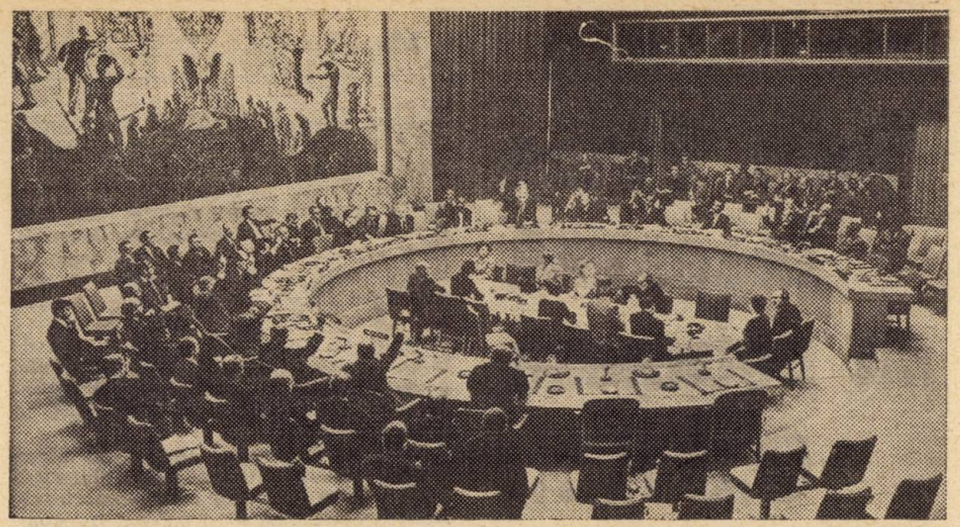

Noiembrie 1968. Reuniunea în care Consiliul de Securitate a recomandat ca Guineea ecuatorială, fostă colonie spaniolă, să fie primită în rîndurile Națiunilor Unite

Convergențe și divergențe iberice

Articol scris pentru „Lumea" de Elena de la SOUCHÈRE

Diplomații portughezi la Națiunile Unite au suferit o penibilă lovitură (la care se așteptau poate) cînd au constatat că delegația spaniolă s-a abținut, în loc să voteze împotriva rezoluției afro-asiatice care cerea din nou guvernului de la Lisabona să acorde libertatea teritoriilor sale africane.

Acest abandon pe frontul O.N.U. este prima „șopîrlă" ce se strecoară în solidaritatea celor două guverne iberice din epoca războiului civil spaniol. Guvernul Salazar a acordat atunci generalului Franco un sprijin total, nu numai pe plan diplomatic, ci și prin livrări de armament și soldați. Iar P.I.D.E. (poliția politică portugheză) nu a ezitat să înapoieze guvernului de la Madrid fugarii republicani ce-și căutau refugiu în Portugalia.

La 11 mai 1938, guvernul de la Lisabona recunoștea „junta" franchistă și trimitea un ambasador la cartierul general de la Salamanca. Iar la 11 martie 1939, cîteva săptămîni înainte de terminarea războiului civil, cei doi semnau pactul de neagresiune și asistență mutuală, așa-numitul „Pact iberic", în vigoare și astăzi. De atunci, cele două guverne au luat obiceiul de a se consulta ori de cîte ori situația internă sau externă o cerea. Aceste consultări aveau loc fie la nivelul miniștrilor de externe, fie la o scară superioară. Generalul Franco s-a întreținut personal cu Salazar în iunie 1960, la Mérida, și l-a întîlnit în cîteva rînduri, în cursul ultimilor ani, pe amiralul Américo Thomás, președintele Republicii Portugheze. Și, ori de cîte ori politica colonială portugheză a fost atacată la O.N.U. sau în presa străină, diplomați și ziariști spanioli au încercat, de altfel neconvingător, s-o justifice. În noiembrie 1967, cînd O.N.U. a aprobat prin 82 de voturi o rezoluție afro-asiatică recomandînd să se aplice sancțiuni Portugaliei pentru a o obliga să elibereze Angola, Mozambicul și Guineea, Spania a votat încă o dată împotriva acestui text. Marea Britanie, S.U.A., Olanda, Australia și Africa de Sud s-au pronunțat, de asemenea, împotriva sancțiunilor.

Dar micul grup al țărilor hotărîte să susțină guvernul de la Lisabona s-a micșorat simțitor în noiembrie 1968, cînd problema coloniilor portugheze a fost evocată din nou la Organizația Națiunilor Unite. Portugalia păstra votul Africii de Sud și primea cu totul pe neașteptate sprijinul Braziliei. Marea Britanie, Australia, Olanda s-au abținut. Exemplul lor a fost urmat de Spania.

Aceste abandonuri se explică într-o oarecare măsură prin actuala conjunctură internațională, prin forța din ce în ce mai crescîndă a lumii a treia și prin oboseala provocată în grupul occidental de inflexibilitatea guvernului portughez. Iar moțiunea destul de moderată prezentată anul acesta de grupul afro-asiatic (moțiune care de astă dată nu prevedea sancțiuni) le părea aliaților tradiționali ai Portugaliei mai puțin inacceptabilă.

Dar evoluția Spaniei a fost determinată și de alte motive. De fapt, cele două țări au adoptat în cursul ultimilor ani atitudini diferite asupra problemei coloniale. Guvernul de la Madrid s-a angajat tîrziu și nu fără reticențe pe calea decolonizării. Diplomația spaniolă încearcă să întîrzie momentul în care o soluție va trebui să fie găsită în Rio de Oro (Sahara spaniolă) și s-au ridicat voci în Cortesuri la sfîrșitul lunii decembrie, care protestau contra renunțării, în favoarea Marocului, la teritoriul Ifni. Independența Guineei Ecuatoriale a fost proclamată la 2 octombrie 1968, în urma unui plebiscit loial. După etapa transmiterii puterii, efectuată în calm și entuziasm, guvernul de la Santa Isabel — capitala Guineei Ecuatoriale — și-a manifestat în diverse rînduri, în cursul ultimelor luni, intenția de a coopera cu Spania. Iar aceasta din urmă, sprijinită deja de națiunile hispano-americane, va dispune de noi voturi la Națiunile Unite, în problema Gibraltarului. De altfel, dorința de a obține sprijinul O.N.U. pentru a constrînge Anglia să abandoneze Gibraltarul a cîntărit greu în hotărîrea guvernului de la Madrid atunci cînd a recunoscut independența Guineei și, într-o măsură mai mare, atunci cînd s-a resemnat să adopte o politică de decolonizare. Această hotărîre n-a fost luată fără dureri și ezitări.

Situația portugheză este oarecum diferită. Înainte chiar de a deveni o națiune, Portugalia a fost un imperiu. Aventura maritimă a fost singura posibilitate de îmbogățire oferită acestei fîșii de pămînt puțin dotată din punct de vedere agricol, pe care regii Portugaliei o cuceriseră de la Islam, progresînd din nord spre sud, de-a lungul litoralului Atlantic. Agențiile comerciale create la începutul secolului al XV-lea și jumătatea celui de-al XVI-lea pe țărmurile Africii, Indiei, Chinei și Braziliei, pentru navigatorii, comercianții, colonii portughezi, au constituit primele forme ale marelui imperiu colonial.

Calibrul „teritoriilor de peste mare" a contribuit fără îndoială la detașarea Portugaliei de lumea iberică. Intrați tîrziu în unitatea hispanică, după Aragón, Cataloña și Navarra, portughezii au fost îndepărtați de despotismul castillan : începînd cu secolul al XVII-lea, guvernul de la Madrid a început să ducă o campanie de impunere forțată a limbii și obiceiurilor castillane celorlalte populații din peninsulă și de transformare a comunității națiunilor iberice într-o mare Castilla autoritară și militarizată. Bogățiile imperiului au atras protecția Angliei, dornică să ia parte la exploatarea „teritoriilor de peste mare". Acest protectorat de fapt n-a luat sfîrșit decît într-o epocă relativ recentă.

Aceste incursiuni istorice nu sînt inutile pentru o înțelegere a situației unei țări care timp de trei secole a jucat în același timp rolul de metropolă pentru „teritoriile de peste mare" și de țară supusă protectoratului unei mari puteri. Sistemul colonial portughez a putut fi definit la epoca respectivă și mai poate fi definit și azi ca o vastă întreprindere comercială cu regim de co-gestiune impus de burghezia portugheză și de marile interese străine. Singurul element nou este schimbarea intereselor engleze cu cele ale capitalurilor americane, suedeze, japoneze. Căci dacă participarea britanică este încă importantă în compania diamantiferă din Angola, societatea belgiană „Petrofina" controlează parțial petrolul din Luanda (Angola) ; alte zăcăminte de petrol, descoperite în largul coastei angoleze, au fost concesionate unei filiale a „Gulf of Pittsburgh", iar grupul „Krupp" din Essen a luat fierul din Cassinga. Aceste carteluri străine se unesc cu burghezia portugheză pentru a apăra sistemul colonial.

Purtător de cuvînt al acestor interese, guvernul Salazar nu s-a mulțumit numai să combată orice tentativă de emancipare ; el a strîns legăturile între metropolă și teritoriile africane. Numele de „provincii de peste mare" dat din 1951 coloniilor subliniază voința guvernului de la Lisabona de a considera aceste pămînturi îndepărtate ca elemente organice ale unui „tot nedisociabil". Noul președinte al consiliului de miniștri, Marcelo Caetano, nu-și proclamă, în modul arogant al predecesorului său, credința sa colonialistă ; dar nimic nu indică absența acestei credințe.

reflector

UN DAR CU EFECT MULTIPLU

Ambasadorul S.U.A. în Franţa, Sargent Shriver, este mulţumit de darul primit la sfîrşit de an: va rămîne în post la Paris. Cine a pus această hotărîre în sacul moşului împărţitor de daruri? Se spune în cercurile pariziene informate că generalul de Gaulle ar fi transmis în mod discret preşedintelui ales al S.U.A. că apreciază în mod deosebit persoana şi activitatea ambasadorului american. Posibil motiv suplimentar pentru ca Richard Nixon să fi acceptat sugestia preşedintelui francez: republicanii nu vedeau cu ochi buni proiectata numire a lui Sargent Shriver ca delegat permanent la O.N.U., funcţie care l-ar fi fixat la New York şi i-ar fi îngăduit poate să-şi cucerească o platformă politică internă în vederea unei eventuale viitoare candidaturi senatoriale. Cu atît mai mult cu cît are de partea sa şi calitatea de cumnat al lui John şi Robert Kennedy, cu a căror soră, Eunice, este căsătorit.

DAVID SI GOLIATH PRINTRE CRISTALE

Mai multe ziare franceze publicau la 30 decembrie o „Scrisoare a societăţii Saint-Gobain către acţionarii săi". Era contra-atacul faţă de „oferta publică de cumpărare" a acţiunilor Saint-Gobain, pe care grupul rival „Boussois-Souchon-Neuvesel" o lansase cu zece zile mai devreme. O asemenea operaţie — folosită în general de un grup care vrea să-şi asigure controlul asupra unei firme concurente — constă în achiziţionarea acţiunilor respective la un preţ îmbietor pentru cei ce le deţin, adică superior cursului bursei. În cazul „Saint-Gobain" — „B.S.N.", este vorba de un episod într-o bătălie care se desfăşoară de mai multe luni, de cînd au început între conducătorii celor două societăţi negocieri secrete în vederea unei fuziuni. Negocierile însă s-au întrerupt într-o atmosferă lipsită de cordialitate. „B.S.N." a lansat atunci spectaculoasa „ofertă publică".

Creată acum mai bine de trei secole — cînd Ludovic al XIV-lea a hotărît ca oglinzile şi cristalele castelelor sale să nu mai fie importate din Italia, ci produse în Franţa (să amintim că din atelierele ei a ieşit „Galeria Oglinzilor" de la Versailles) — manufactura de la Saint-Gobain a evoluat. Este astăzi primul producător mondial de oglinzi şi un mare producător de sticlărie fină, exploatează direct sau indirect 70 de uzine în Europa, S.U.A., Brazilia, deţine mari participaţii în industria chimică, în petrol, în papetărie.

Saint-Gobain reprezintă o pondere globală de 2—3 ori mai mare decît a adversarului său. Experţii spun însă că, în S.U.A. de pildă, s-a întîmplat ca, în ciuda disproporţiei, cîte un David să învingă un Goliath din ramura respectivă.

Corespondenţă din Ciudad de Mexico de la Luiz Suárez

Galo Plaza încearcă să retuşeze O.S.A....

Secretarul general al Organizaţiei Statelor Americane, Galo Plaza, se bucură de reputaţia de a fi un diplomat priceput. În acest sens se are în vedere, printre altele, activitatea sa de negociator al O.N.U. în Cipru, unde a pus bazele unei reglementări a acestei probleme spinoase.

Autoritatea de care se bucură diplomatul latino-american, fost preşedinte al Ecuadorului, l-a ridicat pînă la postul de secretar general al O.S.A., într-un moment cînd organismul trebuie să-şi refacă în mod obligatoriu imaginea sa în faţa Americii Latine, imagine depreciată ca urmare a intervenţiilor şi opresiunilor în interesul Departamentului de Stat al S.U.A., una dintre ele fiind cea de la Santo Domingo, din 1965. Din călătoriile şi declaraţiile lui Galo Plaza în ţările Americii Latine, pot fi apreciate intenţiile sale de a transforma O.S.A. — cel puţin în forma ei exterioară — într-un organism diferit, mai puţin repudiat de masele latino-americane şi mai agreat de unele guverne latino-americane pentru care O.S.A. şi atribuţiile sale politico-economice deveniseră împovărătoare.

Sarcina dificilă a lui Galo Plaza de a „recompune" O.S.A. şi „Alianţa pentru progres" (A.L.P.R.O.) nu poate fi amînată pentru motivul că în Statele Unite se va instala curînd o nouă Administraţie. Din declaraţiile recente ale lui Nixon se desprinde propunerea de a aplica în America Latină o politică pragmatică, de înlăturare — în avantajul chestiunilor practice, de mai mare interes pentru nord-americani — a formulărilor grandilocvente. În felul acesta se va putea da o nouă faţă conceptelor tocite, care — prin ineficienţa lor — au creat momente atît de dificile acelor guvernanţi latino-americani care continuă să vorbească despre politica de reforme a fostului preşedinte Kennedy, pe a cărei platformă s-a constituit A.L.P.R.O.

În această nouă conjunctură se desfăşoară activitatea secretarului general al O.S.A., care străbate acum întreaga Americă Latină, prezentîndu-se el însuşi cu o nouă imagine; în ciuda realităţii imposibil de evitat, Galo Plaza ar vrea să nu fie considerat ca ascultînd fără rezerve de Statele Unite. „Am 22 de şefi", a spus el în Mexic, încercînd să schimbe, în cadrul O.S.A., imaginea transparentă că orientarea O.S.A. este dominată de S.U.A. Se ştie că politica externă a Mexicului în mod foarte salutar s-a îndepărtat, în anumite momente, de prescripţiile O.S.A., incompatibile cu ideea de suveranitate. În acest sens a procedat Mexicul neacceptînd hotărîrea O.S.A. privind ruperea relaţiilor diplomatice cu Cuba, hotărîre pe care o respectaseră toţi ceilalţi membri.

Galo Plaza a dezminţit în Mexic că la Buenos Aires s-ar fi exprimat defăimător în legătură cu Che Guevara. El a afirmat aici, cu prilejul unei călătorii recente, că, din contră, îl respectă pe „Che", un personaj — a spus el — care a intrat în istorie. Plaza s-a dovedit, de asemenea, receptiv faţă de unele mişcări sociale, descriindu-le aici ca pe un fenomen care exprimă necesitatea şi dorinţa unor schimbări în actuala societate.

Aproape în acelaşi timp cînd Plaza vorbea în Mexic, un alt remarcabil expert în problemele latino-americane, Raul Prebisch, care a renunţat la postul de secretar general al U.N.C.T.A.D., îşi exprima în Chile decepţia sa faţă de A.L.P.R.O. „Alianţa pentru Progres nu mai există. A dispărut cu ani în urmă. Nu s-au atins ţelurile ei esenţiale nici din punctul de vedere latino-american şi nici al Statelor Unite. A sosit momentul unei noi strategii", a spus Prebisch.

În Mexic, Galo Plaza nu a vrut să comenteze declaraţiile lui Prebisch făcute la Santiago de Chile. Totuşi, Plaza a citat aici unele date care nu spun prea multe despre avantajul unei „Alianţe" în starea ei actuală. Astfel, el a arătat că America Latină a restituit deja 2 700 milioane de dolari din sumele oferite, în contul Alianţei, de către Statele Unite — ca investiţii directe — de la data fondării A.L.P.R.O. Plaza recunoaşte, de asemenea, că America Latină a investit multe mii de milioane de pesos din fondurile sale în programele iniţiate de A.L.P.R.O., din fiecare ţară. În realitate, America Latină trebuie să înapoieze creditele Alianţei şi, de aici, compromiterea atît de lăudatului ajutor.

În consecinţă, trebuie remarcat că declaraţiile lui Galo Plaza pe această temă duc, în fond, la concluzia necesităţii unei noi strategii în America Latină. În ce constă ea? Un aspect al ei a fost deja explicat de însuşi secretarul general al O.S.A. în Mexic şi constă în formarea de întreprinderi mixte, cu capital multinaţional. Aceasta presupune asocierea întreprinderilor nord-americane cu cele latino-americane, sau numai a acestora din urmă. Se deschide astfel o nouă poartă capitalurilor nord-americane care, în ţări ca Mexicul, se lovesc de legislaţia ce controlează investiţiile străine. Dar sub paravanul capitalurilor latino-americane, ce cantitate de capitaluri nord-americane se află ascunsă în realitate?

Noua strategie pare să includă, de asemenea, o nouă întîlnire interamericană la nivel înalt. S-ar evita astfel piedica reprezentată de organisme lipsite de prestigiu ca O.S.A. şi A.L.P.R.O., programele de dezvoltare din ţările latino-americane bazîndu-se pe investiţiile proprii ale fiecărei ţări şi nu pe fondurile de provenienţă nord-americană, restituite în cele din urmă, aşa cum însuşi Plaza a recunoscut.

În sfîrşit, trebuie subliniat că, în declaraţiile lui Galo Plaza au figurat unele idei privind posibilitatea revizuirii relaţiilor dintre ţările O.S.A. şi Cuba.

Încercările de corectare a imaginii O.S.A. sînt încă destul de neconcludente, dar însăşi eforturile depuse în acest sens denotă necesitatea unor schimbări în relaţiile interamericane.

Ciudad de Mexico, 7 ianuarie

reflector

O CONTROVERSĂ

O controversă cu privire la împrejurările concrete ale morții lui Gandhi se desfășoară actualmente, după mai bine de douăzeci de ani, în parlamentul indian. După cum se știe, liderul luptei non-violente pentru independență a murit la 30 ianuarie 1948, împușcat de un fanatic. A murit însă imediat, în grădina unde a fost lovit de glonț, sau abia după ce a fost transportat în casă ?

Controversa în rîndurile Partidului Congresului a izbucnit o dată cu apropierea centenarului nașterii lui Gandhi (2 octombrie 1869) și cu luarea hotărîrii de a se da locului unde a murit caracterul unui monument național. „A murit în grădină", declară membrii tradiționaliști ai partidului ; potrivit acestei teze, bogata familie Birla, proprietara casei, oferă guvernului porțiunea de teren unde Gandhi a fost împușcat. „A murit în casă", susțin însă grupurile mai radicale ale Congresului, care cer în consecință naționalizarea întregului imobil.

REUNIUNEA DIN KUWEIT

Construcția unei noi conducte de petrol, destinată transportării petrolului kuweitian spre Mediterană, și crearea unei companii maritime arabe pentru transportul petrolului sînt problemele ce urmează a fi examinate în cadrul reuniunii organizațiilor țărilor arabe exportatoare de petrol care s-a deschis la 7 ianuarie în Kuweit. (Organizația cuprinde trei state membre : Kuweit, Arabia Saudită și Libia. Ea este distinctă de Organizația țărilor exportatoare de petrol care cuprinde Irakul, Iranul, Kuweitul, Arabia Saudită, Libia, Venezuela, Indonezia și Qatar).

ALERGIE LA... CRAINICI

Un nou gen de alergie : intoleranța față de vocile crainicilor de la posturile de radio. Aceasta este interpretarea dată cazului unei femei din Wisconsin (S.U.A.). S-a constatat că bolnava face crize de epilepsie de cîte ori aude vocile unor crainici (trei la număr) ai postului de radio local. Transportată la spital, bolnava a suferit alte nouă crize — cîte trei la auzul fiecăruia dintre crainicii „incriminați", pe care nu-i cunoaște personal și nici nu i-a văzut vreodată. Cazul se află în studiul specialiștilor.

NOI CABLURI SUBMARINE

Un acord franco-libanez semnat de curînd prevede instalarea unui nou cablu submarin, lung de 3 500 de km, între Beirut și Marsilia. Lucrările preliminare au început, o navă franceză, înzestrată cu aparataje de specialitate, fiind „pe teren" pentru fixarea traseului.

Un alt cablu, lung de 13 000 de km, care va lega Copenhaga de Tokio, se află în construcție, ca urmare a acordului intervenit între țările respective.

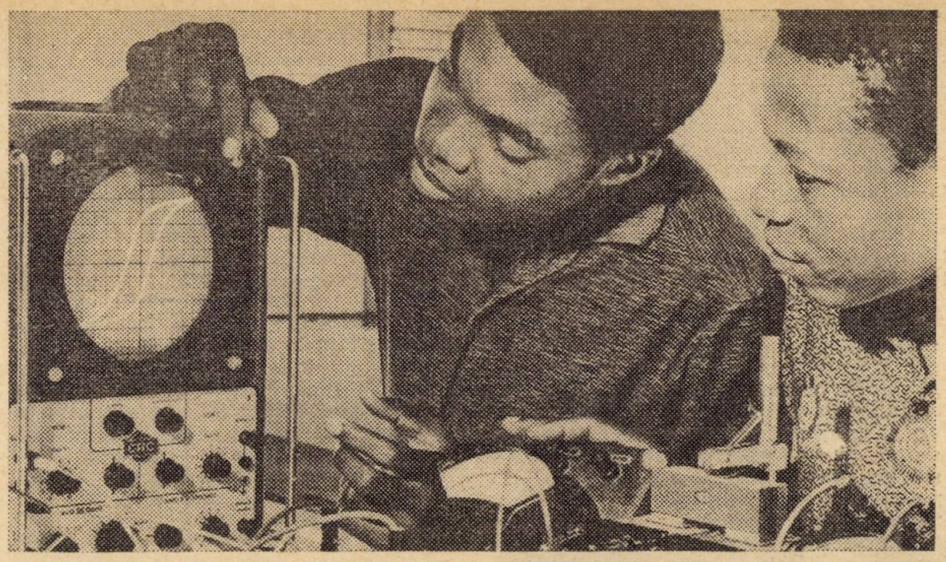

Un imperativ al dezvoltării tinerelor națiuni africane : însușirea tehnicii moderne de către noile generații

Anchetă internațională

Națiunea în viața societății africane

De la trimisul nostru Corneliu Vlad

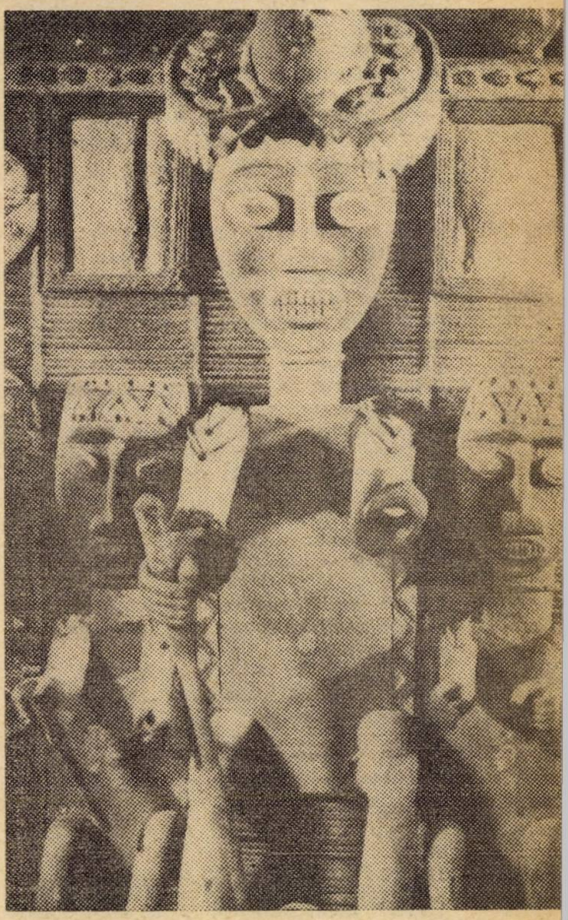

În ultimii ani, străvechile valori ale artei negre și-au demonstrat vitalitatea în cadrul a numeroase expoziții internaționale

Africa este locuită de aproximativ 6 000 de populații, coexistînd în cadrul a mai puțin de 50 de entități teritoriale — state independente sau posesiuni coloniale. Marea majoritate a acestor teritorii (excepție făcînd, între altele, cîteva state arabe din nordul continentului) nu sînt — și nici nu pot fi — omogene sub raport etnic. Apoi, așa cum în interiorul unui stat trăiesc laolaltă mai multe populații, spațiul geografic locuit de o etnie este adesea traversat de granița teritorială a diferitelor țări. Sistemul de organizare tribală a societăților africane și caracterul pronunțat autarhic al economiei lor și-au pus o amprentă puternică asupra atomizării etnice a populațiilor continentului.

În general, actualele frontiere africane au fost stabilite în noiembrie 1884 de către diplomații puterilor occidentale întruniți la Berlin. Nici un reprezentant al vreunei populații africane n-a participat la lucrările conferinței. Caracterul artificial al împărțirii teritoriale a Africii operată cu acest prilej, a cărei rațiune exclusivă a constat în acomodarea intereselor puterilor coloniale, a fost evident din capul locului. Dificultățile deosebite pe care această stare de fapt le-a adăugat celorlalte racile ale dominației coloniale aveau să se amplifice pe măsura evoluției continentului african în cadrul acestei armături teritoriale nefirești. Afirmarea pe harta Africii, în cursul deceniului care se încheie, ca state independente, a marii majorități a fostelor teritorii coloniale, s-a însoțit, ca fenomen, în mod firesc, cu o aspirație pu-

→

ternică — tradusă tot mai mult în practica vieții continentului — către formarea și consolidarea națiunilor pe teritoriul african.

Aflîndu-te oricît de puțin în ambianța politică, științifică sau jurnalistică a diferitelor țări africane, constați că națiunea este unul din termenii frecvent vehiculați în contextul marilor probleme ale actualității africane. Iar unele tendințe de a ignora sau subestima rolul națiunii în actualul moment de dezvoltare a societăților africane primesc o replică viguroasă.

Prof. VINCENT MONTEIL, remarcabil africanolog și vreme de mai mulți ani directorul Institutului Fundamental al Africii Negre de la Dakar, îmi spunea : *„S-au acreditat, încă din primii ani ai secolului nostru, o serie de teorii după care națiunile ar fi depășite, viitorul aparținînd unor mari ansambluri politico-economico-sociale etc. în interiorul cărora națiunile ar urma să se topească. Sînt aprecieri referitoare nu numai la Africa și care, poate, nu vizează în primul rînd acest continent. Limitîndu-mă însă la situația din Africa, îmi permit să observ cît de aberant este să vorbești despre «anacronismul conceptului de națiune», despre «cadrul depășit al națiunii» într-o zonă a globului unde, în bună parte, națiunile sînt în primele faze ale istoriei lor"*.

La rîndul său, prof. PIERRE FOUGEYROLLAS, succesorul prof. Monteil la conducerea I.F.A.N., ținea să se delimiteze din capul locului de ceea ce domnia-sa denumește „neafricanii reacționari" și „africanii utopici". *„Dacă primii cred că națiunea este un lucru artificial în Africa, importat în mod nejustificat din alte continente și că popoarele africane sînt condamnate să trăiască numai sub formă de etnii, ceilalți, în dorința de a vedea realizată cît mai curînd unitatea africană, uită probabil că această aspirație nu poate să depășească etapa creării unor state naționale. Cred că atît unii cît și alții se înșeală. Cred că trebuie înregistrat ca un fapt evident al actualului moment istoric procesul de formare a realităților naționale africane"*.

De altfel, în ultima sa lucrare, „Modernisation des hommes", prof. Fougeyrollas enumeră între principalele caracteristici ale dezvoltării actuale a Africii „organizarea societăților africane în comunități istorice cunoscute sub numele de națiune".

■

Problemele formării conștiinței naționale în Africa nu pot fi considerate în afara ideilor panafricanismului. Concepția panafricanistă, apărută în spațiu extraafrican (în Indiile occidentale și Statele Unite), într-un moment cînd în Africa dominația colonială atinsese nivelul său maxim, milita între altele pentru independența teritoriilor africane — act menit să contribuie la stingerea obiectivului esențial — emanciparea personalității omului african. După obținerea independenței de către majoritatea țărilor africane, unii promotori ai panafricanismului au preconizat concretizarea aspirațiilor de „unitate africană" în constituirea unui „guvern federal al Africii". Acest obiectiv, apărut în primii ani ai deceniului 7, a devenit tot mai evident irealizabil într-un moment cînd — observă prof. Fougeyrollas — *„tinerele state manifestă un atasament puternic față de o realitate națională cu mari posibilități de dezvoltare după înlăturarea dominației coloniale"*. Dacă ideile panafricaniste au început să piardă așadar din intensitate, nu este mai puțin adevărat că unitatea africană rămîne în continuare o aspirație puternică. Din diferite discuții am reținut o serie de factori care explică faptul că năzuința de unitate continentală, preconizată într-o formă concretă sau alta, este deosebit de răspîndită în Africa, în comparație cu situația din alte regiuni ale globului. Un coleg african îmi amintea, în acest sens, o observație a primului președinte al statului nigerian independent, dr. Azikiwe : „Între factorii care au intensificat problema unității africane se pot include urmările aservirii țărilor africane de către fostele puteri colonizatoare". Ideea avea să-mi fie dezvoltată de un colaborator al revistei „Afrique Nouvelle", AMBROISE PADONOU AGBOTON, prefectul departamentului Atlantic-Cotonou din Dahomey. *„Africanii* — spunea el — *se gîndesc la unitatea africană întrucît continentul nostru este divizat artificial. Îmbrățișarea ideilor panafricane de către cei ce aspiră la realizarea unității africane risca însă la un moment dat să prejudicieze închegării națiunilor și statelor noastre naționale. Dar majoritatea țărilor africane independente au refuzat să sacrifice, în numele panafricanismului, o parte din prerogativele suveranității lor naționale, abia cucerite. Fapt care totuși nu echivalează cu o abdicare de la țelurile unității. Astăzi însă, cînd ne referim la unitatea africană, este poate mai exact să vorbim despre dorința de intensificare a cooperării pe cele mai diverse planuri între țările continentului, aspirație care se concretizează, între altele, și în forme instituționalizate. Dintre acestea trebuie citată, în primul rînd, Organizația Unității Africane. Aș dori să menționez că în întreprinderea unor asemenea acțiuni se remarcă grija tot mai mare de a evita abandonul — reciproc sau nu — al suveranității proprii a țărilor africane în favoarea unei autorități supranaționale. Astfel, Carta O.U.A. înscrie între principalele sale obiective promovarea unității și solidarității țărilor africane și deopotrivă apărarea suveranității, a integrității teritoriale și independenței lor. Ceea ce nu face decît să servească eforturile pentru realizarea unității naționale în țările africane. Ideile panafricanismului, care la un moment dat amenințau să se opună formării unei conștiințe naționale în diferitele state africane, sînt astăzi tot mai mult înțelese ca un îndemn spre întărirea cooperării și solidarității interafricane"*.

Interesantă este și ideea, aflată în ascensiune, că divizarea (artificială din capul locului) a teritoriului Africii nu poate fi considerată ca o piedică de netrecut în calea închegării națiunilor africane.

„Este exact — observa prof. Monteil — *că frontierele coloniale între diferitele posesiuni ale puterilor europene, și chiar în interiorul fiecăruia din imperiile coloniale, aveau un caracter artificial. Dar nu este mai puțin adevărat că în cursul unei jumătăți de secol de existență, adică aproximativ din jurul anilor 1900, aceste colonii s-au străduit să depășească artificiul originar pentru a deveni, într-un fel, entități valabile. De regulă, africanii nu au pus în cauză frontierele în interiorul cărora țările lor s-au constituit ca republici independente. Ei n-au căutat să reîmpărțească harta Africii pe baza datelor tehnice, pe care puterile coloniale le-au nesocotit în timpul dominației lor asupra continentului"*.

Așa se face că în cadrul conferințelor africane la nivel înalt s-a realizat un consens general în a respecta statu-quo-ul din prezenta configurație a hărții politice a Africii, într-un moment cînd ridicarea unor pretenții teritoriale sau contestarea rațiunilor de existență a anumitor state, în actuala lor formă, nu ar aduce decît prejudicii aspirațiilor comune de dezvoltare a Africii. Exemplul nigerian, în această privință, este cel mai sugestiv în tragismul său.

„Făcîndu-și cunoscută dorința de a refuza să se angajeze în planul politicii lor externe în modificări teritoriale, care ar urma eventual să reunească în cadrul acelorași granițe popoare aparținînd aceluiași grup etnic, țările africane trebuie să țină totuși seama, în planul politicii lor interne, de necesitatea lichidării piedicilor de ordin etnic care constituie frîne în realizarea obiectivelor dezvoltării lor" — ținea să remarce ziaristul BAYO KARAMOKO de la „Afrique Nouvelle".

■

În țările vest-africane pe care le-am vizitat — ca de altfel pretutindeni în Africa — preocuparea pentru constituirea unui cadru național unitar este vizibilă în cele mai diverse sfere ale realității.

Directorul Programului de Animație Rurală din Senegal, BEN MADY CISSE, ne spunea : *„În Africa națiunea nu se poate dezvolta în mod fericit decît ca un efort conjugat al întregului popor, al tuturor membrilor colectivității, pentru realizarea cerințelor dezvoltării. Construcția unor importante obiective economice, procesul de modernizare a agriculturii mobilizează mase mari de oameni în asigurarea reușitei lor, dincolo de orice diferență în plan tribal, lingvistic sau religios. Pentru Senegal, ai cărui locuitori trăiesc în marea lor majoritate în sînul comunităților rurale, formarea națiunii trece în mod obligatoriu prin modernizarea structurilor sociale țărănești și dezvoltarea la nivel superior a agriculturii. Pentru că astăzi doar aproximativ 20 la sută din senegalezi sînt la înălțimea cerințelor impuse de dezvoltarea țării. Mișcarea de animație rurală în Senegal — iar lucrul e valabil și pentru alte țări africane — urmărește să asigure tuturor locuitorilor țării o participare efectivă la înfăptuirea obiectivelor de anvergură națională"*.

Secretarul de stat pentru informații și turism al Guineei, AMADOU ALPHA DIALLO, reliefa în discuțiile avute importanța creării sentimentului național în țările africane, sarcină căreia reabilitarea și valorificarea culturilor originale ale continentului îi servesc din plin. *„Atunci cînd fiecare membru al colectivității reacționează, în cadrul vieții culturale, la fel cu ceilalți el este conștient de aceasta, el știa că aparține în mod organic colectivității respective. Este necesar să se redea oamenilor sensul solidarității naționale ; cultura servește pe deplin acestui scop cu mijloace aflate mult mai ușor la dispoziția noastră acum, în perioada imediat următoare dobîndirii independenței"*.

Un alt membru al guvernului Republicii Guineea, TIBOU TOUNKARA, secretarul de stat pentru cultură și educație, sublinia rolul care revine educației în crearea conștiinței naționale. *„Extinderea rețelei de învățămînt, ca și acțiunea de alfabetizare a populației, urmărește să redea omului african încrederea în capacitățile sale, să-i «decolonizeze» personalitatea pentru a-i permite să slujească în mod activ progresului țării sale. Acestui țel îi servește introducerea învățămîntului în principalele limbi vorbite pe teritoriul Guineei pus în practică începînd cu luna octombrie 1968. Cunoașterea isto-*

riei naționale — scop important al politicii noastre în domeniul educației — contribuie de asemenea în mare măsură la crearea sentimentului național. Generații întregi de elevi africani citeau în cărțile lor de istorie «nos ancêtres les gaulois» fără a cunoaște date fundamentale din trecutul Africii; știau mai multe lucruri despre Sena și despre Ludovic al XIV-lea decît despre Niger și Kanka Moussa. De aceea, astăzi ne străduim să reabilităm valorile istorice africane și să le difuzăm în mase cît mai largi cu convingerea că astfel lucrăm la închegarea conștiinței noastre naționale".

Scriitorul și omul politic malian SEYDOU BADIAN KOUYATE, vorbindu-mi despre cîțiva factori care îngreunează crearea și consolidarea națiunilor în Africa, a enumerat în primul rînd organizarea socială tribală și dominația colonială. *„Tribalismul și microregionalismul creează în permanență amenințări pentru unitatea noastră națională. Un pretins argument al regimurilor coloniale pentru legitimarea propriei lor existențe era că fără dominația colonială triburile și-ar fi reclamat fiecare independența și că teritoriile populate de ele ar fi devenit un cîmp de luptă între diferitele etnii. Dar colonialismul nu poate pretinde că a introdus centralismul în viața societăților africane. Unele grupuri etnice, odinioară ostile, au fost reunite în cadrul aceluiași teritoriu, pe de altă parte, alte triburi au fost, prin împărțirea Africii, scindate; autoritatea colonială n-a întreprins nimic pentru a favoriza într-adevăr crearea unor națiuni; ba uneori, dimpotrivă, s-a folosit de rivalitățile dintre diferitele populații pentru realizarea propriilor lor interese. Așa cum spunea Jean-Paul Sartre, «guvernul* (colonial — n.n.) *atomizează colonizații și unifică exteriorul» — în sensul creării unor mari ansambluri coloniale. Nu se poate nega că în cursul ultimelor decenii, în Africa au apărut și s-au dezvoltat un anumit spirit, limbă, viață economică, monedă comune — factori pe care formarea națiunii îi presupune. Dar sectarismul etnic cultivat cu minuțiozitate de regimurile coloniale grevează încă deosebit de puternic dezvoltarea națiunilor africane*".

Astăzi, numeroase guverne africane, conștiente de pericolul tribalismului, se străduiesc să lichideze acele forme de organizare ale vieții social-politice care se opun dezideratului coeziunii naționale. În Senegal, Mali și Guineea, ca și în alte țări africane, autoritatea șefilor de trib a fost abolită sau serios limitată; formațiile politice sau grupările de altă natură bazate pe criterii tribale au fost interzise. Există, de asemenea, o preocupare serioasă pentru dezvoltarea armonioasă a diferitelor regiuni ale țării, fapt care îngustează continuu terenul pentru întreținerea unor eventuale conflicte interne între populațiile coexistînd în cadrul aceluiași stat.

Mobilizarea tuturor energiilor țării în vederea creșterii ritmului de dezvoltare, a accelerării progresului în condițiile consolidării independenței politice servește, totodată, aspirațiilor realizării unor cadre naționale închegate, capabile să contribuie la afirmarea cît mai deplină a personalității omului african. Pe măsura creării și consolidării sale în cadrul statelor independente ale continentului, națiunea africană — în plin proces de dezvoltare — se afirmă tot mai mult ca forță motrice de seamă a progresului social-politic al Africii contemporane.

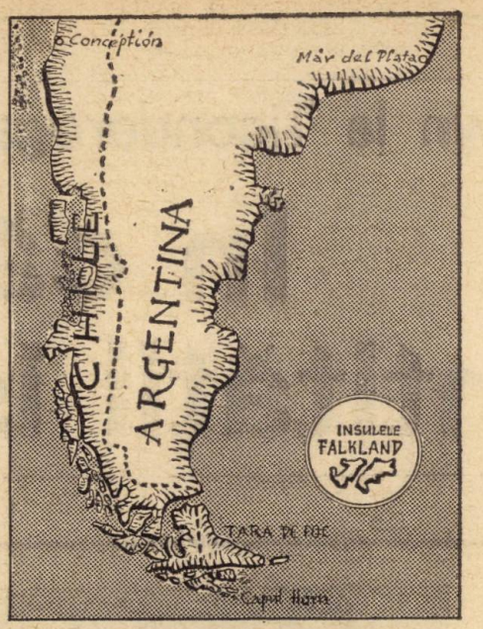

Dosarul FALKLAND

Situate la 50 de km de intrarea în strîmtoarea Magellan, insulele Falkland (de est și de vest), cu o suprafață de 16 700 km (jumătate din suprafața Belgiei), sînt obiectul unei aprige dispute care durează de peste două secole.

Datorită situației lor geografice (pînă la prăbușirea imperiului spaniol și, mai ales, pînă la săparea canalului Panama, insulele Falkland erau considerate „cheia Pacificului", deținătorii acestor insule putînd controla comerțul cu Argentina, Chile, Peru și Panama), ele trec succesiv în posesia Franței, Spaniei și apoi a Angliei. Aceasta stă de fapt la baza actualei dispute.

Cui revin de drept aceste insule, statului care le-a descoperit primul sau celui căruia i-au fost atribuite prin tratatele de repartizare a zonelor de influență ? Anglia este pentru prima teză, Spania și Argentina (aceasta din urmă fiind succesoare a celei dintîi asupra dreptului de proprietate), pentru cea de a doua.

În sprijinul argumentelor lor, englezii invocă faptul că aceste insule au fost zărite pentru prima dată în 1652 de către John Davis. Spaniolii, la rîndul lor, afirmă că ele au fost văzute cu mult înainte de către Amerigo Vespucci, comandantul unei flotile spaniole și apoi de către marinarul spaniol Esteban Gomez în 1519. Dacă s-ar admite această teză se pare că nici unul dintre cele două state nu ar putea avea cîștig de cauză întrucît olandezii dispun de documente din care reiese că insulele au fost văzute de compatriotul lor Sebald de Weert.

Prima ocupație efectivă a insulelor a avut loc la 22 februarie 1764 de către două vase ale malvinilor (Vulturul și Sfinxul) care au constituit aici o mică colonie franceză de 80 de persoane. (De aici și denumirea de Insulele Malvine). Spania protestează împotriva acestei ocupații, invocînd bula papei Alexandru al VI-lea din 4 mai 1453, care acorda Spaniei și Portugaliei drept de posesiune asupra Lumii Noi. Trebuie reamintit că la 7 iunie 1494, prin tratatul de la Tordesillas, și mai apoi prin cel de la Madrid (13 ianuarie 1750) insulele Malvine sînt plasate în sfera Spaniei. Prin „Pactul de familie" din 15 august 1761 regele Franței garantează Spaniei integritatea insulelor sale. Un an mai tîrziu, în 1765, Anglia, nesocotind aceste argumente, precum și art. 8 din tratatul de la Utrecht prin care însăși Anglia garantează integritatea teritoriilor spaniole, trimite o expediție comandată de amiralul Byron (unchiul renumitului poet) care se stabilește la Fort Egmond și botează insulele cu numele Falkland (în onoarea primului lord al amiralității). Riposta spaniolilor nu se lasă așteptată. O expediție comandată de Juan Ignacio Madariga ancorează la 9 iunie 1770 la Fort Egmond dînd un ultimatum de 15 minute englezilor pentru a se retrage. Aceștia refuzînd să se supună, expediția lui Madariga deschide focul, cucerește insulele, iar prizonierii englezi sînt repatriați.

De la această dată conflictul intră în faza tratativelor, în urma cărora Fort Egmond este predat englezilor (la 15 sept. 1773) însă numai pentru cîteva luni, întrucît, conform înțelegerii, la 20 mai 1774 ei îl evacuează. Conflictul continuă însă, fiecare parte invocînd motivele susținute pînă atunci de partea adversă. Anglia afirmă că Spania, cedînd Fort Egmond, a recunoscut pretențiile sale, iar Spania (căreia i s-a adăugat ulterior Argentina), că prin acest fapt ea a obținut de la Anglia recunoașterea solemnă a drepturilor sale asupra întregului arhipelag. Discuțiile pe această temă au format obiectul unei vaste corespondențe între cele două părți. În 1820, o dată cu accedarea la independență, Argentina dobîndește de drept insulele Malvine. Anglia continuă protestele, iar la 3 ianuarie 1933 intervine cu flota și colonizează arhipelagul, stabilindu-și o bază la Port Stanley (capitala de azi a insulelor). De astă dată este rîndul Argentinei să protesteze. În disputa ei cu Anglia ea își atrage de partea ei și celelalte republici de pe Continent. La Conferințele O.S.A. din 1954 și 1955 ele au condamnat vestigiile colonialiste în emisfera occidentală.

Disputa a fost adusă și la O.N.U. ea fiind înscrisă pe ordinea de zi a Comitetului celor 24 la cererea Argentinei. După studierea ei, Comitetul recunoscînd, la 13 noiembrie 1964, „existența unui diferend anglo-argentinian cu privire la Falkland, invită cele două guverne interesate să înceapă tratative pentru a găsi o soluție pașnică". În acest sens s-a pronunțat și rezoluția Adunării Generale a O.N.U. din 1966. Întrerupte de cîteva ori, negocierile au fost reluate în februarie 1967 la Londra. Se pare că în prezent tratativele au ajuns la un punct la care se poate spera că diferendul va fi lichidat. Intransigența engleză a cedat, după părerea observatorilor, iar declarațiile oficiale britanice lasă să se înțeleagă că n-ar fi exclus în viitorul apropiat organizarea unui referendum care să hotărască soarta insulelor. Tratativele în acest sens vor continua și în cursul acestui an.

Ion CLOȘCĂ

De la Jamestown la Ticonderoga

În căutarea (II) identității istorice

Costin Murgescu

SEISME CONTEMPORANE

Un observator atent al New Yorkului constata că orice apreciere asupra acestui contradictoriu oraș este adevărată, în măsura în care aprecierea inversă este tot atît de adevărată. Constatarea mi se pare valabilă și pentru discuțiile privitoare la societatea și națiunea americană contemporană.

Cu contribuția financiară a unor milionari sau a diferitelor fundații ce le poartă numele, în muzeele americane s-au adunat mari comori ale creației artistice a omenirii, de la temple persane la pînzele lui Cézanne și de la catapetesme sau vitralii ale catedralelor medievale la sculpturile lui Brâncuși, după cum în atmosfera decrepită din Bowery sau în locuințele portoricanilor, vara neaerisite, iarna neîncălzite și permanent goale, pare că s-a adunat mizeria întregii lumi. Atmosfera de basm de pe Park sau Fifth Avenue, în timpul sărbătorilor de iarnă, este tot atît de reală, ca și apelurile îngrijorate ale ziarelor în favoarea zecilor de mii de nevoiași pe care numai colectele publice îi ajută să răzbată prin rigorile iernii. „Societatea abundenței", a lui J. K. Galbraith, are rădăcini tot atît de adînci, ca și manifestul lui Michael Harrington înfățișînd „Cealaltă Americă. Sărăcia în Statele Unite", care a impresionat pe autorii diferitelor programe de „luptă contra sărăciei". Stratificările sociale și contradicțiile economice sînt mult mai complexe decît apar adeseori în schemele lecțiilor de economie politică, dar evantaiul disproporțiilor nu este prin aceasta mai puțin uriaș. Declarațiile optimiste despre „democrația americană" nu sînt lipsite de unele puncte de sprijin în realitatea cotidiană, după cum nu este lipsită de fundament viziunea pesimistă a lui Marcuse asupra „societății unidimensionale", ca „societate închisă" ale cărei ziduri sînt măcinate de lupta maselor de paria, exploatate și ținute în afara procesului democratic.

Pionierul cu priviri nostalgic-admirative, îndreptate spre țara de emigrație, a murit de mult. Șase din zece locuitori întîlniți pe străzile orașului Montpelier, capitala statului Vermont, ar rămîne astăzi foarte mirați dacă le-ai spune că în Europa există un alt oraș Montpellier, cu monumente de artă medievală și o universitate datînd din vremuri cînd nici nu se bănuia existența Americii. Independent de origine etnică, religie sau culoare a pielii, americanii au sentimentul

Larga mișcare de protest împotriva războiului din Vietnam și-a găsit expresia în numeroase asemenea demonstrații pe străzile orașelor americane

comun al superiorității tehnice și al forței economice a Statelor Unite. Unii analiști conchid că, plămădită în timpul războiului de secesiune, națiunea americană a trecut examenul de foc al unității sale încă în cursul primului război mondial și l-a confirmat în cursul celui de al doilea. Ar fi absurd să încerci a le contesta argumentele. În același timp, în ferma unui crescător de vaci din nord-vestul statului Massachusetts, care m-a găzduit două zile, concepțiile și moravurile puritanului scoțian, venit aici cu peste un veac și jumătate în urmă, erau păstrate cu rigoare de strănepoți. Cîțiva kilometri mai departe, un grup de fermieri polonezi vorbeau între ei numai limba maternă și citeau ziarul în aceeași limbă. Și unul și ceilalți vorbeau despre lucrătorii sezonieri veniți spre a se angaja aici, la culesul livezilor, tocmai din sud-vestul Statelor Unite, ca despre populația unei alte țări cu care n-ar avea nimic comun. La New York, pe strada 86, încălțăminte germană, discuri germane, bucătărie germană, alimentare cu produse germane, firme „Lorelei", „Bavaria", „Schiller", oameni vorbind nemțește. Pe Madison Avenue, negustorul la care îmi făceam cumpărăturile prefera să vorbească ungurește și cei cîțiva vînzători făceau același lucru. Într-o seară, pe Yankee Stadium, la meciul pentru campionatul mondial dintre campionul italian Nino Benvenutti și campionul american Emil Grifiths, arena inundată de steagurile italiene și lozincile italiene fluturate a vuit literalmente pînă la asurzire, timp de peste o oră, sub uraganul zecilor de mii de glasuri care scandau „Forza Nino" sau „Viva Italia" și nu cred că, la el acasă, campionul italian ar fi putut avea o galerie mai frenetică. Undeva, deasupra Europei, văzîndu-mă că citesc un ziar din țară, un vecin de zbor mi s-a adresat în românește ; am aflat că este meseriaș lîngă Detroit și se întoarce acasă, după o vizită în România, unde fusese ca să cunoască și el țara și satul de pe Criș de unde pornise spre America bunicul său și unde visa să revină în anul următor spre a-și lua „o nevastă de la noi din sat". N-aș putea spune cîte generații durează acest proces, nici particularitățile pe care le capătă în mozaicul social al Statelor Unite. Cred însă că are dreptate prof. Michael Banton, de la Universitatea din Bristol, cînd scrie, cu referire la segmentarea etnică a națiunii americane : „Este izbitor să constați în ce măsură în societatea industrială pot să fie de rare și superficiale contactele între rase. Unele dintre ele se fac la locul de muncă. În anumite comunități, relațiile rasiale se opresc practic la ora 5 p. m., la ora la care oamenii se întorc fiecare în mediul său social separat".

Același sociolog pornește de la teza că armonia națională se naște din munca făcută în comun pentru înfăptuirea

---

Prima parte a reportajului a apărut în „Lumea" nr. 2.

În umbra marilor uzine...

unui obiectiv comun și constată că Statele Unite (ca și Anglia, unde omogenitatea populației se diluează sub presiunea imigrațiilor recente) „nu au reușit să-și dea obiective comune care să se situeze deasupra intereselor de grup".

Multă vreme, ideea mesianismului american a reprezentat un liant național al Statelor Unite. André Maurois făcea în această privință o observație care, în pofida unor formulări oarecum echivoce, merită să fie reținută : „Poporul american are un sentiment înalt al misiunii sale. Făurindu-și democrația, el s-a făcut apostolul și campionul libertății. Revoluția franceză a ieșit, într-o anumită măsură, din revoluția americană. Dar viața națiunilor este complexă. Uneori, rupînd lanțurile unei țări. America părea să deschidă drum pentru exporturile sale. Pe scurt, ea acționa, în ochii altor popoare, ca o țară imperialistă, în timp ce ea avea impresia sinceră de a nu acționa decît pentru rațiuni morale".

Sentimentul cel mai puternic pe care mi l-a dat contactul cu numeroși americani este al unui început de risipire a confuziei la care se referea Maurois ; poporul american începe să-și dea seama că prea adeseori Statele Unite acționează sub impulsul altor mobiluri decît al „rațiunilor morale", iar imaginea pe care alte popoare ale lumii o au în legătură cu aceste mobiluri este mult mai apropiată de realitate decît propria idilică imagine a „apostolului libertății".

Fixînd Statelor Unite prin războiul din Vietnam un „obiectiv național" care nu numai că nu se situa deasupra intereselor diferitelor grupuri, dar servea exclusiv intereselor unui grup restrîns împotriva intereselor marii majorități a populației, cercurile imperialiste au declanșat nu numai reacții în lanț pe plan mondial, dar și un proces de clarificare înlăuntrul Statelor Unite reflectat în seismele sociale și etnice înregistrate în ultimii ani.

Sociologii americani vorbesc astăzi despre faptul că Statele Unite sînt bolnave, că democrația americană și națiunea americană sînt bolnave. Sînt numărate bolile, se pun diagnostice, se încearcă remedii.

Bolile nu sînt însă noi. La flăcările războiului din Vietnam, sub șocul eroismului cu care poporul vietnamez și-a apărat cauza sa, ca și sub șocul unei condamnări morale venită din toate colțurile globului, bolile s-au agravat însă și poporul american începe să devină conștient de ele.

Problema rasială, în care se interferează aspectele cele mai acute ale unor boli economice și sociale, este, poate, exemplul cel mai concludent în această privință. Discriminările rasiale nu sînt o boală nouă a societății americane ; de la criza gravă a războiului de secesiune, ea căpătase însă un caracter cronic și era purtată ca și cînd n-ar fi existat.

Poate fi socotit oare drept o simplă întîmplare faptul că ea a reizbucnit cu o violență neîntîlnită vreodată pînă atunci, tocmai în momentele de maximă tensiune ale agresiunii din Vietnam ?

Populația neagră reprezintă aproximativ 10% din populația Statelor Unite ; soldații negri reprezintă însă peste 20% din trupele trimise în Vietnam. Intelectualii lucizi din Statele Unite își dau seama că aici este vorba nu de o nouă discriminare, la recrutare, care se adaugă altora, ci de o consecință a discriminărilor din învățămînt, a discriminărilor de avere etc., din moment ce recunosc că un tînăr sărac și care nu este înscris la o universitate este recrutat de 3—4 ori mai ușor.

Trimis să „apere democrația mondială" în Vietnam, soldatul negru reîntors acasă își pune cu mai multă tărie decît în trecut întrebarea de ce în orașele „sale" există două sisteme școlare diferite, unul pentru albi și unul pentru negri ; de ce nivelul de pregătire școlară este diferit și în defavoarea sa ; de ce accesul social este diferit după rasă ; de ce nivelul sanitar este inferior la populația neagră ; de ce 20 la sută din șomeri sînt negri, în timp ce procentul pe totalul țării este de 3,5—4 la sută ș.a.m.d. ? Sub presiunea unui lanț întreg de asemenea întrebări, el refuză să mai accepte situația de paria în gheto, refuză orice forme (chiar ascunse) de segregație, refuză să mai creadă în mesianismul american și caută noi forme de luptă pentru a-și impune drepturile cetățenești egale.

Frămîntările au erupt violent în vara lui 1967, s-au întins fulgerător de pe o zi pe alta de la Cincinatti la Atlanta și de la Newark la Detroit, zguduind America.

Aplecați deasupra tabelelor statistice, demografii americani constată că în Washington și Newark negrii reprezintă majoritatea populației ; la Detroit, Baltimore sau Cleveland, o treime ; la Chicago, Philadelphia sau Oakland reprezintă un sfert, și că în 10—20 de ani, negrii vor deține majoritatea în aproximativ 12 din marile orașe ale Statelor Unite.

Aplecați deasupra „hărților rasiale" ale marilor orașe, sociologii constată într-un loc că centrul „metropolis"-ului este locuit de negri, în timp ce albii s-au retras spre mai confortabilele localități-satelit din jur ; dincolo, dimpotrivă, că centrul „alb" este înconjurat de o „centură neagră", tot astfel cum Parisul este înconjurat de centura roșie-muncitorească.

Aplecați deasupra rezultatelor alegerilor municipale din iarna lui 1967, oamenii politici constată că în două mari orașe au fost aleși primari negri nu ca urmare a diviziunii tradiționale a voturilor între principalele partide, ci a grupării voturilor „negre" și „albe" în funcție de culoarea pielii candidaților „republican" și „democrat".

Aplecați deasupra cifrelor, intelectualii lucizi ai Statelor Unite trag semnalul de alarmă : nu poți să cheltuiești anual 35 de miliarde de dolari pentru războiul din Vietnam și să rezolvi totodată gravele probleme economice și sociale care și-au găsit una din expresiile lor în violentele manifestații ale negrilor.

Descoperindu-și bolile, națiunea americană își descoperă totodată marea și dramatica ei divizare internă.

Pentru albi a devenit riscant să pășească pe străzile Harlemului ; în același timp, fluturînd steagul rasismului alb, George Wallace a încetat să fie doar o figură cu rezonanță locală într-un stat sudist și găsește ecouri în statele nordice.

În sînul ghetoului negru, lupta împotriva albilor se împletește cu lupta împotriva burgheziei negre, iar ideologia luptei nonviolente simbolizate de Martin Luther King este pusă tot mai puternic în discuție și contestată de ideologia „pute-

→

rii negre" al cărei promotor de frunte este Stokely Carmichael.

În sînul populației albe, conflictelor de interese întemeiate pe stratificările sociale care merg de la deținătorii pîrghiilor marilor monopoluri pînă la masele de dezmoșteniți ai societății capitaliste, ciocnirilor dintre diferitele „centre de presiune" sau „centre de putere" ale societății industriale moderne, segmentărilor etnice etc. li se adaugă acum convulsiile vechilor partide, capabile în trecut să „armonizeze" spre a conduce, scindate astăzi practic de la aripa Nelson Rockefeller sau John Lindsay pînă la aripa Barry Goldwater sau Ronald Reagan, dacă este vorba de „grand old party" republican și de la gruparea „Americanii pentru o acțiune democratică", prezidată de J. K. Galbraith, pînă la aripa care-l susține pe L. B. Johnson, dacă este vorba de partidul democrat. Campionul negru Cassius Clay și-a pierdut titlul pentru că a refuzat să se înroleze în trupele destinate războiului din Vietnam, dar același lucru îl făceau și tineri albi care-și ardeau în stradă ordinele de recrutare ; într-o dimineață, în fața sediului O.N.U., un tînăr s-a stropit cu benzină și și-a dat foc asemenea unor preoți budiști protestatari din Vietnam ; la Harvard studenții l-au întrerupt și huiduit pe ministrul de război, în librăriile din New York apăreau cărți și „poster"-uri (afișe) cu Che Guevara ; iar în locuința newyorkeză a unui tînăr intelectual n-am văzut pe perete decît un singur tablou, al lui Ho Și Min ; impresionantelor marșuri pentru pace în Vietnam care străbăteau orașele din S.U.A. le succedau, în Battery Park din New York, zgomotoasele manifestații ale adepților războiului.

Numai cine n-a fost, în ultimii ani, martor al unor asemenea fapte și al multor altora, similare, se poate îndoi de adîncimea frămîntărilor pe care le-a declanșat aventura vietnameză.

În atmosfera de confruntări violente au căzut sub gloanțe, după președintele John F. Kennedy, și lucidul Robert Kennedy și blîndul pastor Martin Luther King.

Seismele politice care zguduie Statele Unite stîrnesc îngrijorare unora, speranțe altora. Nimeni nu știe exact ce direcție vor lua regrupările de forțe, deși fiecare american simte că acestea au devenit inevitabile.

Cu o sută de ani în urmă, abolirea sclaviei a scindat poporul omerican și l-a aruncat în vîltorile războiului civil la capătul căruia s-a consolidat națiunea americană.

Discuțiile purtate cu diferiți americani mă fac să cred că astăzi, intrată în cea mai gravă criză națională cunoscută după războiul de secesiune, națiunea americană — divizată, dezorientată încă și zguduită de violențe — simte că se apropie de o nouă răscruce a istoriei sale și se apropie de această răscruce pe măsură ce tot mai mulți americani devin conștienți nu numai de forța Statelor Unite, dar și de răspunderile reale ce le revin, ca și de bolile nu mai puțin reale de care suferă ele însile ; pe măsură ce tot mai mulți americani devin conștienți că dacă marile călătorii cosmice americane sînt urmărite de omenire cu emoție și admirație, ca simbolul unei uriașe forțe de creație științifică și tehnică în măsură să slujească domnia omului asupra naturii, zborurile bombardierelor americane deasupra Vietnamului sînt urmărite de aceeași omenire cu indignare și reprobare, ca simbolul unor practici imperialiste care înjosesc lumea în care trăim.

din țările socialismului

Generațiile văzduhului

Corespondență din Moscova de la Silviu Podină

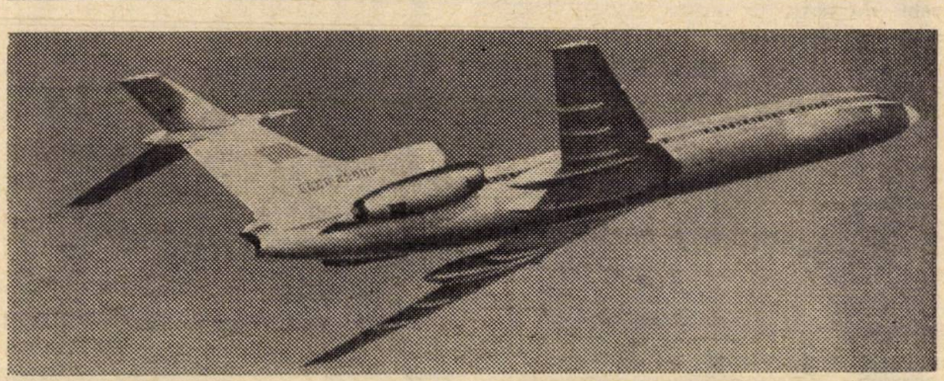

Un turboreactor din „noua generație" : „TU-154", care preia, îmbinîndu-le, cele mai bune caracteristici ale modelelor anterioare — viteza lui „TU-104", raza de acțiune a lui „IL-18" și calitățile lui „AN-10" la decolare și aterizare.

La începutul lunii august
a anului 1923
un mic avion de pasageri
decola de la Moscova, îndreptîndu-se
spre Nijni-Novgorod,
azi orașul Gorki.
Așa a fost inaugurată
prima linie aeriană a tînărului
stat sovietic,
astfel a fost semnat actul
de naștere al Aeroflotului.
Aviația civilă sovietică a împlinit
în vara anului trecut 45 de ani de
existență.
În rîndurile ce urmează ne propunem
să prezentăm drumul pe care
l-a străbătut în acest răstimp,
înfăptuirile ei actuale și perspectivele
largi ce i se deschid
în anii imediat următori.

Pentru o țară de întinderea Uniunii Sovietice (zece mii de kilometri de la est la vest), cu condițiile ei de relief și climă, cu vastele ei teritorii lipsite de orice fel de căi de comunicații terestre, dezvoltarea rapidă a aviației era o necesitate stringentă. Și, într-adevăr, în scurtă vreme, a fost creată o rețea ramificată de linii aeriene. Lungimea lor totală era în 1933 de 32 000 kilometri pentru ca în 1967 să depășească 500 000 de kilometri. Numai în cursul anului 1967 au fost inaugurate 240 de linii aeriene interne noi. Cele 2 500 de linii aeriene interne ale Aeroflotului leagă între ele peste 3 500 de orașe și localități. Dacă în urmă cu zece ani, avioanele Aeroflotului transportau circa 8 milioane de pasageri, în anul 1968, numărul lor s-a ridicat la 62 de milioane, iar în 1970 vor ajunge la 75—80 de milioane. În perioada de vîrf a sezonului turistic de vară călătoresc zilnic cu avionul peste 250 de mii de pasageri. Într-un an, piloții sovietici parcurg pe căile văzduhului circa 150 de milioane de kilometri, adică distanța de la Pămînt la Soare. Aeroflotul este în prezent cea mai mare companie aeriană din lume. Ea asigură aproape un sfert din transporturile aeriene mondiale. Aeroflotul are legături aeriene directe cu capitalele a 46 de țări din Europa, Asia, Africa și America. Totodată, colaborează cu întreprinderile de transporturi aeriene ale țărilor socialiste și cu principalele companii aeriene ale lumii.

În 1955, biroul de proiectare condus de academicianul Andrei Tupolev a realizat primul turboreactor sovietic — „TU-104", binecunoscut azi în întreaga lume. În toamna lui 1956, acest aparat a inaugurat era transporturilor aeriene regulate cu avioane cu reacție, cu doi ani în avans față de S.U.A., Anglia și Franța. Pe atunci, performanțele lui „TU-104" erau neobișnuite : 850 kilometri pe oră viteză de croazieră la o înălțime de 11 500 metri, cu o rază de zbor fără escală de 3 100 kilometri. După „TU-104" au apărut turbopropulsoarele „IL-18", „AN-10", întîlnite de mulți ani pe majoritatea liniilor aeriene sovietice și care se bucură de o bună și binemeritată reputație datorită calităților lor.

Cel mai puternic avion din această generație este „TU-114". Avînd o greutate de zbor de 171 de tone, el dezvoltă o viteză de 800 de kilometri pe oră, poate lua la bord 170 de pasageri, iar raza lui de zbor fără escală este de 8 900 de kilometri. În 10—12 ore de zbor un „TU-114" străbate distanțele ce separă Moscova de Tokio, Havana sau New York.

Dar constructorii de avioane sovietici nu s-au ocupat numai de realizarea unor aparate grele pentru distanțe mari de zbor. Tot atît de necesare erau și aparate adecvate liniilor aeriene relativ scurte. Astfel, în 1962, și-au făcut apariția pe liniile interne turboreactorul „TU-124" și turbopropulsorul „AN-24" cu 56 si. respectiv, 44 de locuri pentru linii cu lungimi între 600 și 2 000 kilometri.

Pe lîngă aparatele destinate traficului de călători, industria aeronautică sovietică produce, de asemenea, două tipuri de turbopropulsoare pentru transportul de mărfuri : „AN-12", cu o capacitate de

încărcare de 20 de tone și „AN-22", un adevărat uriaș al aerului, pînă în prezent fără egal în lume. Capacitatea comercială de încărcare a acestui „tren zburător", cum a fost denumit de presa franceză în 1965, cînd un „AN-22" a participat la Expoziția de aeronautică de la Paris, este de 80 de tone, iar raza de zbor fără escală de 9 000 kilometri. Recent, avînd la bord o încărcătură de 100 de tone și ridicîndu-se la o altitudine de 7 800 metri, un „AN-22" a stabilit simultan 15 recorduri mondiale. Utilizarea acestor avioane uriașe ca și a unei întregi game de elicoptere este deosebit de importantă pentru dezvoltarea economiei sovietice în regiunile întinse ale Siberiei și Extremului Orient unde, deocamdată, rețeaua de căi ferate și șosele este slab dezvoltată. Eficacitatea lor este deosebit de mare în aceste ținuturi întrucît, zburînd cu viteza de 740 kilometri pe oră, avioanele „AN-22" pot decola și ateriza folosind aerodromuri fără piste betonate. Încărcătura pe care o pot lua la bord poate fi nu numai de mare tonaj, ci și de gabarit mare. Cabina avionului are o lungime de 33 metri, iar lățimea și înălțimea de 4,5 metri.

Primii reprezentanți ai celei de-a doua generații de avioane cu reacție și-au făcut apariția în anul 1967. Acestea se deosebesc în ceea ce privește concepția față de cele precedente prin faptul că motoarele sînt plasate la coada fuselajului, ceea ce face ca zgomotul lor să scadă considerabil în saloane, prin echipamentul lor energetic mai puternic, o mecanizare mai accentuată, un echipament radioelectronic mai perfecționat. Este vorba de „TU-134" și „IL-62". Producția în serie a lui „TU-134" a început la uzina de avioane din Harkov. Aparatul bimotor are 72 de locuri și dezvoltă o viteză de croazieră de 850—900 kilometri pe oră. Este destinat liniilor aeriene mijlocii (pînă la 2 400 kilometri) urmînd să ia treptat locul lui „TU-124". Primul zbor pe liniile internaționale al noului avion a avut loc la 12 septembrie 1967, pe ruta Moscova-Stockholm. Distanța a fost străbătută în mai puțin de 2 ore.

„IL-62" este un aparat cvadrimotor, de două ori mai mare decît „IL-18", cu 186 de locuri și cu o viteză de croazieră de 850—900 kilometri pe oră. Raza lui de acțiune, fără escală, este de peste 9 000 de kilometri. Înălțimea de zbor — 13 000 metri. După decolare și atingerea înălțimii de zbor, pilotul pune în funcțiune instalația de autopilotaj și celelalte aparate de automatizare a zborului, care reacționează singure la viteza vîntului și la ceilalți factori, asigurînd conducerea automată a zborului conform programului prestabilit. Avionul poate să zboare în orice condiții atmosferice. După mai multe zboruri de încercare făcute pe linii interne, „IL-62" a debutat, la 15 septembrie 1967, pe o linie internațională. Avionul a fost prezentat pe aeroportul Șeremetievo ziariștilor și corespondenților de presă străini acreditați la Moscova. Ne-am putut convinge atunci că într-adevăr confortul pasagerilor este ridicat: fotolii comode, iluminație agreabilă, aer condiționat, liniște. Alături de viteza sporită și de înalta siguranță de navigație, acestea sînt elementele care asigură superioritatea lui „IL-62" față de „TU-114" pe care îl va înlocui pe liniile interne și internaționale lungi. Liniile Moscova-Montreal, Moscova-Delhi, Moscova-Paris, Moscova-Roma sînt deja deservite de noul avion.

Aparate moderne de zbor vin să ia locul celor mai vechi și pe liniile mijlocii și scurte. Astfel, turboreactorul „TU-154" preia de la modelele anterioare cele mai bune caracteristici, îmbinîndu-le. Are viteza lui „TU-104", raza de acțiune a lui „IL-18", calitățile lui „AN-10", la decolare și aterizare. Noul avion este echipat cu trei motoare, are un sistem automat de pilotaj, de navigație și de aterizare. El poate transporta 18 tone de încărcătură comercială pe o distanță de circa 4 000 kilometri sau 5,8 tone de încărcătură la o distanță de 7 000 kilometri cu viteza de 850 kilometri pe oră. În saloanele primei lui variante pot lua loc 160 de pasageri. În varianta următoare numărul locurilor va fi sporit pînă la 220. Varianta de transport prevede posibilitatea încărcării a 25 de tone de mărfuri pentru a fi transportate la o distanță de 2 000—2 500 kilometri cu viteza de 900 kilometri pe oră. Chiar și în cazul în care două din cele trei motoare ar ieși din funcțiune la mijlocul distanței de zbor, avionul poate ajunge la destinație. Încă o calitate importantă a lui o constituie faptul că pentru decolare are nevoie de o pistă cu o lungime de numai 800 de metri, în timp ce „TU-104" reclama una de 2 200 metri.

„YAK-40", realizat de un colectiv sub conducerea constructorului Alexandr Iakovlev, este adaptat aerodromurilor mici cu piste de pămînt, de 600—700 metri lungime. Îi sînt de ajuns 340—360 metri de rulaj pentru a decola și ateriza. Cele trei motoare — două laterale și al treilea în coada fuselajului — îi permit să atingă o viteză de 700 kilometri pe oră, să zboare pe distanțe între 600—1 600 kilometri, avînd la bord 24 de pasageri. „YAK-40" se află în prezent în faza zborurilor de încercare.

Pînă acum am vorbit despre aparate cu viteze subsonice. Nivelul actual al științei și tehnicii permite însă crearea unor aparate supersonice destinate aviației civile. Ele vor alcătui cea de-a treia generație ce aparține încă viitorului, dar nu a unui viitor îndepărtat. „TU-144" a și efectuat primul zbor experimental. Constructorii au limitat viteza lui „TU-144" la 2 500 km pe oră, pentru că aceasta permite utilizarea aliajelor de aluminiu de rezistență înaltă deja încercate și a tehnologiei de producție bine puse la punct. „TU-144" diferă substanțial de avioanele cu care sîntem obișnuiți în prezent: prezintă o formă specială a fuselajului, un bot ascuțit, o aripă triunghiulară cu alungire redusă. Pentru a rezolva contradicția dintre necesitatea formei alungite, perfect netede a părții anterioare a fuselajului, reclamată de viteza supersonică și asigurarea unei bune vizibilități pentru echipaj, necesară în timpul decolării și aterizării, constructorii au recurs la o soluție ingenioasă: mobilitatea botului avionului. La decolare și aterizare botul se lasă în jos, iar în timpul zborului se ridică, făcînd corp comun cu fuselajul. Plafonul de zbor al primului avion supersonic sovietic este de 20 000 metri, iar raza de zbor fără escală de 6 500 kilometri. „TU-144" va putea transporta 121 de pasageri, iar echipajul lui va fi format din doi piloți și un inginer de bord.

Imaginea cîmpului de activitate a aviației civile sovietice ar fi incompletă dacă n-am pomeni fie și doar în cîteva cuvinte despre rolul aviației utilitare în agricultură și silvicultură, în geologie și construcții, dacă n-am menționa măcar aviația sanitară și polară.

Aviația utilitară a U.R.S.S. a efectuat anul trecut vaste acțiuni de chimizare pe o suprafață de 70 de milioane hectare de terenuri agricole și păduri, iar anul acesta astfel de lucrări s-au executat pe 80 de milioane hectare.

Căile văzduhului vor deveni tot mai circulate, cu viteze atît subsonice cît și supersonice.

Moscova, 7 ianuarie

reflector

6 200 DE AVIOANE

Potrivit datelor furnizate de Organizația Aviației Comerciale Internaționale, în primul semestru al anului 1968 numărul avioanelor aflate în serviciu era de 6 200. Cu zece ani în urmă, flota mondială de avioane comerciale era formată din numai 4 000 de aparate. Sporul numeric este, așadar, de 50 la sută. Luînd însă în considerație faptul că majoritatea aparatelor introduse în serviciu în ultimii ani o formează turboreactoarele mari — a căror capacitate de transport este dublă și chiar triplă față de vechile aparate — creșterea reală a acestei flote este mai mare de 100 la sută. În 1958, numai 9 la sută din aparate erau turbopropulsoare, iar celelalte erau aparate cu piston. În 1968 au rămas 43 la sută cu piston, 22 la sută fiind turbopropulsoare și 35 la sută turboreactoare. Deși acest „parc" de aparate a fost substanțial modernizat prin trecerea de la pistonul clasic la turboreactoare, viteza medie de zbor n-a crescut, în ultimii zece ani, decît foarte puțin — de la 484 la 504 km pe oră. A crescut, în schimb, de patru ori, capacitatea de zbor realizată.

INAMICUL PUBLIC NR. 1

Doi profesori de la Universitatea Yale (S.U.A.) — Richard Weinerman și Arthur W. Galston — au ajuns la concluzia că, „pentru prima oară în istorie", supraviețuirea omului depinde nu de controlul pericolelor naturale, ci de cel al pericolelor artificiale, produse de virtuala victimă. Dintre aceste pericole, pe primul loc este citat automobilul, căruia i se reproșează că duce la congestionarea circulației urbane, contribuie, mai mult decît industria, la poluarea aerului și provoacă 70 la sută din accidentele cu rezultat de invaliditate.

Automobilul, mai susțin profesorii de la Yale, este cauza principală a afecțiunilor cardiace.

PROTEZĂ ELECTRICĂ

O nouă proteză pentru bolnavii cu mîini paralizate a fost realizată de specialiști ai universității din Chicago. Proteza are forma unei mănuși care îmbracă degetele și antebrațul

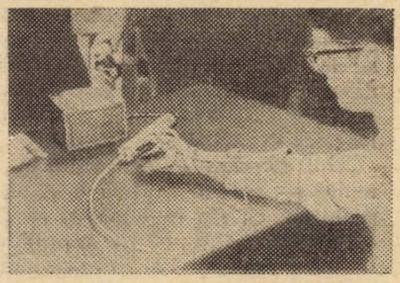

bolnavului. Pusă sub tensiunea primită de la bateria anexă, „mănușa" închide și deschide mîna pacientului, astfel că acesta poate apuca și ridica orice obiect.

În pregătirea celui de al XXIII-lea Congres al Partidului Comunist din Danemarca

Ziarul „Land og Folk", organ central al P.C. din Danemarca, a publicat în paginile sale un material elaborat de o comisie a Comitetului Central, menit să constituie o bază de discuții în rîndurile partidului în vederea celui de-al XXIII-lea Congres al partidului comunist ce va avea loc în zilele de 14—16 februarie 1969. După ce face o prezentare succintă a evoluției pe plan intern, materialul publicat în ziar se referă la unele sarcini ale P.C. din Danemarca pe planul politicii internaționale. În legătură cu aceasta, se arată următoarele : „Epoca noastră ridică numeroase probleme arzătoare. Cum putem asigura independența țării și viitorul Danemarcei ? Ce trebuie făcut pentru a pune capăt șantajului economic înfăptuit sau plănuit de marile monopoluri împotriva țării noastre ? Cum să asigurăm ca forțele antimilitariste să poată duce cu mai multă tărie lupta pentru pace, astfel încît aceasta să constituie elementul hotărîtor al politicii noastre externe ? Toate aceste probleme nu pot fi rezolvate de un singur partid, ci numai prin unirea forțelor și a mișcării comune. Partidul nostru va continua lupta pentru o Danemarcă neutră. Neutralitatea — cu sau fără garanțiile marilor puteri — trebuie să constituie numitorul comun al tuturor adversarilor N.A.T.O. Danemarca trebuie să iasă din N.A.T.O. cel mai tîrziu în anul 1969. Dacă Danemarca și Norvegia vor ieși din N.A.T.O., Nordul va dispune de condiții și mai bune pentru a deveni o zonă denuclearizată, demilitarizată și neutră din Europa. Aceasta ar constitui, desigur, o contribuție importantă la dizolvarea blocurilor militare existente, la realizarea unei noi securități colective în Europa. Noi vrem ca Danemarca, fără a fi dependentă de blocuri militare și economice, să acționeze ca stat neutru pentru asigurarea păcii. Pentru a înfăptui aceasta trebuie să se organizeze un referendum care să se pronunțe în legătură cu politica militară și externă a Danemarcei. Desigur că atît în această problemă vitală, cît și în alte probleme asemănătoare, comuniștii nu au interese deosebite de ale națiunii daneze. Este și în interesul Danemarcei și al păcii ca dezvoltarea din Europa să nu ducă la război".

„Noi năzuim — se arată în continuare — spre o Europă a păcii, unde granițele să fie inviolabile, să fie recunoscută R.D.G., să fie garantate egalitatea în drepturi și independența fiecărui stat. Pentru realizarea acestui țel noi, comuniștii, vom lupta pentru dizolvarea Pieței liberului schimb, a Pieței comune și a blocurilor economice ale marilor monopoluri. Danemarca nu trebuie să-și agraveze problemele sale economice prin aderarea la Uniunea de la Roma. Ea trebuie să încerce să-și rezolve aceste probleme printr-o colaborare economică, liberă și multilaterală, cu toate părțile. Țările socialiste și noile state oferă posibilități bune comerțului ca și plasării produselor noastre, fără condiții politice. În afară de rezolvarea problemelor economice importante ale țării o asemenea politică comercială va asigura Danemarcei și o poziție mai puternică în condițiile inegale comerciale dictate de monopolurile străine și în special de cele engleze și vest-germane".

În document se arată că mișcarea în sprijinul luptei poporului vietnamez a contribuit, totodată, la dezvoltarea combativității politice a Partidului Comunist din Danemarca. „Aportul cel mai important al comuniștilor în etapa actuală trebuie să fie lupta continuă pentru încetarea tuturor acțiunilor de război americane împotriva Vietnamului de sud și de nord. Frontul Național de Eliberare să fie recunoscut ca partener egal în drepturi la tratative, iar trupele americane să părăsească Vietnamul. Trebuie aplicate în viață acordurile din 1954 de la Geneva, adică să fie respectate suveranitatea și independența poporului vietnamez".

În legătură cu problemele unității mișcării comuniste și muncitorești internaționale, în document se spune, între altele : „Solidaritatea internațională, internaționalismul au constituit un principiu fundamental al mișcării comuniste încă de la început. Aceasta se întemeiază pe faptul că lupta de clasă împotriva capitalului este internațională prin caracterul său, iar clasa muncitoare din toate țările are același dușman". „Totodată — se arată în document — este necesar să se aibă în vedere condițiile naționale din fiecare țară. Luptele clasei muncitoare în cadrul fiecărei națiuni, pe baza condițiilor și tradițiilor sale proprii și a formelor corespunzătoare, constituie o contribuție hotărîtoare la lupta comună pentru țelul comun".

Referindu-se la unele probleme ridicate, în ultima vreme, în fața mișcării comuniste, documentul reamintește declarația adoptată la Plenara Comitetului Central al C.C. al P.C. din Danemarca din 26—27 octombrie, în care se arăta, printre altele, că aceste probleme „trebuie rezolvate într-o atmosferă tovărășească și pe o bază principială clară. Este vorba de principiile internaționalismului proletar, de autonomia partidelor comuniste, de egalitatea în drepturi, de respectul reciproc și independența partidelor. Clarificarea acestor probleme va contribui la restabilirea unității și la situarea partidelor comuniste, a tuturor țărilor socialiste într-un front unic împotriva dușmanului comun — imperialismul. Solidaritatea noastră cu țările socialiste nu a slăbit. Niciodată nu vom permite să fie lezată prietenia profundă și relațiile frățești pe care le avem cu acestea".

„În prezent — relevă mai departe documentul — nu este vorba de a proclama socialismul ca țel, ci mai ales de a găsi în condițiile concrete calea spre socialism, de a lămuri concepția socialismului ca sistem social".

„În această situație premisele comuniștilor se întemeiază pe marxism-leninism, care duce la concluzia că, în transformarea societății și a statului, puterea va trece de la capitalul monopolist în mîinile poporului muncitor. Aceasta înseamnă, totodată, cunoașterea legilor generale ale unei asemenea revoluții sociale, a experienței luptelor clasei muncitoare și în special a clasei muncitoare care a reușit deja să realizeze trecerea de la capitalism la socialism și să construiască o nouă societate. În cadrul acestor legi generale se evidențiază rolul hotărîtor al clasei muncitoare, datorită poziției sale în procesul producției, organizării sale și bazei sale ideologice.

Considerăm că trebuie să discutăm, totodată, despre felul în care se pun diverse probleme în fața luptei clasei muncitoare și a poporului danez în condițiile noastre. Fiecare țară are caracteristici proprii, care își pun amprenta asupra trecerii de la capitalism la socialism.

Danemarca dispune de un aparat de producție foarte dezvoltat și depinde de comerțul cu lumea din afară. Politicienii capitaliști sînt adesea dispuși să renunțe la suveranitate pentru a asigura profitul. Dimpotrivă, comuniștii urmează principiile independenței, egalității în drepturi, suveranității și sînt în același timp adepții unei colaborări cît mai largi cu țările socialiste, cu cea de a treia lume, cu forțele progresiste din țările capitaliste puternic dezvoltate. Coeziunea forțelor socialiste va fi hotărîtoare în a contracara încercările capitalismului mondial de a opri sau de a abate orice dezvoltare socialistă reală. Noi, comuniștii, încercăm să construim calea spre societatea socialistă (în care puterea este deținută de populația productivă și în primul rînd de clasa muncitoare, în alianță cu forțele științei), prin colaborarea cu partidele, organizațiile și grupările care dezvoltă lupta pentru revendicări economice și democratice, pentru transformarea societății. Aceasta trebuie să se facă prin lupta pentru stăpînirea pozițiilor hotărîtoare ale vieții economice și pentru limitarea puterii deținute de monopoluri.

Comuniștii urmăresc să facă totul pentru a folosi posibilitățile create în epoca noastră pentru realizarea trecerii de la capitalism la socialism pe cale pașnică. Nu trebuie uitat însă că lupta de clasă, ca și alte ciocniri sociale și naționale, poate lua numeroase forme, chiar și dintre cele mai ascuțite. Posibilitatea trecerii pe cale pașnică la socialism poate fi realizată în practică numai prin lupta revoluționară a maselor, care să împiedice posibilitatea desfășurării forțelor violente".

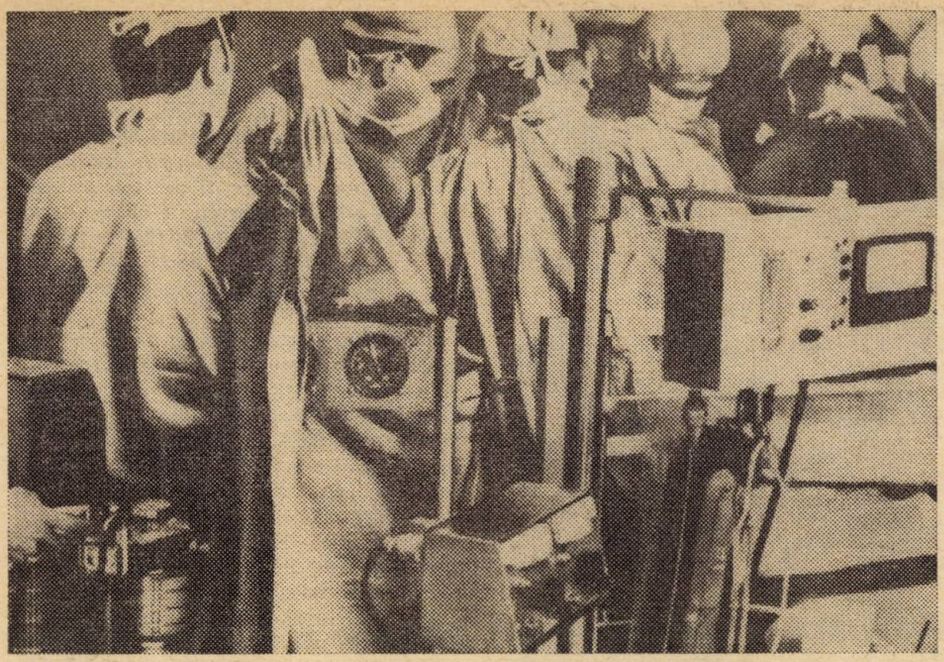

Transplantul cardiac reclamă o numeroasă echipă de chirurgi și anesteziști și o aparatură medicală de mare precizie

în lumea științei

Transplantul de inimă om—om

- **Care este adevăratul hotar dintre viață și moarte?**
- **Duelul Barnard — de Bakey**
- **Două personaje joviale invită la optimism**
- **Latura etico-juridică a grefei cardiace**
- **O tripletă decisivă**

În seara de 3 decembrie 1967, în vechiul spital Groote Schuur din Capetown, un chirurg, cunoscut pentru marea lui îndemînare profesională și egala lui lipsă de prejudecăți, a luat hotărîrea de a face primul transplant de inimă de la om la om. Acest fapt, situat pe linia nevăzută care desparte — sau unește — viața de moarte, a însemnat mult mai mult decît o intervenție chirurgicală îndrăzneață. Prin ea însăși — precum și prin celelalte o sută patru cazuri similare cunoscute pînă acum — operația făcută de Christian Barnard a năzuit să treacă peste un prag nou în istoria medicinii umane, această străveche înlănțuire de speranțe și dezamăgiri, de eșecuri sonore și de victorii discrete.

După 18 zile de supraviețuire critică, omul, Washkansky, căruia i se grefase inima tinerei Denise Darvall, a încetat din viață — s-ar putea spune — pentru a doua oară. Experiența, ajunsă pînă la marele public ca un imens și senzațional succes al științei medicale, s-a transformat de îndată într-un foarte grav eșec, de natură să pună în discuție nu numai cazul de la Groote Schuur, ci însăși problema transplantului de inimă, în liniile ei generale. Totuși, nu numai la Capetown, ci și în multe alte țări și orașe, în spitale și clinici universitare, 42 de echipe chirurgicale au continuat experiența cu grefe de cord, dînd dreptul anului 1968 ca, pe lîngă alte atribute ale sale, să poată fi numit „anul inimilor noi".

În decurs de 12 luni — din decembrie '67 pînă în decembrie '68 — au fost încercate 96 de transplantări, cu rezultate foarte diferite, de natură să nu justifice prea mult optimism cu privire la viitorul acestei performanțe chirurgicale. Din totalul de 96 de cazuri înregistrate în statistica medicală, au primit inimi noi 83 de bărbați și 13 femei. Distribuiți pe vîrste, 7 grefați aveau între 3 săptămîni și 20 de ani, 6 — între 20 și 30 de ani, 17 — de la 30 la 40, 32 — de la 40 la 50, 39 aveau între 50 și 60 de ani, 3 — mai mult de 60, iar în două cazuri nu s-a comunicat vîrsta bolnavilor grefați.

Cît timp au trăit cu cea de-a doua inimă? Statistica este dezamăgitoare: 16 operați au murit la cîteva ore după grefă; 19 au încetat din viață în prima săptămînă după operație; 10 au rezistat între una și două săptămîni; 8, între 2 și 3 săptămîni; 6, între 3 și 4 săptămîni; 13 oameni cu inimi noi au supraviețuit între o lună și două luni; 12 au trăit între 2 și 3 luni; 6, între 3 și 4 luni; 4, între 4 și 5 luni. Numai despre doi oameni, purtători de inimi noi, se poate spune pînă acum că au dat dovada unei uimitoare longevități: preotul francez Charles Boulogne, în vîrstă de 45 de ani, operat în ziua de 12 mai 1968, la Paris, de profesorul Dubost, și dentistul Philip Blaiberg, azi în vîrstă de 59 de ani, operat în ziua de 2 ianuarie 1968 la Capetown, de același Christian Barnard care trecuse numai cu două săptămîni înainte prin cea dintîi gravă dezamăgire profesională a sa, moartea lui Washkansky.

Pentru a nu prejudicia nici una din tezele ce se înfruntă azi în problema transplantului, notăm că statistica sumară de mai sus nu precizează numărul tuturor oamenilor cu grefe ale cordului aflați în viață, unii din ei fiind operați relativ recent, în orice caz de mai puțin decît 6 luni. Oricum, chiar dacă zilele anului în care ne aflăm ne vor aduce surprizele lor bune, iar lista supraviețuitorilor se va lungi, ea nu va putea înlătura profunda dilemă ce frămîntă azi nobilul corp medical din lumea întreagă cu privire la transplantul de inimă de la om la om. Este, oare, procedeul acesta chirurgical una din căile care duce în mod cert spre mîntuirea anumitor oameni bolnavi, sau rămîne o simplă și dramatică tentativă, lipsită de viitor? Cine are dreptate: îndrăznețul Chris Barnard care persevereză în transplantarea inimii vii și crede în viitorul acestei operații, sau prudentul cardiochirurg Mihael Ellis de Bakey, campionul inimii artificiale, agregat de materiale plastice și motoare electrice minuscule, aflat, deocamdată, în stadiul de laborator?

În apărarea „tezei vii" a transplantului se ridică, deocamdată, siluetele joviale ale celor doi supraviețuitori majori. Charles Boulogne ține predici optimiste la postul de radio Luxemburg, crede în viabilitatea complimentară a corpului său reînsuflețit și acordă științei medicale un omagiu, o credință, lipsită de orice suflu metafizic. În același timp, Philip Blaiberg, care a doua zi după Revelion a împlinit ceea ce el numește „un an din viața mea nouă", acordă interviuri pe plajă, pozează înotînd în apele Atlanticului, dă lovitura de început într-un meci de rugby, demonstrînd astfel — poate cu oarecare ostentație — că este cît se poate, omenește, de robust. Ceva mai mult, beneficiind de faptul că știința medicală îi este în mare măsură familiară, el a scris o carte de auto-examinare, intitulată, cu destul patetism, „Ascultîndu-mi inima". În paginile ei, Blaiberg își exprimă o încredere absolută în inima ce i-a fost transplantată. El încearcă să valideze chiar și ideea că omul poate împinge voința de a trăi atît de departe încît, supraveghindu-se psihologic pe sine însuși, ar reuși să reducă reacția imunologică din propriul

→

său organism și să asigure integrarea normală a organului grefat. Soția lui, coautoare a cărții, afirmă că, în luna iulie 1968, cînd Blaiberg contractase o hepatită agravată de pneumonie și se credea că viața îi este ireparabil primejduită, el și medicii săi, în frunte cu Barnard, erau gata să încerce o grefă nouă, nu numai cu o inimă, dar și cu plămîni preluați de la alt om.

Aceste mărturii sînt, oricum le-am privi, impresionante. Ele nasc speranțe în lupta dintre viață și moarte, în acel teritoriu al nimănui în care subzistă totuși așa-zisele boli fără leac. Este drept că se aud glasuri care preferă terapeutica preventivă, intervențiile timpurii și mai puțin spectaculoase. Se aud voci de protest împotriva unor transplante care aduc aminte de vivisecție pe oameni, de suferințe inutile sau chiar nocive, impuse unor ființe într-adevăr bolnave, dar nu fără scăpare. În mod special se invocă faptul că, mai cu seamă în cardiopatii, cu toată asistența mijloacelor tehnice actuale, diagnosticul rămîne vag într-o măsură relativ mare, iar prognoza privitoare la capacitatea cardiacului de a suporta maladia în timp, este aproape imposibilă și de cele mai multe ori derutantă. Din această cauză, spun adversarii transplantului, nimeni nu poate ști dacă grefînd unui bolnav o inimă nouă, sănătoasă, au fost prelungite sau scurtate zilele sărmanei sale vieți. Dar inima care i-a fost grefată? Cu ce îndreptățire etică sau cel puțin cu ce justificare legală a fost preluată?

Iată un capitol nou din tipul acesta de luptă cu moartea. În orice transplant de cord intervin trei factori de esență: donatorul, chirurgul, primitorul. Pentru a salva un om, medicul chirurg trebuie să ia inima altui om, amîndouă cazurile situîndu-se la limita vieții. O tendință, să zicem, firească, în situația dată, înclină a îndemna pe medic să accelereze procesul de salvare, să exploateze orice secundă posibilă, pentru a da pacientului său mîntuirea cu o inimă sănătoasă, neatinsă de nici un proces deteriorant, aflată, propriu vorbind, în continuarea vieții. În acest caz, cu ce drept o preia dintr-un corp în care abia a încetat să bată sau poate că mai palpită încă, sub emoția unui reflex, fidelă unui corp în care s-a înfiorat și a participat la viață?

În fapt, cu tot dramatismul implicat în ea, operația de preluare nu este piedica majoră din calea transplantelor de cord. Sesizate de veritabila avalanșă de grefe intervenite în 1968, instituții medicale și chiar unele guverne au intervenit pentru a da un conținut pe cît se poate obiectiv noțiunii de moarte și posibilității de prelevare a organelor grefabile. Dispozițiile diferă în nuanțe, dar pretutindeni, legile penale și normele academice medicale au înmulțit numărul de probe necesare pentru definirea morții, în cazurile cînd gradul de deteriorare fizică nu este decisiv. Înaintea oricărei preluări, chirurgii trebuie să facă cel puțin examenele electrocardio- — și — encefalografice asupra donatorului în căutarea efectului nul, adică a momentului în care nu se mai înregistrează nici un semn de viață.

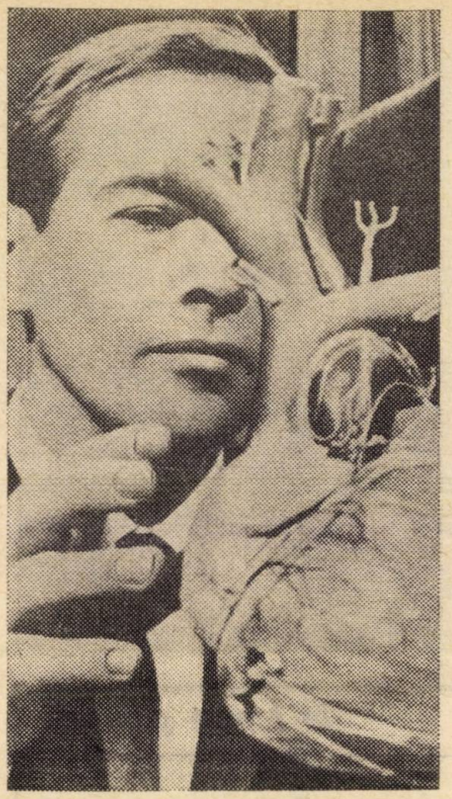

Barnard explicînd tehnica sa operatorie cu ajutorul unei inimi confecționate din mase plastice

În ce privește organele grefabile, ele însîle sînt enumerate prin dispoziții cu putere legală. În Italia, de pildă, între cele 11 organe enumerate în lege, nu se cuprinde inima. Cu toate acestea, unii medici italieni se pregătesc în vederea transplantului de cord, susținînd că una din prevederile legii care permite preluarea de mușchi și tendoane ar include și inima, definită ca un organ muscular cav, deci accesibil pentru operațiile pe om.

Apare ca deopotrivă de important și faptul că vreo cîteva din transplantările de anul trecut s-au efectuat cu consimțămîntul explicit al donatorului de cord, rostit cu puțin timp înaintea morții sale clinice, în momente cînd orice încercare de salvare devenise zadarnică. Asemenea situații deschid o perspectivă nouă spre cunoașterea mai adîncă a naturii omenești. Probabil că în numele unei astfel de cunoașteri, doctorul Adrian Kantrowitz, partizan hotărît al cardiochirurgiei, a declarat în fața unei comisii a parlamentului din statul New York, instituită pentru a clarifica problema transplantării de organe vitale: „Nu este just să înhumăm organe sănătoase ale oamenilor decedați. Acestea ar trebui considerate ca făcînd parte din patrimoniul național și utilizate pentru însănătoșirea oamenilor vii care ar avea nevoie de ele". În fața acestui punct de vedere, situat, desigur, la extremitatea problemei, președintele comisiei de anchetă s-a crezut dator să precizeze că scopul legislatorului este de a da tuturor garanția că „graba de a obține o inimă pentru grefare să nu împingă pe medic la declararea prematură a decesului, într-un moment cînd moartea încă nu ar fi indiscutabilă". Susținîndu-și teza, dr. Kantrowitz a adus precizarea că moartea poate fi declarată în toate cazurile în care creierul este distrus în mod ireversibil. Sau, a adăugat doctorul Henry K. Beecher, de la spitalul general din Massachusetts, „un om e mort atunci cînd nu mai are nici un fel de cunoștință; nici o activitate motrice și nici un reflex". În acest caz, prelevarea de grefe, inclusiv a inimii, este posibilă, fără a împieta asupra respectului firesc, impus de instinctul vital, pentru integritatea organismului viu.

Al doilea factor decisiv în problema grefelor mari aparține de însuși beneficiarul grefei și este reacția generală de imunitate, socotită pînă acum ca o reacție absolută, indisolubil legată de autoapărarea individului. Aproape toate cazurile de moarte a bolnavilor cu transplant de cord s-au produs ca urmare a unei bătălii intense, necruțătoare, declanșată în principal de limfocite, pentru izolarea, uciderea prin sufocare, apoi eliminarea organului grefat. Se știe că, vrînd să diminueze sau să înfrîngă acest proces de autoapărare a organismului, doctorul Barnard a încercat, în cazul primului său transplant, o terapeutică imuno-depresivă atît de energică încît bietul Washkansky, după două săptămîni de speranțe, nu s-a mai putut apăra, cu toată inima lui tînără, de invazia unui pneumococ banal, care l-a ucis în 48 de ore. Astfel se părea că intervine un nou paradox, la frontiera fragilă a vieții. Dar, în stranie contradicție cu însăși această reacție imunologică, Boulogne și Blaiberg acreditează fie ideea că organismul ar putea să-și dozeze el singur împotrivirea față de grefe, fie că aplicarea unui tratament imuno-depresiv nou, aplicat cu mai multă chibzuință, ar putea încheia o pace de durată între organismul omogen și organul grefat.

În sfîrșit, cel de-al treilea factor viu al problemei, chirurgul, este departe de a fi cel mai puțin important. Nimeni nu contestă că într-o operație de șase-șapte ore, în cele mai delicate condiții, medicului îi sînt solicitate toate simțurile, la cel mai ridicat potențial posibil. Pentru a încerca și a reuși un transplant de cord, pregătirea profesională, valoarea intelectuală, tăria psihică și rezistența fizică a omului care-l efectuează se apropie de miracol. Se înțelege că aceste exigențe explică raritatea, dificultatea și chiar eșecurile unei operații de asemenea importanță.

Și nici atît nu ajunge. S-a socotit, probabil, fără scopuri lucrative, că un transplant de cord efectuat în condiții optime angajează, obligatoriu, trei săli de operație cu cel mai modern echipament și cel puțin 50 de oameni cu înaltă calificare în sectorul lor de efort. În aceste condiții, transplantul de cord — și chiar din ce în ce mai frecventele grefe de organe mai puțin importante în panoplia vieții — sînt o adevărată problemă de ordin social, în lupta pentru viață. Se poate prevedea, fără exagerare, că pe măsură ce omenirea înaintează în progres și ridică ștacheta limitei medii de viață, problema transplantelor de organe, vii sau artificiale, își face tot mai repede loc spre primele rînduri în medicina viitorului apropiat.

Mircea GRIGORESCU

Winston Churchill în 1940

Memoriile lordului Moran (II)

O zi neagră pentru Marea Britanie : 15 februarie 19
Generalul Percival semnează capitularea Singapore-
în fața generalului japonez Yamashita

25 de ani alături de CHURCHILL

La sfîrșitul discursului s-a produs o scenă grandioasă. Senatorii și deputații, în picioare, l-au aclamat fluturîndu-și hîrtiile pînă cînd a ieșit din sală.

L-am reîntîlnit în mica sală de așteptare. Cu fruntea îmbrobonată de sudoare, mi-a spus că i se luase o greutate uriașă de pe inimă. Vorbind cu un senator, a izbucnit într-un rîs atît de zgomotos încît oamenii care treceau au întors capul.

Cînd m-am înapoiat la Casa Albă, l-am găsit plimbîndu-se încolo și încoace prin grădină. Mi-a spus că toată noaptea fusese cuprins de îndoieli în ce privește calitatea discursului său. Apoi, cînd s-a deșteptat, și-a spus că, la urma urmelor, discursul fusese exact ceea ce trebuia să fie.

— Am nimerit din plin toate loviturile.

— Da, dar au rămas tăcuți atunci cînd le-ați spus : „Dacă am fi acționat împreună după ultimul război..." Cred că în urmă cu cîteva luni nu ar fi înghițit acest lucru.

S-a plîns că nu întîlnește pe nimeni afară de președinte. Trebuie neapărat să se vadă cu membri ai Administrației. Oameni ca Cordell Hull [13]) erau desigur nemulțumiți să constate că totul se petrece în spatele unor uși închise între președinte și primul ministru. După plecarea lui, se vor strădui fără îndoială să desfacă ceea ce el făcuse. Are intenția ca, după înapoierea lui de la Ottawa, să-i invite să ia masa la Ambasadă.

27 decembrie 1941

Primul ministru pare atît de preocupat de misiunea lui de prietenie cu America în general și cu președintele în special, încît am hotărît să nu-l deranjez vizitîndu-l azi dimineață. Dar la ora 10, cînd m-am înapoiat la hotel după o mică plimbare prin oraș, am găsit un mesaj urgent. Eram chemat la Casa Albă. Puteam să vin acolo imediat ? Am luat un taxi.

— Îmi pare bine că ai venit! a exclamat primul ministru văzîndu-mă.

Era în pat și părea foarte neliniștit.

— Noaptea trecută a fost atît de cald încît m-am sculat să deschid fereastra. Se deschide foarte greu. Am făcut probabil un efort atît de mare încît n-am mai putut să respir. Am simțit în inimă o durere care s-a lăsat în brațul stîng. Nu a durat multă vreme, dar nu mi s-a mai întîmplat niciodată așa ceva. Ce înseamnă asta ? Am inima sănătoasă ? Pe moment m-am gîndit să te chem, dar cînd durerea s-a potolit am renunțat.

Examenul pe care i l-am făcut nu a dezvăluit mare lucru. În timp ce îl ascultam, gîndeam repede. Știam că de îndată ce voi pune jos stetoscopul, mă va bombarda cu întrebări ; or, toate simptomele indicau o insuficiență coronariană, indiferent dacă electrocardiograma avea să indice sau nu o tromboză coronariană. Tratamentul clasic al insuficienței coronariene este repausul la pat cel puțin șase săptămîni. Dacă aș prescrie acest tratament, ar însemna să anunț întregii lumi — și ziarele americane se vor strădui să răspîndească știrea — că primul ministru este bolnav și că viitorul lui este îndoielnic. Și aceasta tocmai în momentul în care America intrase în război, și în care Winston era singurul care putea s-o ia de mînă. Știrea că primul ministru avusese o criză de cord ar fi avut un efect dezastruos. Îmi dădeam seama, de asemenea, de consecințele pe care le-ar fi avut vestea asupra unui om cu atîta imaginație ca Churchill. Opera lui ar fi avut de suferit. Pe de altă parte, dacă nu făceam nimic și dacă se producea o criză mai gravă — poate fatală — întreaga lume va spune că l-am ucis deoarece nu i-am prescris repausul necesar. Am pus jos stetoscopul, l-am luat din nou, am ascultat încă o dată. Poate că greșeam, dar am ajuns la concluzia că, supraveghindu-l îndeaproape, trebuia totuși să păstrez pentru mine ceea ce se petrecuse, indiferent care ar fi fost consecințele.

— Ce-i cu inima mea ? E sănătoasă ? m-a întrebat el privindu-mă cu atenție.

— Nimic serios. Sînteți surmenat.

— Ascultă, Charles, n-o să-mi prescrii, sper, repaus. Nu pot face așa ceva. N-o s-o fac. Sînt singurul om care pot să mă înham la această sarcină. Am această obligație. Ce s-o fi întîmplat cînd am deschis fereastra aia ? Mi se pare că mi-am sucit un mușchi. Căci am făcut un efort teribil. Nu cred că am ceva la inimă.

Aștepta îngrijorat răspunsul meu.

— Circulația dv. este cam lentă. Dar nu e grav. Nu vă cer să vă odihniți în sensul repausului la pat. Evitați, însă, cîtva timp, orice surmenaj.

Bate cineva la ușă. E Harry Hopkins. M-am grăbit să mă retrag și m-am refugiat într-un colț al secretariatului luînd un ziar astfel încît nimeni să nu încerce să-mi vorbească. Rămas singur puteam să reflectez mai bine. În cele din urmă, am hotărît să nu spun nimic nimănui. Cînd ne vom înapoia în Anglia, m-am gîndit eu, îl voi duce să-l vadă Parkinson, care va ști și el să-și țină gura.

28 decembrie 1941

Cînd Max l-a auzit pe primul ministru pronunțîndu-se împotriva propunerii lui Marshall [14]) ca forțele aliate să aibă un comandant suprem unic, a urzit unul din acele mici comploturi la care se pricepe atît de bine. S-a dus la Harry Hopkins și, împreună, au organizat o întîlnire între Marshall și primul ministru. Întîlnirea a avut loc azi, și lui Winston nu i-a trebuit mult timp pentru a se lăsa convins de argumentele lui Marshall. Acum două zile, era încredințat că planul nu este nici realizabil, nici oportun. Acum, îndoielile lui au dispărut, consideră dimpotrivă că planul este un atu.

Ah ! Dacă ar putea să fie mai rezonabil ! Aici, viața se desfășoară într-un ritm palpitant. De obicei, cînd trebuie să țină un discurs, îl pregătește timp de 48 de ore fără întrerupere și nu este bine să-l deranjezi. Dar la aceste declarații istorice pentru Congres și pentru Parlamentul de la Ottawa, trebuie să lucreze în rarele momente cînd nu este chemat în conferință sau nu discută cu președintele. I se întîmplă să lucreze toată noaptea și să se culce abia în zori. E adevărat că în orice moment al zilei pare în plină formă, dar cîteva semne mă avertizează că nu poți trișa nepedepsit cu natura. Mă tem de vizita la Ottawa.

Astă seară, cînd am plecat de la Casa Albă, președintele și Harry Hopkins ne-au condus pînă la ușă. Primul ministru m-a rugat să urc în automobilul cu care mergea pînă la gară. În timp ce treceam prin grădină, a deschis geamul automobilului. Începea să se sufoce.

— Nu e aer în automobilul ăsta ! a exclamat el. Nu ți se pare, Charles, că atmosfera e foarte închisă ?

29 decembrie 1941

La sosirea noastră la Ottawa, polițiștilor călare, cu căciuli de blană, le-a fost extrem de greu să țină în frîu mulțimea entuziastă care presa în direcția →

Vezi „Lumea" nr. 2.

13) Secretar de stat în guvernul președintelui Roosevelt.
14) Generalul George Marshall, șef de stat major al armatei Statelor Unite.

primului ministru și care, de altfel, l-a înconjurat în cele din urmă. Ottawa după Washington, e ca Belfast după Dublin. Am mers cu automobilul pînă la palatul guvernului pe străzile acoperite cu un strat gros de zăpadă. După o baie caldă, Winston și-a revenit complet. Am luat dejunul cu membrii guvernului, apoi o recepție ! În sfîrșit, pînă în prezent nu s-a întîmplat nimic supărător. Cum rămînem singuri, Winston mă roagă să-i iau pulsul. Mă descurc în general destul de bine, dar o dată, văzîndu-l că ridică ceva greu, am explodat.

— Ascultă, Charles, mi-a spus el, o să-mi provoci o obsesie. Dacă continui, n-o să mă mai gîndesc decît la inima mea și n-o să mai pot face nimic.

Data următoare, cînd m-a rugat să-i iau pulsul, am refuzat răspicat.

— Sînteți perfect sănătos. Nu vă mai gîndiți la blestemata asta de inimă.

E absolut necesar ca mîine să-și termine discursul.

31 decembrie 1941

Discursul lui Winston, și în special atacul lui împotriva regimului de la Vichy, a provocat entuziasmul canadienilor, deși nu a fost de calitatea celui rostit la Washington. La un moment dat, s-a exprimat într-o franceză foarte personală. Le-a povestit cum avertizase guvernul francez că, indiferent ce va face Franța, Marea Britanie va continua singură lupta ; Weygand declarase atunci în fața Consiliului de Miniștri francez : „În trei săptămîni, Angliei i se va suci gîtul ca unui pui de găină".

După aceste cuvinte, Churchill a făcut o pauză.

— Asta depinde de pui. Și de gît ! Își exprima disprețul cu energie.

Aplauzele urmau rîsetelor și rîsetele urmau aplauzelor, care nu se mai terminau.

Seara, am luat amîndoi masa cu Mackenzie King [15]). Eu sosisem devreme. Îl îngrijisem pe King pe cînd se afla la Londra, și nu a ezitat să-mi vorbească sincer. L-am găsit destul de reticent în legătură cu primul ministru. Mi-a mărturisit că era „destul de dezorientat de violența lui". I-am răspuns că era doar o oarecare lipsă de moderație, dar este clar că e vorba de un acces trecător de proastă dispoziție.

King nu a fost niciodată un om care să-și asume riscuri, și reticența lui se datorează, desigur, lipsei de căldură din partea primului ministru. Firește, cei doi oameni se arată prietenoși unul față de altul, dar Mackenzie King nu-l interesează pe primul ministru.

Nu mă pot împiedica să remarc indiferența lui Winston față de el, după curtea pe care a făcut-o președintelui la Casa Albă. Primul ministru și președintele discutau cea mai mare parte a zilei, și, pentru prima oară, l-am văzut pe Winston fericit să asculte. Era un model de moderație și de stăpînire de sine. Nu rostea nici un cuvînt care să nu urmărească să fie pe placul președintelui. Aici, la Ottawa, nu se preocupă de loc să placă.

Mîine ne înapoiem la Washington.

1 ianuarie 1942

Mă întreb uneori dacă primul ministru apreciază exact dificultatea hotărîrilor pe care trebuie să le ia. Nu asist la întîlnirile lui, dar nu mă pot împiedica să fiu de față cu gîndul. Este ca și cum Winston ar fi șeful unei familii cu 12 copii și, din lipsă de hrană pentru toți, unii dintre ei ar trebui să moară de foame. El este cel obligat să hotărască cine sînt cei care vor pieri.

Dar, cel puțin, aceste hotărîri sînt luate în prezența tuturor oamenilor care contează. Americanii se întreabă cu îngrijorare ce se va întîmpla după ce ne vom despărți. Tocmai pentru a hotărî acest lucru a sosit primul ministru la Washington ; vroia să arate președintelui cum să ducă războiul. Dar nu era atît de simplu cum își închipuia el. La 29 decembrie, ziua care a urmat plecării noastre la Ottawa, s-au întrunit șefii de stat major ai celor două țări. Discuția s-a încins atît de mult încît au hotărît că vor fi înființate două comitete, unul la Londra, celălalt la Washington. Nici o speranță de acord pe vreo altă bază. Dar aceasta nu convenea președintelui. Vroia un singur comitet la Washington, și după „o ceartă îndrăcită", cum spune Hopkins, a obținut ce dorea.

Firește, lupta este inegală. Brooke[16]), pe care l-am lăsat la Londra pentru a uni firele, lipsește șefilor noștri de stat major. Împăciuitorul Dill nu-l poate înlocui. Nu are stofă de șef. De altfel, tocmai din acest motiv nu mai este șeful statului major imperial. În plus, Winston nu-l sprijină decît pe jumătate : acum, este stăpînit de o singură idee, care le exclude pe toate celelalte. Vrea cu orice preț ca președintele să intre în război ferm hotărît să obțină victoria. Nimic nu contează în afară de acest lucru. În plus, în cazul de față, Max nu dă nici un sprijin, și îi place să le arate americanilor influența pe care o are asupra primului ministru. Și nici primul ministru, nici președintele nu se pot gîndi să continue fără Marshall.

Florida, 5 ianuarie 1942

Primul ministru a hotărît să vină aici pentru a nu abuza de ospitalitatea președintelui, căruia îi place să-și petreacă week-end-ul la Hyde Park[17]).

Mackenzie King, premierul canadian din anii celui de-al doilea război mondial

Era bine să dea Casei Albe un mic răgaz, și acum îl vedem pe Winston într-un nou rol.

Generalul Marshall ne-a transportat cu avionul său personal de la Washington în Florida. După frigul mușcător de la Ottawa, aici aerul este blînd și înmiresmat, portocalii și ananașii cresc în voie, iar apa oceanului albastru este atît de caldă încît Winston se bălăcește ca un hipopotam într-o mlaștină.

Florida, 9 ianuarie 1942

La Washington, primul ministru era în cea mai bună formă ; s-a surmenat și acum suferă efectul unei reacții violente. Are oroare să ia hotărîri importante, în special atunci cînd este de acord cu americanii pentru a se opune șefului său de stat major ; încordarea crește atunci cînd hotărîrile trebuie să se exprime în declarații care vor fi citite și discutate, frază cu frază, în lumea întreagă. Deși a renunțat să-și ia pulsul, Winston nu a uitat de tulburările lui cardiace.

Nimic nu merge cum vrea el. Oare din cauza climei prea calde, a lipsei de răcoare ? În orice caz, primul ministru are o dispoziție agresivă. Ne-a mărturisit că a trimis o telegramă aproape amenințătoare lui Curtin, primul ministru al Australiei. În fața situației din Malayezia, Australia se teme de invazie. Curtin consideră că aviația lui este insuficientă. A repetat în termeni destul de vii cererile sale către Londra. În răspunsul lui, Winston, a tunat și fulgerat. Cînd a fost bombardată, Londra nu s-a văicărit. De ce să se văicărească Australia ? Într-o zi, primul ministru declară că Curtin și guvernul lui nu reprezintă poporul Australiei ; în altă zi, că australienii sînt o rasă vulgară. Și s-a săturat de oameni care nu au altceva mai bun de făcut decît să-i critice.

Semnificația acestei izbucniri nu mi-a scăpat. Nu sînt neliniștit pentru australieni. Știu că, în cele din urmă, Winston a fost convins să atenueze termenii telegramei lui înainte de a o trimite. Pe de altă parte, îi plac australienii ca oameni și îi respectă ca soldați. Dar acesta este un buletin medical semnat de el însuși, care arată în mod foarte elocvent că pacientul, adică el, are nevoie de repaus. A încercat să lovească în dreapta și în stînga, ca un copil furios. Și știu mai bine ca oricine că nu intenționează cîtuși de puțin să urmeze sfaturile medicului său.

În plus, știrile de la Londra nu sînt de natură să aranjeze lucrurile. Navele „Queen Elizabeth" și „Valiant" au fost scoase din acțiune și Anglia a pierdut controlul în Mediterana. Ca să-i schimb starea de spirit, l-am întrebat despre Hess[18]) ; renunțînd la proasta lui dispoziție, s-a lansat imediat într-o lungă analiză a „motivărilor" acestui personaj.

Cînd cineva l-a întrebat dacă Filipinele vor fi nevoite să capituleze, primul ministru a zîmbit :

Asta depinde de puterea forțelor defensive și de cea a forțelor de atac.

Inutil să încerci să-l faci să vorbească : dacă vrea să comită o indiscreție, nu are nevoie de ajutorul nimănui.

Am luat amîndoi prînzul la doamna Balsan [19]). La plecare, Winston, cu un aer visător, a murmurat : „Averea, gustul, timpul liber pot realiza toate acestea, dar ele nu aduc fericirea".

Mîine ne întoarcem la Washington.

14 ianuarie 1942

Americanii au avut cîștig de cauză : războiul va fi condus de la Washington ; hotărîrea a provocat o puternică nemulțumire în rîndul delegației britanice. Ea a acceptat s-o aplice doar cu titlu de încercare timp de o lună. Dar evaluările cu privire la producția americană au înveselit-o. Harry mi-a citat cîteva cifre care mi s-au părut elocvente : 100 000 de avioane în 1943, față de 45 000 în 1942 ; 75 000 de tancuri în 1943, față de 45 000 în 1942. După părerea mea, Winston sesizează mai mult ca oricine ce înseamnă în mod concret acest program pentru desfășurarea războiului. E literalmente îmbătat de cifre.

15 ianuarie 1942

Azi dimineață am sosit amîndoi cu avionul în Bermude. Plimbîndu-mă prin grădina palatului guvernatorului, am aflat că înăuntru se discuta dacă ne vom înapoia cu avionul sau cu vaporul. Și tocmai în acel moment, l-am văzut ieșind pe primul ministru care a venit

[15]) Primul ministru al Canadei.

[16]) Generalul sir Alam Brooke, numit șeful statului major imperial în 1941.

[17]) Orășel situat pe malul de est al rîului Hudson, la aproximativ 120 km nord de New York ; localitatea natală a președintelui Roosevelt unde se află casa lui părintească.

[18]) Rudolf Hess fugise cu avionul din Augsburg și aterizase în Scoția la 10 mai 1941. A fost tratat ca prizonier de război. La procesul de la Nürnberg, s-a considerat că nu este complet normal și, în octombrie 1946, a fost condamnat la detențiune pe viață în închisoarea Spandau.

[19]) Fostă ducesă de Marlborough, căsătorită ulterior cu Jacques Balsan.

spre mine și m-a luat de braț :

— Ne întoarcem cu avionul. Acum se stabilesc amănuntele. Dar nu putem să luăm cu toții avionul. Sînt sigur, Charles, că nu te superi dacă te întorci cu vaporul.

Eram luat prin surprindere, dar știam în mod sigur că nu trebuia să cedez cu nici un preț. Într-o străfulgerare, am revăzut scena care se desfășurase la Casa Albă, cînd Winston încercase să deschidă fereastra. Dacă îl lăsam să plece singur și dacă criza se repeta, aș fi fost singurul răspunzător. În plus, situația mea personală ar fi devenit imposibilă. Deoarece eram președintele Colegiului Regal al medicilor, această călătorie îmi atrăsese nenumărate critici. Răspunsesem totdeauna la critici arătînd că îngrijirea sănătății primului ministru era mai importantă decît funcțiile mele de președinte. Dar, dacă trecea singur Atlanticul iar eu îl urmam cu vaporul după o săptămînă, ce ar fi devenit argumentul meu ? Mi-am desprins brațul și m-am îndreptat spre palat. L-am auzit pe primul ministru spunînd cuvinte împăciuitoare, dar nu i-am dat atenție. Am găsit pe șefii de stat major în conferință. Fără nici o formalitate, am întrerupt discuția :

— Mi se pare că s-a hotărît să ne întoarcem cu avionul, și că primul ministru va lua avionul în timp ce eu voi călători cu vaporul, am spus eu.

I-am anunțat fără ocol că nu puteam să fiu de acord. Apoi, m-am retras. Îmi era foarte neplăcut să fiu atît de categoric, dar nu doream de loc să încep o discuție nesfîrșită cu acești oameni.

30 ianuarie 1942

Azi dimineață a sosit un mesaj din partea președintelui — este ziua lui de naștere — care i-a făcut multă plăcere primului ministru. În mesaj se spune : „E nostim că m-am născut în același deceniu cu dv.".

În jurnalul meu am notat următoarele : „Luna februarie, în special, a fost marcată de lovituri grele. Un vot de încredere era prea puțin pentru ca guvernul să se simtă din nou stăpîn pe situație. Țara avea nevoie de un tonic și tonicul nu putea fi decît o victorie răsunătoare. În loc de aceasta, însă, țara suferise dezastrul de la Singapore [20]. Încordarea politică a crescut și, o dată cu ea, a crescut necesitatea consolidării guvernului.

Deși primul ministru știe că va trebui să cedeze în fața furtunii, el nu acceptă nici un sfat. Dacă trebuie să-și schimbe miniștrii, este hotărît s-o facă în felul lui. Judecînd după tot ceea ce se vorbește, cred că a hotărît să efectueze o schimbare la care se gîndește de multă vreme. Vrea să-i dea lordului Beaverbrook sarcina organizării producției. Orice ar face acest omuleț dinamic — și uneori este cu totul irresponsabil — încrederea primului ministru în capacitățile lui rămîne de nezdruncinat".

Toate personalitățile împreună cu care a urcat Winston Churchill pe tărîm politic au murit : John Morley, Arthur Balfour, Asquith și lordul Rosebery ; Max este aproape singurul care a trăit împreună cu el zguduirile și peripețiile primului război mondial, pe cînd membrii actualului cabinet erau cu totul necunoscuți. Pentru primul ministru este o consolare să discute cu Max și să compare greutățile lor de azi cu cele de altădată. De multă vreme se gîndește să contopească Ministerul producției pentru aviație și Ministerul furniturilor militare într-un singur departament numit Ministerul producției de război ; portofoliul ar urma să-i fie încredințat lui Max, care ar avea atunci un spațiu larg pentru exercitarea aptitudinilor sale. Miniștrii diferitelor departamente interesate nu priveau cu ochi buni propunerea primului ministru. Erau îngroziți la ideea că vor trebui să lucreze cu lordul Beaverbrook care, la rîndul lui, era pe deplin conștient de ostilitatea lor și de propriile lui limite. Știa că, folosind metodele lui speciale, va ține ferm în mînă întregul departament pus sub conducerea lui. Dar dominația sa a fost de scurtă durată. Provoca neîncetat agitație în rîndurile acelora cu care lucra și, în ciuda fanfaronadei lui, nu era niciodată sigur că are dreptate. De aceea, atunci cînd și-a dat seama că nimeni nu dorea să lucreze cu el, și-a pierdut încrederea în sine.

Într-o acțiune atît de gigantică, o singură greșeală de apreciere poate avea consecințele cele mai catastrofale. Datorită imaginației lui aprinse, Beaverbrook se gîndea tot timpul la triumful dușmanilor săi în cazul în care guvernul ar cădea. A intrat într-o accentuată depresiune. Crizele lui de astm deveneau tot mai dese și tot mai puternice ; dezgustul lui față de viața publică se transforma în obsesie. Nu avea însă curajul să spună „nu" primului ministru. La 4 februarie, era numit ministru al producției de război.

La 15 februarie, căderea Singapore-lui a provocat stupefacție primului ministru. Începuse să vorbească despre Malayezia în cursul șederii sale în Florida și îmi amintesc că, într-o zi, pe la mijlocul lui ianuarie, l-am găsit pradă unei furii spectaculoase. Wavell [21]) îl anunțase că sistemul de apărare al Singapore-lui — a cărui construire durase mai mulți ani — nu putea să reziste decît atacurilor venite de pe mare. Majoritatea tunurilor nu puteau trage decît în direcția mării. Primul ministru nu se gîndise niciodată că spatele fortăreței nu era apărat cîtuși de puțin împotriva unui atac venit de pe uscat.

— De ce nu am fost informat ? Ba nu. Numai eu sînt de vină. Ar fi trebuit să știu. Ar fi trebuit să mă interesez. Nu înțeleg...

Se punea și o altă întrebare, mai gravă încă, la care primul ministru nu găsea nici un răspuns. Cum se face că 100 000 de oameni ajunseseră să se predea unui număr simțitor mai mic de japonezi ? Dacă în sinea lui se pregătise treptat pentru căderea fortăreței, capitularea îl uluise. Îi era rușine, o rușine care i-a lăsat urme în suflet. Pentru el, această capitulare era mai mult decît un eșec. Cred că s-a întrebat dacă nu cumva era o prevestire.

Ceea ce contează în război este voința de luptă. Într-o anumită măsură, tocmai acest lucru a lipsit la Singapore. La 11 februarie 1942, Wavell, care vizitase garnizoana cu puțină vreme în urmă, i-a spus primului ministru :

— Moralul anumitor regimente nu este bun și nicăieri nu este atît de ridicat cît aș dori-o.

Singapore reprezenta simptomul unei boli care, din cînd în cînd, s-a declarat în diferite locuri, în cursul războiului. Cînd aveam prilejul, puneam anumitor ofițeri superiori întrebări asupra ravagiilor și întinderii bolii. Expunerea meritelor comparative ale soldatului în cele două războaie nu era de natură să încurajeze.

Între timp, lucrurile luau o întorsătură proastă pentru ministrul producției. Zi de zi, lordul Beaverbrook făcea uz de dibăcia lui pentru a zădărnici toate planurile primului ministru, astfel încît acesta și-a pierdut răbdarea. I-a trimis lordului Beaverbrook spalturile „Buletinului Oficial" în care erau definite atribuțiile Ministerului producției de război, împreună cu o scrisoare din partea lui în care arăta că cheltuise timp și forțe cu scopul de a ajunge la aranjamente satisfăcătoare pentru el și departamentele cu care va fi în contact. Scrisoarea se termina cu un avertisment sumbru : dacă lordul Beaverbrook își menținea intenția de a demisiona într-un moment în care totul se află în joc, va da o lovitură fatală țării și propriei sale reputații. Era ultimul cuvînt al primului ministru.

Scrisoarea nu-i lăsa lordului Beaverbrook nici o portiță de scăpare. Nu-i rămînea decît să accepte planul primului ministru și, la 10 februarie, textul a fost prezentat de acesta Camerei Comunelor. Dar în a treia săptămînă a lunii februarie, cînd totul părea rezolvat, lordul Beaverbrook și-a dat demisia. A spus din nou că era bolnav, dar că nu exista nici un motiv ca primul ministru și el să nu rămînă buni prieteni.

Primul ministru mi-a arătat scrisoarea de demisie — „o scrisoare foarte frumoasă" — spunînd : „Ține mult la el". Cu o trăsătură de condei, Max recîștigase tot terenul pierdut. După puțin timp, s-a observat că sănătatea lordului Beaverbrook se îmbunătățea simțitor. Este absolut evident că Beaverbrook se hotărîse să demisioneze, dar motivul plecării lui rămîne necunoscut.

În cartea sa intitulată „Distinguished for Talent" („Deosebit prin talent"), Woodrow Wyatt sugerează următoarea explicație : „Spre rușinea Angliei, Singapore a căzut la 15 februarie. A fost momentul cel mai întunecat al războiului. Prestigiul lui Churchill era în scădere și țara se întorcea împotriva lui. Beaverbrook... a ales tocmai acel moment pentru a-și prezenta demisia. Ea a intrat în vigoare la 19 februarie, la patru zile după căderea Singapore-lui. Beaverbrook considera că Churchill va fi izgonit de la putere de către o țară demoralizată și plină de amărăciune și că el va fi ales în mod automat pentru a-l înlocui... Își închipuia că țara îl va solicita".

Cînd Max și-a hotărît el însuși soarta în felul acesta, am sperat că primul ministru își va regăsi liniștea, dar jurnalul meu din luna martie este plin de blestemele pe care le profera neîncetat la adresa lui Franklin Roosevelt și a tuturor oamenilor. Părerile sale despre India mă îngrijorau în măsura în care îi îngreunau povara, dar nu puteam să nu observ că o divergență de păreri cu președintele Roosevelt sau cu Max Beaverbrook îl afecta mai mult decît un dezastru pe cîmpul de luptă.

Conflictul cu președintele începuse în cursul șederii sale la Washington ; atmosfera amicală care domnea la Casa Albă se încărcase cu electricitate a doua zi după ce Roosevelt își exprimase părerea cu privire la viitorul Indiei. S-a produs o explozie violentă și am aflat prin Churchill că președintele nu a mai abordat acest subiect atunci cînd s-au întîlnit. Dar, în corespondența sa, Roosevelt nu a dat dovadă de aceeași reținere. Istoria imperiului nostru indian era un mare motiv de mîndrie pentru primul ministru ; dar președintele Statelor Unite nu vedea în ea decît istoria unui popor supus jugului unui cuceritor, un jalnic exemplu de imperialism britanic.

(Va urma)

[20]) Căderea Singapore-lui a fost descrisă de Churchill drept „cel mai grav dezastru și cea mai mare capitulare din istoria britanică". În ciuda înaintării rapide a japonezilor în peninsulă, toată lumea credea că insula va putea să reziste la infinit. Din păcate, sistemul de apărare construit în 1921 nu fusese conceput decît pentru un atac de pe mare. Situația, oricum precară, a insulei asediate a devenit cu totul insuportabilă atunci cînd japonezii au tăiat aprovizionarea cu apă, adusă din Johore.

[21]) Generalul sir Archibald Waveli, comandant suprem al forțelor aliate în Extremul Orient, cu excepția acelora din Pacific.

Russell Baker

Aici, corabia „Santa Maria"

Televizarea primei călătorii a omului spre Lună a provocat obișnuitele plîngeri din partea omului de pe Pămînt.

Amatorii de fotbal american s-au înfuriat pentru că televiziunea C.B.S. a furat două minute din transmisia unui meci în favoarea unei transmisii în direct din spațiul cosmic. Unii s-au plîns că citind din Geneză, la apusul soarelui, văzut de pe lună, cosmonauții au încălcat principiul separației dintre biserică și stat. Ambasada Filipinelor a protestat atunci cînd un comentator de la postul N.B.C. a afirmat că Magellan, alt pionier al călătoriilor, a fost ucis și mîncat în Insulele Filipine. (Ucis, da, dar nu mîncat, a insistat ambasada.)

Fără îndoială că televiziunea va fi învățat cîte ceva din aceste reacții și, la următorul pas important în domeniul explorărilor, va evita să mai contrarieze publicul. Să presupunem că acest eveniment este călătoria lui Columb și să ascultăm convorbirea dintre corabia „Santa Maria" și controlul misiunii.

„Santa Maria" : Alo, controlul misiunii, controlul misiunii, aici „Santa Maria", mă auzi ?

Controlul misiunii : Roger, „Santa Maria".

„Santa Maria" : Trecem acum de limita de 12 mile și avem pentru voi o fotografie excelentă a portului Palos așa cum se vede din larg. Sînteți gata să ne recepționați ?

Controlul misiunii : Nu, „Santa Maria". Nu, în ceea ce privește fotografia portului Palos așa cum este văzut de la distanță. Chiar acum se transmit luptele de tauri de la Pamplona. Dacă întrerupem emisiunea pentru a prezenta imagini din larg ne suim în cap jumătate din Spania. Puteți să ne transmiteți cîteva imagini în direct ale echipajului cam la ora 2.30 a.m. cînd se încheie ultima emisiune ?

„Santa Maria" : Vom încerca. Deocamdată asta e tot.

După cinci zile.

„Santa Maria" : Alo, controlul misiunii, aici „Santa Maria". Navigăm cu o viteză de 12 noduri, avem vînt bun, și la orizont se zărește o formă sinistră care după părerea unor membri ai echipajului ar fi un monstru marin.

Controlul misiunii : Puteți să obțineți fotografii ale formei sinistre, „Santa Maria" ? Comentarea meciului de fotbal Madrid-Barcelona se termină chiar acum și am putea să intrăm pe rețea pentru 60 de secunde.

„Santa Maria" : Alo, Roger, controlul misiunii. Camera mea este fixată acum asupra formei necunoscute. Obțineți o imagine bună ?

Controlul misiunii : Calitatea excelentă, „Santa Maria", dar seamănă mai curînd cu Insulele Canare decît cu un monstru marin. Echipajul este alarmat ?

„Santa Maria" : Da. Mulți oameni se așteaptă să fie mîncați de ceea ce cred ei că este monstrul și se închină acum pe punte. Să vă transmit imagini de la bord ?

Controlul misiunii : Regret, „Santa Maria". A trebuit să întrerup emisiunea după cuvîntul „mîncați". Dacă există într-adevăr acolo monștri marini, nu putem să le insultăm în mod grosolan imaginea sugerînd că ar fi canibali. Ar putea să vă ucidă fără însă să mănînce pe nici unul din voi. Supraveghează-ți puțin vocabularul, Chris.

„Santa Maria" : Să transmit fotografii ale echipajului cuprins de panică ?

Controlul misiunii : Nu. Derbiul automobilistic din Cadiz intră pe rețea în 30 de secunde, și amatorii ar fi furioși dacă ar pierde începutul din cauza atacului unui monstru marin. Ne puteți trimite cîteva imagini ale echipajului lucrînd, cam pe la ora 1 a.m., după încheierea emisiunii lui Carson ?

După 10 zile.

„Santa Maria" : Alo, controlul misiunii, aici „Santa Maria". Trecem printr-un moment foarte dramatic. Echipajul se răzvrătește și cere să ne întoarcem din drum. În 47 de secunde voi fi pe punte și voi spune : „Navigați mai departe, navigați mai departe". Apoi le voi citi cîteva pasaje din Platon pentru a le ridica moralul. Vreți fotografii ?

Controlul misiunii: Identifică, te rog, motivul răzvrătirii.

„Santa Maria" : Echipajul spune că s-a săturat să fie trezit în mijlocul nopții pentru emisiile de televiziune. Vreți imagini înfățișîndu-mă în timp ce înăbuș răscoala ?

Controlul misiunii : Nu, Chris, lectura ta din Platon la televiziune ar stînjeni concordatul dintre Biserica romano-catolică și statul spaniol. N-aveți o biblie la bord ?

„Santa Maria" : Aș avea nevoie de zece minute ca s-o găsesc.

Controlul misiunii : În cazul acesta va trebui să renunțăm la imaginile răscoalei, băiete. Peste patru minute, rețeaua transmite cursele de ciclism de pe Velodromul din Paris. Vă dorim noroc cu răscoala.

Peste 18 zile.

„Santa Maria" : Alo, controlul misiunii, aici „Santa Maria". Descoperim chiar acum o lume nouă și sîntem pe cale să debarcăm. Vreți să îndreptăm aparatul de luat vederi spre lumea nouă ?

Controlul misiunii : Există acolo ceva care să justifice întreruperea emisiei de la jocurile de ping-pong din Toledo ?

„Santa Maria" : Am fost opriți chiar acum de o echipă a televiziunii din Lumea Nouă, care ne întreabă dacă putem să amînăm descoperirea pînă cînd băștinașii vor termina de văzut două meciuri de fotbal american, astfel încît telespectatorii din Lumea Nouă să poată vedea descoperirea în direct. Putem să vă transmitem imagini grozave ale echipei de la televiziunea din Lumea Nouă.

Controlul misiunii : În ce privește fotografiile înfățișînd descoperirea, răspunsul este : nu „Santa Maria". Dar vedeți dacă puteți să aranjați o transmisie în direct a campionatului de fotbal american din Lumea Nouă care să urmeze imediat după încheierea jocurilor de ping-pong din Toledo.

(Din International Herald Tribune)

TIME
NEW YORK

ARMATA ȘI POLITICA ÎN AMERICA DE SUD

ACTUALA situație politică din America de Sud poate fi rezumată și într-o statistică grăitoare : în momentul de față din fiecare patru locuitori ai continentului, trei trăiesc sub regimuri militare. Acest raport a fost creat de recenta instaurare a unui regim militar în Brazilia, unde trăiesc jumătate din cei 180 milioane de locuitori ai continentului. Dar chiar și înainte de acest eveniment, forțele armate se aflau la putere în alte patru țări importante — Argentina, Peru, Bolivia și Paraguay — care se întind de pe crestele Anzilor pînă la șesurile aride ale Țării de Foc.

Începînd din 1930, America de Sud a fost zguduită de 39 de lovituri militare, afectînd 10 țări ale continentului. Dar noua serie de lovituri are un caracter cu totul deosebit. Cu cîteva excepții, în trecut militarii doreau în general să se înapoieze în cazărmi, după ce înlocuiseră regimul înlăturat cu altul mai pe gustul lor.

Acum, din ce în ce mai mult, noii conducători militari au altă atitudine. Plini de încredere în sine, ei intenționează să păstreze puterea pe care au cucerit-o pentru a conduce ei înșiși țările lor. Destinul politic al unor țări se află tot mai mult în mîinile unui tip nou de soldat, devenit administrator național.

Militarii sud-americani se consideră apți să exercite puterea politică ; la urma urmelor, altminteri, nu ar avea aproape nimic de făcut. Țările lor nu sînt amenințate nici de atacuri din afară, nici de agresiuni prin surprindere din partea vecinilor. Totuși, statele sud-americane au armate active cu un efectiv de aproape 600 000 de oameni, și cheltuiesc pentru armament, inclusiv avioane de vînătoare cu reacție supersonice „Mirage", o sumă de peste 1 miliard dolari anual.

Dar, în America de Sud, armele au și alte întrebuințări decît apărarea. Ele oferă militarilor de plan intern o putere necontestată datorită căreia sînt cea mai eficace forță politică de pe continent. În împrejurările actuale, marea majoritate a ofițerilor sînt de părere că armatele trebuie să fie cît mai puternice. Tineretul sud-american, sectorul populației care crește cel mai rapid, se deplasează tot mai mult spre stînga. Ofițerii, care întruchipează în cea mai mare parte părerile conservatoare ale păturii de jos a clasei mijlocii, speră să frîneze această tendință printr-o acțiune guvernamentală dură. Profund decepționați de politicienii civili, care nu au reușit să facă față problemelor urgente ale țărilor lor, instruiți în propriile lor școli de stat major sau în școli militare din Statele Unite,

ofițerii, în special cei tineri, sînt de părere că pot face mai mult.

Ajunși la această concluzie, ofițerii sud-americani nu sînt opriți de convingeri morale stricte să se amestece în politică, așa cum ar fi cazul cu militarii anglo-saxoni. Ca rezultat al unei moșteniri datînd de la rolul militarilor în eliberarea continentului de sub dominația spaniolă, în perioada anilor 1800, și de la sprijinul acordat de ei ulterior unor reforme sociale, ofițerii se consideră salvatori și apărători ai țărilor lor. Dacă exercitarea acestei misiuni implică înlăturarea din funcție a cîtorva politicieni, conștiința militarilor nu este tulburată.

De fapt, așa cum consideră oponenții lor, ofițerii intervin nu atît în calitate de apărători ai națiunii, cît mai ales din sete de putere combinată cu un dispreț fundamental față de libertatea personală și față de procesele greoaie ale regimului parlamentar. Regimurile militare favorizează statu quo-ul și împiedică astfel progresul social, desființează libertatea cuvîntului și înstrăinează tocmai sectoarele care ar trebui atrase în curentul politic al Americii de Sud, în special studenții și intelectualii.

În argumentările militarilor loviturile de stat sînt motivate, cel puțin parțial, prin slăbiciunea unor regimuri civile din America de Sud. Evenimentele din Brazilia, care l-au adus la putere pe fostul general Arthur da Costa e Silva, au început în 1964, numai după ce președintele Joao Goulart eșuase pe plan economic. Generalul Juan Carlos Ongania a preluat puterea în Argentina în 1966, încercînd să împiedice o alunecare economică dezastruoasă care se accelerase sub președintele Arturo Illia, un administrator bine intenționat, dar ineficient. În Peru, generalul Juan Velasco Alvarado a organizat în octombrie o lovitură de stat împotriva președintelui republicii, Fernando Belaunde, motivată în primul rînd de creșterea substanțială a datoriilor țării. Generalul Alfredo Stroessner, președintele republicii Paraguay și cel mai durabil dictator din America Latină, venit la putere în 1954, pentru a potoli certurile politice, a rămas pur și simplu la putere, nu pentru a efectua reforme interne, ci mai degrabă pentru că îi place funcția.

O dată instalați la putere, militarii creează în mod inevitabil probleme noi, pe măsură ce le rezolvă pe cele vechi. În îndeplinirea sarcinii aproape imposibile de a frîna într-o oarecare măsură inflația ruinătoare din Brazilia, pozițiile politice intransigente ale armatei au înstrăinat atît de mulți brazilieni, încît militarii au început să se simtă izolați și neapreciați. În Bolivia, regimul lui Barrientos, sprijinit de armată, a înfuriat și înstrăinat pe studenți. În Argentina, generalul Ongania a scăpat de critici aspre deoarece măsurile draconice adoptate de regimul său militar au reușit să oprească într-o măsură declinul economic al țării, provocînd suspine de ușurare argentinienilor. Dar s-ar putea ca presiunile exercitate asupra lui să se intensifice dacă generalul Ongania persistă în intenția sa de a menține regimul militar timp de cel puțin zece ani (așa cum reiese din declarațiile oficiale — n.n.). Omul de mînă forte din Peru, Velasco, a obținut pînă în prezent un anumit sprijin expropriind o parte a intereselor petroliere americane, pe care peruvienii de stînga le consideră de multă vreme drept principalul simbol al imperialismului economic yankeu.

În regiunile Americii de Sud, încă neatinse de lovituri de stat, politicienii civili urmăresc în mod explicabil cu atenție armatele din țările lor pentru a sesiza cel mai mic semn al dorinței de a conduce ele însele țara.

La Londonderry (Irlanda de nord) au avut loc noi incidente de stradă și ciocniri cu poliția care a încercat să împrăștie o demonstrație a populației catolice

RELAZIONI INTERNAZIONALI

SETTIMANALE DI POLITICA ESTERA

MILANO

MIȘCAREA DE ELIBERARE NAȚIONALĂ DIN SUDUL AFRICII

ÎN RHODESIA a căpătat o deosebită amploare lupta împotriva actualului regim datorită faptului că, pentru prima oară, partizanii au posibilitatea să atace armata guvernamentală din diverse direcții, pe două fronturi. Și — ceea ce-i foarte grav pentru regimul de la Salisbury — s-au construit, în secret, pe teritoriul rhodesian, trei cîmpuri de instrucție pentru luptătorii patrioți.

Obiectivul forțelor de eliberare e clar : răsturnarea guvernului Ian Smith, care dispune de o armată permanentă avînd efective nu mai mari de 5 000 de oameni. Favorizați, în prezent, de sezonul ploilor, patrioții rhodesieni lansează atacuri simultane în diverse colțuri ale țării, și se pare că vor reuși să constrîngă guvernul să cheme sub arme rezerviști, al căror număr se cifrează la aproximativ 11 000. În acest caz, 16 000 de oameni aflați în forțele guvernamentale ar reprezenta jumătate din forța de muncă a minorității albe (220 000 locuitori albi în total), consecința imediată fiind lovitura gravă pe care economia rhodesiană ar suferi-o cu urmări mult mai serioase decît „sancțiunile" votate de O.N.U. Strategia patrioților rhodesieni tinde și spre un alt obiectiv : acela de a demonstra cultivatorilor albi, cu ajutorul unor hărțuieli, că guvernul Smith nu e în stare să construiască o apărare solidă. În al doilea rînd, prin planurile lor, luptătorii negri vor să-i constrîngă pe agricultorii albi (care constituie coloana vertebrală a partidului lui Ian Smith, Frontul rhodesian) în așa fel încît aceștia să facă presiuni asupra propriilor diriguitori pentru a satisface, chiar și parțial, revendicările forțelor patriotice. S-ar crea, așadar, în Rhodesia, într-un răstimp de trei ani, o situație asemănătoare cu cea din Guineea portugheză, unde minoritatea albă controlează doar orașele și tîrgurile, în timp ce africanii controlează restul țării.

Aceasta e o consecință a faptului că patrioții rhodesieni au pierdut orice speranță într-o soluționare politică a crizei. Mulți conducători ai mișcării de

→

Arme capturate de patrioţii angolezi de la trupele colonialiste portugheze

eliberare naţională, incluzînd şi pe Joshua Nkomo, preşedintele Uniunii poporului african Zimbabwe (Z.A.P.U.), sînt deţinuţi de ani de zile în închisorile rhodesiene şi au pierdut contactul direct cu patrioţii. Atacurile acestora pleacă mai ales de pe teritoriul Zambiei. La 20 de km de Lusaka există un cîmp unde în prezent sînt instruiţi aproximativ 2 500 luptători, iar Z.A.P.U. a mărit considerabil propriile forţe, graţie alianţei încheiate cu Mişcarea de eliberare sud-africană, A.N.C.

Planurile noii alianţe au fost stabilite în martie 1967, la Morogoro, în apropiere de Dar-es-Salaam, în Tanzania, statul care întotdeauna a oferit ospitalitate anumitor grupări patriotice africane angajate în lupta împotriva colonialismului şi neocolonialismului. Prima problemă care s-a pus luptătorilor sud-africani şi rhodesieni a fost aceea de a-şi coordona tacticile şi metodele de acţiune, mai ales pentru că grupările lor acţionau în zone diferite şi, de cele mai multe ori, îndepărtate una de alta. O dată cu constituirea unei conduceri unice au fost puse în comun atît bugetul cît şi echipamentul, au fost studiate şi perfecţionate metodele de luptă, în sensul de a le adapta condiţiilor specifice rhodesiene. Au fost aduşi în ţară specialişti în lupta de partizani, instructori şi experţi în telecomunicaţie, cunoscători ai dialectului local rhodesian, matabele.

În scopul de a le permite acestor oameni să se introducă fără pericol în diverse sate şi regiuni, nucleul central al partizanilor a iniţiat o puternică acţiune în luna august, în valea fluviului Zambezi, cu intenţia de a atrage în această zonă armata regulată rhodesiană. În acelaşi timp, grupuri de partizani proveniţi din nordul ţării au reuşit şi ele să pătrundă în regiune. După informaţii demne de încredere, există în Rhodesia trei cîmpuri de instrucţie : unul în Matabeleland şi două în Mashonaland.

Dacă în Rhodesia forţele patriotice au ajuns la un stadiu oarecum iniţial de organizare, în coloniile portugheze — acolo unde domneşte cea mai dură represiune şi violenţă — mişcările de partizani acţionează cu vigoare. Aceasta şi explică faptul că guvernul de la Lisabona e nevoit să consacre mai mult de 40 la sută din bugetul naţional sectorului militar. Portughezii îşi menţin actualmente circa 50 000 de soldaţi în Angola, 30 000 în Mozambic şi 25 000 în Guineea (în acest ultim teritoriu, patrioţii au obţinut succesul lor cel mai masiv). Mişcarea condusă de Amilcar Cabral, secretarul general al Partidului african al independenţei din aşa-zisa Guinee portugheză şi din Insulele Capului Verde (P.A.I.G.C.), a reuşit să-i asedieze pe portughezi şi apoi să-i constrîngă să se retragă în oraşe şi forturi. Mişcarea patriotică din Guineea e favorizată totodată şi de conformaţia terenului, propice acţiunilor de guerilă. Dacă totuşi partizanii nu au obţinut pînă acum succese şi mai mari, aceasta se datoreşte, în parte, anumitor diferenţe în orientarea politică a diverselor grupări. Astfel, în Guineea, în afară de P.A.I.G.C., există şi o altă mişcare — Frontul de luptă pentru independenţa naţională a Guineei (F.L.I.N.G.), condus de Jonas Mario Fernandez.

În Angola acţionează trei organizaţii politice de partizani : Mişcarea populară pentru eliberarea Angolei (M.P.L.A.), guvernul revoluţionar din Angola în exil (G.R.A.E.) şi Uniunea naţională pentru independenţa teritoriilor angoleze (U.N.I.T.A.). Această ultimă grupare e cea care se distinge mai mult ; ea este, în general, constituită din portughezi originari din Angola, favorabili separării de metropolă, în aşa fel încît colonizatorii şi colonizaţii să colaboreze împreună, fără nici o discriminare rasială, la dezvoltarea unei Angole independente. G.R.A.E. şi M.P.L.A., spre deosebire de aceasta, afirmă însă necesitatea unei lupte armate împotriva militarilor portughezi : problema colaborării între angolezii albi şi negri se va pune, sînt ei de părere, o dată obţinută independenţa.

Cu toate că intenţiile sînt comune, G.R.A.E. şi M.P.L.A. nu sînt însă nici ele întotdeauna de acord pe o serie de chestiuni. Organizaţia Unităţii Africane (O.U.A.) a încercat de mai multe ori să pună de acord cele două grupări, ca de pildă în timpul recentei sesiuni ministeriale de la Alger. G.R.A.E. dispune în Congo-Kinshasa de un vast cîmp de antrenament la Kinkuzu, cuprinzînd 8 000 de combatanţi bine echipaţi şi organizaţi, controlînd în acest fel numeroase districte ale regiunii septentrionale a ţării. M.P.L.A., condusă de medicul Agostino Neto, are bazele la Alger şi e sprijinită de Congo-Brazzaville, de Tanzania, de R.A.U. şi de Zambia. Mai modestă în proporţii decît G.R.A.E., M.P.L.A. se caracterizează prin acţiuni militare dar mai ales prin munca de informare politică în rîndul maselor populare, încercînd să le pregătească în vederea „exercitării democraţiei, după ce va fi obţinută independenţa".

Oricare mişcare de eliberare poate avea azi, în Angola, anumite insuccese. Motivul trebuie căutat şi în faptul că, în exploatarea produselor subsolului acestei colonii, sînt interesate multe puteri industriale. Acestea nu au nici o intenţie evidentă de a abandona „filonul" pe care l-au găsit aici şi sînt decise să sprijine dominaţia portugheză. După cafea, care reprezintă 47 la sută din totalul exporturilor, diamantele constituie bogăţia cea mai mare a Angolei : în acest sector sînt interesate mari companii financiare din Statele Unite, Anglia, Africa de sud şi Belgia (de pe urma cărora administraţia portugheză primeşte 5 la sută din exploatarea diamantelor). În ultimii doi ani, capitalurile străine au fost îndreptate masiv şi către explorările petroliere. De pildă, compania americană Gulf Oil a descoperit în 1967, lîngă Kabinda, un zăcămînt care, în 1970, va fi în stare să producă 7,5 milioane tone de petrol pe an. Investiţiile companiei Gulf Oil se ridică acum la aproape 76 milioane dolari.

În Mozambic, Frontul de eliberare al Mozambicului (F.R.E.L.I.M.O.), condus de Eduardo Mondlane, şi o altă organizaţie de eliberare naţională, Comitetul revoluţionar pentru Mozambic (C.O.R.E.M.O.) dispun, împreună, de o forţă de 2 000 luptători care operează în trei regiuni : în Maconde, lîngă frontiera Tanzaniei, în zona nord-occidentală locuită de tribul nianga şi în regiunea occidentală, Tete. În aceasta din urmă, Portugalia plănuieşte o manevră de „internaţionalizare", asemănătoare cu cea din Angola. Guvernul de la Lisabona intenţionează să construiască un imens dig pentru a crea un bazin hidroelectric, la Cahora-Bassa. Această operă gigantică, care costă 350 milioane dolari, va permite creşterea extracţiei fierului şi a minereurilor, care se găsesc din abundenţă în această zonă. În exploatare sînt interesate grupuri financiare japono-americane, un altul franco-vest-german, o societate franco-americană şi un grup britanic. În zona Tete, e prevăzută menţinerea unui milion de coloni europeni. Este vorba, în esenţă, de un fel de „dig uman" care, conform planurilor militare portugheze, ar trebui să închidă calea luptei de eliberare naţională din Africa.

La Mañana
MONTEVIDEO
UN DREPT SUVERAN

GUVERNUL revoluţionar al forţelor armate care la 9 octombrie şi-a asumat puterea în Peru a decretat recent nule acordurile semnate de guvernul anterior cu International Petroleum Company — o filială a puternicei societăţi Standard Oil Co. of New Jersey, aparţinînd grupului Rockefeller, care exploatează de cîteva decenii zăcămintele petrolifere din zonele La Brea şi Pariñas în Talara — şi a declarat „necesitatea şi utilitatea publică a exproprierii integrale a complexului industrial din Talara". De asemenea, a autorizat Ministerul dezvoltării şi lucrărilor publice „să iniţieze şi să desăvîrşească procesul de expropriere, urmînd a se ţine seama de suma dato-

riilor pe care I.P.C. le datorează statului". Pe de altă parte, a însărcinat forţele armate şi Întreprinderea petrolieră fiscală cu luarea în posesie imediată şi administrarea zăcămintelor, rafinăriilor şi a anexelor respective.

Hotărîrea afectează, evident, poziţia capitalurilor nord-americane, deci reacţia S.U.A. nu s-a lăsat aşteptată. Scoţînd la iveală argumente la care se făcea apel în primii ani ai secolului (şi în ciuda faptului că International Petroleum Co. s-a constituit ca societate anonimă la Toronto — Canada — şi deci sub incidenţa legilor canadiene după cum rezultă „dintr-o scrisoare de privilegii dată de secretarul de stat al Canadei"), John Wesley Jones, ambasador al S.U.A. în Peru, deşi recunoaşte că „în conformitate cu dreptul internaţional fiecare stat are dreptul de a intra în posesia bunurilor situate în sfera jurisdicţiei sale din motive de folos public", a menţionat „obligaţia corespunzătoare de a se face o imediată, adecvată şi efectivă compensaţie" şi a revendicat „dreptul guvernului S.U.A. de a se constitui parte în apărarea drepturilor cetăţenilor săi care fac investiţii în exterior".

În aceste condiţii este imposibil să nu recunoşti că reacţia actualelor autorităţi peruviene e împărtăşită cu vehemenţă de opinia publică a ţării. Poziţia lor este considerată fermă şi demnă. „Este corect ca în exercitarea dreptului recunoscut fiecărui stat suveran — se spune în răspunsul dat la 27 noiembrie de ministrul relaţiilor externe, generalul Edgardo Mercado Jarrin — să se realizeze exproprierea bunurilor aflate sub jurisdicţia sa, aşa cum a procedat guvernul Republicii Peru, iar din recunoaşterea dreptului menţionat rezultă că exercitarea acestuia nu poate fi obiectul unor acţiuni diplomatice pe care guvernul care a acţionat legitim nu le poate admite. Reglementarea constituţională din Peru, ca şi din celelalte ţări latino-americane în legătură cu aceasta, este clară şi definitorie." „În faţa acestei situaţii juridice — încheie nota peruviană făcînd aluzie la filiaţia canadiană a I.P.C., care continuă să fie în vigoare şi astăzi, conform cu registrele publice din Peru — nu este posibil să înţelegem motivele pe care se bazează guvernul ţării dv. atunci cînd îşi rezervă dreptul de a reprezenta pe cale diplomatică o întreprindere care s-a constituit şi există într-o ţară ce nu este cea a Excelenţei Voastre".

Concomitent cu acest răspuns, guvernul a trimis în judecată un fost ministru peruvian şi un director al I.P.C., amestecaţi în afacerea acordurilor anulate, sub acuzarea săvîrşirii de delicte „contra încrederii publice" şi a cerut filialei Standard Oil Co. să plătească în cel mai scurt timp datoriile fiscale pe care unele surse la estimează la 500 000 000 dolari.

Atitudinea guvernului peruvian a avut ecouri pozitive în cercurile politice din ţară. Totodată, organele de presă şi purtătorii de cuvînt ai diferitelor partide politice au condamnat amestecul S.U.A. în treburile interne ale Perului, întrebuinţarea unor forme de imixtiune, folosite încă la începutul acestui secol. Dar în mod sigur, solidaritatea cu poziţia peruviană nu se limitează la frontierele ţării : întreaga Americă Latină o împărtăşeşte.

LE SOIR

BRUXELLES

„REVELIONUL ASASINILOR"

USCAT, nervos, cu un surîs răutăcios pe buze, Sirhan Sirhan a revenit în celula sa de lux, la al şaptelea din cele treisprezece etaje ale clădirii Palatului de Justiţie, din plin centrul oraşului Los Angeles. O adevărată risipă de precauţiuni : pe culoarele care duc la sala de audienţe, special amenajată pentru această ocazie, fiecare ieşire este protejată de obloane blindate. „Poliţia californiană nu va permite ca asasinul senatorului Kennedy să împărtăşească soarta celui care l-a asasinat pe fratele acestuia cu cinci ani în urmă, la Dallas" — ne spunea, luna trecută, ofiţerul însărcinat cu securitatea acuzatului, atunci cînd am încercat să-i punem unele întrebări despre fanaticul pe care-l păzeşte.

În zadar. Tot ceea ce îl priveşte pe Sirhan este supus legii tăcerii la Los Angeles. Ziariştii locali respectă acest consemn cu sfinţenie. Avocatul căruia i s-a încredinţat afacerea le-a comunicat doar : „Orice indiscreţie ar constitui pentru apărare un prilej de casare".

Aceasta este cauza oficială a conspiraţiei tăcerii. În realitate, afacerea Sirhan este un adevărat butoi cu dinamită. Relaţiile dintre Statele Unite şi lumea arabă se găsesc la ora actuală în punctul cel mai delicat. Şi nu există la Washington o mai mare dorinţă în această direcţie decît de a vedea justiţia californiană ajunsă la concluzia că fapta lui Sirhan nu e decît un act izolat al unui fanatic, acţionînd din proprie iniţiativă, oricît timp i-ar fi necesar pentru a ajunge la această concluzie. Preşedintele tribunalului a acceptat, de altfel, fără nici un fel de împotrivire, cea de-a treia cerere de amînare a procesului. Nu s-au înregistrat opuneri pentru că se spunea : „Am putea risca să vedem cum juraţii, claustraţi, nu-şi pot petrece sărbătorile de Anul Nou în familie".

Momentul o dată găsit, nu ne îndoim că apărarea şi acuzarea vor cădea de acord asupra tezei liniştitoare a paranoicului solitar. Există totuşi mărturii care susţin contrariul. O indiscreţie, singura de altfel, comisă de primarul din Los Angeles, Yorty, care afirma, în faţa noastră, că ar fi găsit în agenda lui Sirhan, la data discursului proizraelian al lui Robert Kennedy, o notă privitoare la „decizia de a se debarasa de el". Luată de cine ? Se pare că asasinul ar fi avut cel puţin un (sau o) complice, la 5 iunie, la Hotelul Ambassador. Dar de atunci, o dată cu intervenţia personală şi de mare greutate a ministrului de justiţie, primarul Yorty a amuţit.

Alt exemplu frapant în această capitală a bătrînului Sud, care este Memphis, situată pe ţărmul noroiosului Mississippi : 8 luni după moartea lui Martin Luther King, altă crimă celebră care a zguduit America, asasinul prezumtiv venea şi el, fără ca opinia publică să reacţioneze, să-şi ocupe liniştit, pentru a petrece un revelion paşnic, „celula" sa cu televizor şi sală de baie, aprovizionată de un restaurant vecin.

De fapt lui James Earl Ray nu-i lipsesc mijloacele de trai. „Look", cea mai importantă revistă americană, i-a văr-

→

Peru. Complexul industrial de la Talara

sat 30 000 de dolari pentru istorisirea peregrinărilor lui de la evadarea din penitenciarul din Missouri, acum 18 luni și pînă la arestarea sa la Londra, în iunie trecut. Confidențele acestea intempestive complică situația. Cercurile răspunzătoare au întîmpinat și aici favorabil cererea de amînare „sine die" prezentată de apărare chiar în ajunul zilei în care trebuia să se deschidă procesul la Memphis. Acuzatul tocmai se decisese să-și schimbe avocatul. Noul venit, Percy Foreman, cel mai spectaculos avocat al curților cu juri americane, care a pledat pentru criminalii cei mai celebri ai Statelor Unite „fără a pierde vreodată pe vreunul", cum zice el însuși, cerea bineînțeles un răgaz pentru a studia dosarul.

Dar nici avocatul înlăturat al lui Ray nu se lasă. Supărat, el pune întrebări, pe care personalitatea sa le face stînjenitoare. Ales, acum 6 ani, primar al orașului Birmingham, cel mai mare oraș al Alabamei, patria lui George Wallace, Arthur Hanes este avocatul Ku-Klux-Klan-ului. „Mi se poate spune segregaționist" — mărturisește el cu modestie. El afirmă că a fost surprins cînd a auzit că Ray a pus să fie chemat din Londra, prin telefon, în însăși ziua arestării sale, de avocatul englez desemnat din oficiu pentru a-i încredința apărarea sa viitoare în Statele Unite. Hanes nu ascunde : el l-ar fi apărat pe Ray prezentîndu-l ca pe un țap ispășitor, un fals asasin, o momeală menită să înșele atenția poliției. Că ar fi reușit să convingă juriul de inocența clientului său rămîne îndoielnic. Că a existat însă o mașinațiune minuțioasă, care s-a servit de serviciile lui Ray, nu se îndoiește nimeni.

Însuși inculpatul povestește, în detaliu, cum, în august 1967, trei luni după evadare, a fost recrutat în Canada, unde se ascundea, de un „anume Raoul", care, începînd prin a-l retribui din gros, îl face să treacă peste frontieră narcotice, „pentru a-l încerca", dîndu-i apoi întîlnire spre sfîrșitul verii lui 1967 la Birmingham, în Alabama : „Am o afacere pentru tine". Au fost necesare 9 luni pentru ca „afacerea" să se materializeze. O afacere metodică, povestește Ray în mărturisirea sa. Banii nu i-au lipsit în aceste luni. Cît a costat, de exemplu, operația de chirurgie estetică care-i schimba înfățișarea, Ray nu va ști niciodată. Lui i se va cere doar să cumpere carabina respectivă, apoi una din cele mai bătătoare la ochi mașini pentru a produce senzație la Memphis în ajunul crimei, pentru ca să le abandoneze apoi, carabina la locul crimei, mașina, a doua zi, la Atlanta. Întrebarea pe care fiecare se teme s-o pună la Memphis este : „Care mașinațiune ?" Era clar că uciderea lui Martin Luther King va declanșa un val formidabil de furie din partea populației de culoare. Tulburările de la Washington au avut chiar asemenea repercusiuni încît ele au provocat sloganul „Legea și ordinea", imediat inventat de Wallace, adică reorientarea antiliberală a întregii campanii electorale prezidențiale. Prima ipoteză care-ți vine în minte în mod natural este deci aceea că asasinatul a fost opera sudiștilor albi înverșunați.

Pe scurt, procesul de la Memphis se prezintă mai puțin bine decît cel de la Los Angeles. Pentru a limita neajunsurile, tribunalul l-a condamnat pe Arthur Hanes pentru „disprețuirea justiției". Dacă el va insista totuși să depună mărturie, va putea fi în prealabil închis. Într-o celulă desigur mai puțin confortabilă decît ale celor doi asasini care trăiesc „ca-n sînul lui Avram", neavînd decît o singură plîngere — aceeași : lumina prea vie care-i deranjează 24 de ore din 24...

Pierre și Renée GOSSET

Polițiști și echipe de salvare în apropierea aeroportului Gatwick, de lîngă Londra, unde s-a prăbușit duminică un avion „Boeing-727", care venea de la Kabul, capitala Afganistanului. 50 de persoane și-au pierdut viața în acest accident

profil

Ludwig van MOOS

președintele Confederației Helvetice

Potrivit legislației elveține, alegerile permit fiecărui membru al guvernului să ocupe pe rînd postul de președinte al Confederației Helvetice, timp de un an.

La 11 decembrie 1968, Camerele Helvetice l-au ales, cu o majoritate de 166 voturi din 213, pe Ludwig van Moos, ca președinte al Confederației Helvetice și ca șef al guvernului pe anul 1969, iar în funcția de vicepreședinte pe Hans Peter Tschudi.

Ludwig van Moos s-a născut la 31 ianuarie 1910, în comuna Sachsen din cantonul Obwald. Este primul membru al guvernului originar din Elveția centrală. Mai întîi elev la un colegiu benedictin, el a urmat apoi studiile superioare la Universitatea de drept din Fribourg. După terminarea studiilor, ocupă în anul 1933 postul de secretar în biroul unui avocat din comuna natală, iar între anii 1941-1946 devine președinte al comunei. Între anii 1943 și 1946 funcționează ca judecător și vicepreședinte al tribunalului din cantonul Obwald. Paralel cu aceasta, a desfășurat și o intensă activitate ziaristică. Personalitate cu o îndelungată carieră de jurist, Ludwig van Moos a fost ales în 1943 deputat din partea cantonului său, pe care l-a reprezentat pînă la 17 septembrie 1959, cînd a fost ales membru în Consiliul de stat al Adunării Federale.

Între anii 1946 și 1959, a ocupat diferite posturi în administrația de stat. A fost director al Băncii din Obwald (1946-1959) și director al căilor ferate federale (1954—1959). În 1959, Ludwig van Moos este ales consilier federal, iar în 1960 face parte din guvern ca șef al departamentului federal al Justiției. Ludwig van Moos s-a făcut remarcat în cadrul ședințelor Consiliului federal prin intervențiile sale, în special în probleme juridice mai delicate.

În 1963, Ludwig van Moos a devenit vicepreședinte, iar în 1964 președinte al Confederației Helvetice pentru ca, în 1967, să fie din nou ales vicepreședinte pentru anul 1968.

Membru al partidului social-creștin, Ludwig van Moos este și autorul mai multor lucrări privind istoria Elveției.

A. M.

poșta redacției

PERSONALUL O.N.U.

I. Caramet, București. 1) Personalul O.N.U. nu se reduce la funcționarii Adunării Generale, ai Consiliului de Securitate și ai celorlalte organisme principale cu sediul la New York. Aceștia, în număr de circa 1 700, nu reprezintă decît aproximativ 5 la sută din total. Restul — 33 300 — lucrează în cadrul agențiilor economice, sociale etc. și pe teren în diverse țări. 2) Pînă în 1968, Adunarea Generală a O.N.U. avea cinci limbi oficiale (engleză, franceză, rusă, chineză, spaniolă) și trei limbi de lucru (engleză, franceză și spaniolă), adică limbile în care se redactează, în mod obligatoriu, toate documentele oficiale. Începînd cu sesiunea următoare, limba rusă devine și ea limbă de lucru. Totodată, Consiliul de Securitate, care folosea ca limbi de lucru numai franceza și engleza, a fost invitat să le adauge rusa și spaniola.

O LEGENDĂ BIBLICĂ

Gh. Bogasiu, Mizil. Legenda iubirii dintre regele Solomon și regina din Saba este cunoscută din Vechiul Testament. Din scrisoarea dv. reproducem, după străvechea carte etiopiană „Gloria regilor" (Kebra Nagost), relatările despre dinastia etiopiană a salomonizilor : cînd Menelik, fiul regelui Solomon și al reginei din Saba, a ajuns la maturitate, mama sa l-a trimis la marele rege împreună cu negustorul etiopian Tanorin, care l-a rugat pe Solomon „să-l ungă pe Menelik rege și să hotărască prin puterea legii ca nimeni să nu domnească în Etiopia decît descendenții în linie bărbătească ai lui Menelik". Credința în necesitatea păstrării continuității dinastiei salomonizilor a constituit, de-a lungul veacurilor, un factor de unitate și stabilitate politică pentru Etiopia.

SUCCESIUNEA PREZIDENȚIALĂ

Manuela Ionescu, Tg. Mureș. 1) Din momentul întrunirii colegiului electoral care desemnează pe președintele și vicepreședintele Statelor Unite, ei sînt considerați aleși în mod oficial. Constituția S.U.A. prevede că dacă un președinte ales încetează din viață înainte de instalarea propriu-zisă, vicepreședintele ales este cel ce urmează a fi instalat în locul său. 2) Am prezentat momente din campania electorală pentru președinție a lui John Kennedy în serialul „Cronica unei dinastii", publicat în nr. 18-21/1968.

LEGIUNEA DE ONOARE

Toader Pircu, Rădăuți. 1) Lista tuturor românilor decorați cu „Legiunea de onoare" ar ocupa un spațiu prea mare la „Poșta redacției". În cursul anului trecut am publicat însă, în cadrul acestei rubrici, numele unor personalități marcante distinse cu ordinul francez. 2) Pînă în prezent, Premiul Nobel nu a fost decernat nici unui român.

REINTRAREA ÎN ATMOSFERĂ

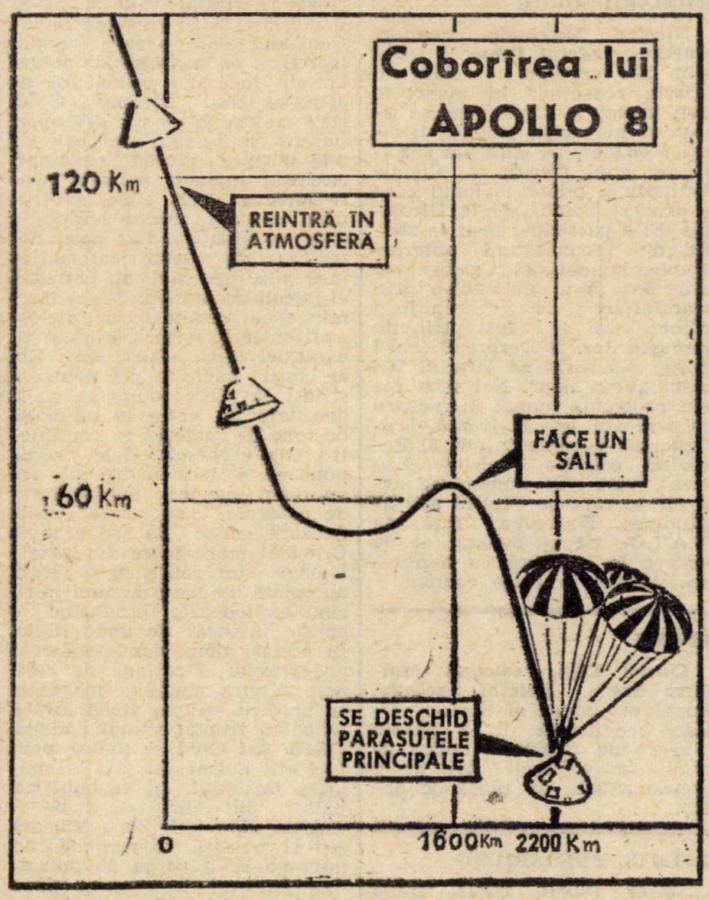

I. Sceastlivoi, Bîrlad. Din momentul reintrării navei cosmice Apollo-8 în atmosferă, la o altitudine de peste 100 de kilometri, pînă la amerizarea cosmonauților, au trecut mai mult de 14 minute, timp în care au fost executate o serie de manevre menite să reducă viteza de coborîre. Conul de foc a înconjurat nava cosmică de la pătrunderea în atmosferă timp de aproape 3 minute. La sfîrșitul acestui interval de timp, nava se afla în mijlocul unui vîrtej care a făcut-o să se înalțe din nou cu circa 1 000 de metri. A fost un moment extrem de critic, în care controlul asupra evoluției navei avea o importanță deosebită : dacă s-ar fi ridicat prea mult, s-ar fi îndepărtat excesiv de locul de amerizare sau ar fi putut chiar să fie împinsă din nou spre spațiul cosmic. După acest salt, Apollo-8 a pornit spre ocean cu viteză mică, de-a lungul unui arc de cerc. Atmosfera terestră a reprezentat principalul factor de frînare, permițînd micilor parașute să se deschidă și să stabilizeze nava. La 3 000 de metri înălțime, cînd s-au deschis cele trei parașute principale, care au permis cosmonauților să amerizeze lin, supraîncălzirea periculoasă din momentul intrării în atmosferă dispăruse.

RELAȚII DIPLOMATICE

Prof. Efim Moiseevici Nazarovski — Moghilev-Podolsk, U.R.S.S. Întrucît, după cum ne comunicați, sînteți abonat la revista noastră, vă recomandăm să citiți în nr. 52/1968 articolul „Din cronica relațiilor diplomatice româno-ruse", în care sînt cuprinse și datele solicitate de dv. referitoare la stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări.

ROMÂNII DIN AMERICA

Vasile Ernuțeanu, comuna Valea Călugărească, județul Prahova. 1) Dorința dv. de a citi despre viața și preocupările românilor americani este împărtășită și de alți cititori. Ne vom strădui s-o satisfacem. Cifrele oficiale ale Serviciului american pentru imigrare și naturalizare înregistrează, din anul 1880 pînă în 1940, circa 157 000 de imigranți de origine română. (Este vorba numai de persoanele efectiv intrate în țară, nu și de descendenții lor, care sînt în număr mult mai mare). 2) Ne pare rău, dar nu sîntem în măsură să vă ajutăm nici în privința adreselor, nici în privința fotografiilor solicitate.

HENRI COANDĂ

Andrei Tarazi, Rm. Sărat. Savantul român Henri Coandă locuiește și lucrează de peste patru decenii în Franța.

O COMPLETARE LA „MICUL DICȚIONAR DIPLOMATIC"

Condominium sau coimperium este denumirea dată în dreptul internațional regimului în baza căruia un anumit teritoriu este supus suveranității și, deci, autorității și stăpînirii în comun, a două sau mai multe state. Istoria a cunoscut mai multe condominii, dintre care citez în ordine cronologică : Prusia și Lipps asupra Lippstadt-ului, Prusia și Braunschweigul asupra Unterharzului, condominiul pruso-austriac asupra Schleswig-Hollsteinului (1864—1867), condominiul pruso-olandez și apoi germano-belgian asupra teritoriului Moresnet (ca zonă neutralizată, între 1815—1919), Anglia, Germania și S.U.A. asupra insulei Samoa (1889—1899), Anglia și Egiptul asupra Sudanului (1889—1935), Franța și Spania asupra insulei Fazanilor și altor insule situate pe rîul de frontieră Bidassoa (prin Tratatul de la Bayonne din 1901) etc. De asemenea, prin cele cinci tratate de pace semnate la sfîrșitul primului război mondial (1919—1920) s-au creat, în favoarea puterilor învingătoare, condominii cu caracter temporar asupra Memel-ului, regiunii Fiume, Galiției de est și Traciei de vest. Instituție anacronică a dreptului internațional, condominiul constituie totodată o flagrantă încălcare a principiilor respectării suveranității, integrității teritoriale, independenței și dreptului tuturor popoarelor la autodeterminare. În prezent mai există trei cazuri de condominiu : Andorra (teritoriul situat în Pirinei, la frontiera dintre Spania și Franța și aflat, începînd din 1278, sub suzeranitatea episcopului de Urgel — Spania și a Franței), insulele Noile Hebride (situate în Oceanul Pacific și aflate, începînd din anul 1900, sub suzeranitatea Angliei și Franței) și, în sfîrșit, insulele Canton și Endenburry (situate tot în Oceanul Pacific și aflate, începînd din 1939, sub suzeranitatea Angliei și S.U.A.). Mi-am permis să fac, pe această cale, o completare la „Micul dicționar diplomatic" care, atunci cînd se referă la condominiile actuale, citează doar cazul Noilor Hebride.

D. G. IONAȘIU
student-București

ECHIPAJUL NAVELOR

Dumitru Cojocaru, Sibiu. Dacă cele 14 nave de diferite naționalități surprinse în Canalul de Suez în momentul blocării acestuia nu-l pot părăsi, nu același lucru se întîmplă cu echipajele lor. Ele sînt schimbate cu regularitate — cele mai multe dintre ele o dată la trei luni.

Petru Aniculăesii, Iași. Nu sîntem în măsură să vă furnizăm adresele cerute.

poșta redacției

PAȘI ÎN COSMOS

D. Firoiu, Constanța. Iată calendarul principalelor cuceriri ale spațiului cosmic :

Octombrie 1957 : este lansat pe orbită Sputnik-1, primul satelit artificial al Pămîntului.

Noiembrie 1957 : Sputnik-2 pornește pe orbită avînd la bord un „pasager" — cățelul Laika.

Ianuarie 1958 : este lansat Explorer-1, primul satelit artificial american.

Aprilie 1961 : primul cosmonaut, Iuri Gagarin, înconjoară Pămîntul la bordul navei cosmice Vostok-1.

Mai 1961 : cosmonautul Alan Shepard întreprinde un zbor orbital.

August 1961 : cosmonautul Gherman Titov evoluează pe o orbită circumterestră timp de 25 de ore.

Februarie 1962 : cosmonautul John Glenn parcurge de trei ori o orbită circumterestră.

Iunie 1963 : prima femeie cosmonaut, Valentina Tereșkova, înconjoară Pămîntul de 48 de ori la bordul lui Vostok-6.

Octombrie 1964 : prima navă cosmică cu mai multe locuri, „Voshod", se plasează pe orbită, avînd la bord trei cosmonauți sovietici.

Martie 1965 : cosmonautul sovietic, Alexei Leonov, părăsește, pentru prima oară, o navă cosmică, pentru a evolua liber în spațiu.

Iunie 1965 : cosmonautul american Edward White efectuează aceeași experiență.

Decembrie 1965 : două nave cosmice americane Gemini, avînd fiecare doi cosmonauți la bord, realizează un „rendez-vous spațial".

Februarie 1966 : nava cosmică sovietică Luna-9 realizează prima aterizare lină pe Lună.

Februarie 1966 : o navă cosmică sovietică duce doi cîini dincolo de centurile de radiații Van Allen (cea mai mare înălțime de zbor atinsă pînă atunci de o ființă vie).

Martie 1966 : o navă cosmică pilotată, de tip Gemini, se întîlnește în spațiu cu o rachetă nepilotată, Agena.

Iunie 1966 : Surveyor-1 aterizează lin pe Lună, de unde transmite, pe Pămînt, mii de fotografii.

Octombrie 1967 : Venus-4, lansată în U.R.S.S., aterizează pentru prima oară lin pe planeta Venus, de unde transmite informații științifice.

Octombrie 1967 : doi sateliți sovietici sînt cuplați prin telecomandă în spațiu și apoi, tot prin telecomandă, separați.

Noiembrie 1967 : prima experiență din cadrul programului lunar american Apollo. Apollo-4 face un zbor nepilotat de o zi.

Aprilie 1968 : Luna-14 (U.R.S.S.) realizează primul zbor orbital circumlunar.

Septembrie 1968 : Zond-5 este prima navă cosmică sovietică nepilotată care, după ce efectuează un zbor circumlunar, se înapoiază pe Pămînt.

Decembrie 1968 : Apollo-8.

CLAUDE EATHERLY, RICHARD SORGE

Nicolae Mavrodin, comuna Curcani, județul Ilfov. 1) După cum s-a explicat pe larg la „Poșta redacției" în numerele mai vechi, și după cum se arată și în cartea „Istoria bombei atomice", pe care am serializat-o anul trecut, nu Claude Eatherly a pilotat avionul care a aruncat bomba de la Hiroșima. El a participat doar la zborul de recunoaștere anterior bombardamentului. Celebritatea ulterioară și-a dobîndit-o prin manifestări de dezechilibru psihic, care au fost atribuite remușcărilor. 2) Despre Richard Sorge s-a scris pe larg în revista „Veac nou". Noi vom relua problema numai în măsura în care vor ieși la iveală date, fapte sau documente noi. 3) Revăzînd colecția revistei „Lumea", veți găsi numeroase articole în care se explică atît atitudinea Franței față de N.A.T.O., cît și punctul ei de vedere în legătură cu admiterea Angliei în Piața comună.

PENSII

Cornel Liță, comuna Moldova Suliță, județul Suceava. Foștii președinți ai Statelor Unite beneficiază de o pensie viageră de 25 000 de dolari anual, iar văduvele lor de o pensie anuală de 10 000 de dolari.

RITMUL PULSARILOR

Victor Duval, Bicaz. După ce, în februarie 1968, astronomii de la Cambridge au descoperit așa-numiții „pulsari", surse cosmice de unde radio care emiteau cu o regularitate de ceasornic, unii oameni de știință au propus utilizarea lor ca standard universal pentru măsurarea timpului, considerînd că precizia lor ar depăși-o chiar și pe a ceasului atomic. Alții au sugerat folosirea semnalelor radio ale pulsarilor de către cosmonauții aflați în misiune la mare depărtare de Pămînt, pentru verificarea experimentală a teoriei relativității. Cele mai recente observații au subminat însă încrederea în regularitatea emisiilor stelare. O echipă de astronomi de la Universitatea Cornell a urmărit, cu un radiotelescop uriaș, amplasat la Arecibo, în Porto Rico, un pulsar descoperit de curînd în Nebuloasa Crab, rămășița strălucitoare a unei supernove (explozie stelară), observată de pe Pămînt în anul 1054. Spre deosebire de majoritatea celorlalți pulsari care au un ritm de emisie relativ lent (între una și patru emisii pe secundă), acest pulsar emite de 30 de ori pe secundă. Înregistrînd ritmul pulsațiilor mai întîi în octombrie și apoi, din nou, în noiembrie 1968, cercetătorii au constatat că el descrește anual cam cu o pulsație la 2 000. Descoperirea a fost confirmată de astronomii britanici care, trăgînd concluziile măsurătorilor efectuate asupra primilor patru pulsari descoperiți de ei, au ajuns, de asemenea, la concluzia că ritmul scade anual cu o pulsație la 10 milioane anual. Constatarea are o mare valoare teoretică, ea confirmînd ipoteza lansată încă din primăvară de astrofizicianul Thomas Gold, care arătase că se vor descoperi pulsari mai rapizi, pe cale de a-și încetini ritmul emisiilor. Aceasta, întrucît pulsarii n-ar fi altceva decît stele neutronice, corpuri cerești stranii a căror existență a fost postulată pe baze de calcule matematice încă din deceniul al patrulea al secolului nostru. În conformitate cu această teorie, stelele neutronice se formează în cursul exploziei unei supernove. Ele ar consta exclusiv din neutroni strînși în sfere compacte cu o densitate de peste 10 milioane de tone de materie pe centimetru cub. Thomas Gold presupune că o stea neutronică are un cîmp magnetic extraordinar de puternic, care atrage gazele ionizate emise de supernovă. Cea mai mare parte din gazele ionizate sînt rotite cu o viteză apropiată de cea a luminii, pînă cînd explodează, producînd o emisie intensă de unde radio. În același timp, gazele ionizate ar exercita o acțiune de reținere asupra cîmpului magnetic și, implicit, asupra stelei însăși, reducînd treptat ritmul emisiei. Teoria lui Gold se aplică perfect atît pulsarului din Nebuloasa Crabului, cît și unui alt pulsar din rămășițele unei supernove denumite Vela X, care are 11 pulsații pe secundă. Ar însemna că e vorba de pulsari relativ tineri, care emit încă rapid. Ceilalți 24 de pulsari descoperiți pînă acum ar fi, deci, stele neutronice provenind din supernove mai bătrîne. Dar teoria lui Gold se va verifica pe deplin numai cînd — și dacă — se va vedea o stea neutronică într-un punct în care radiotelescoapele au detectat un pulsar. Pentru moment, însă, stelele neutronice, care sînt mici, emit foarte puțină lumină și aflîndu-se la depărtări uriașe nu sînt vizibile cu actuala tehnică telescopică.

PENCLUB

D. Miricescu, Galați. Penclubul a fost înființat în anul 1920, la Londra, din inițiativa scriitoarei engleze C. A. Dowson-Scott. Numele ales derivă de la cuvintele englezești : **poets** (poeți), **playwrights** (dramaturgi), **editors** (editori), **essaysts** (eseiști), **novelists** (prozatori) și totodată de la **pen** — pană (de scris). Este o federație internațională care grupează scriitori din numeroase țări, scopul său fiind promovarea schimburilor culturale și a circulației operelor literare în toată lumea. Primul președinte al Penclubului a fost scriitorul englez John Galsworthy, al cărui prestigiu s-a răsfrînt asupra organizației, astfel încît dezvoltarea ei a fost asigurată din cei dintîi ani de activitate. Penclubul român a luat ființă în anul 1923, iar scriitorii noștri au luat parte la congresele internaționale începînd din anul 1924. Din 1953 aceste congrese se țin cu regularitate, în fiecare an alegîndu-se un nou președinte, al cărui mandat nu mai poate fi reînnoit. În felul acesta, la conducerea prestigioasei organizații se perindă scriitori din toate țările membre.

D. Mach, Cîmpia Turzii. 1) Vom ține seama de sugestia dv. 2) Într-adevăr, ciocnirile dintre armata irakiană și kurzi au reînceput. Dacă vor apărea relatări mai amănunțite în legătură cu evoluția situației din nordul Irakului, vă vom ține la curent.

Mihai Crișan, Brașov. Consultînd colecția revistei „Lumea" veți găsi la „Poșta redacției" informații detaliate despre istoricul și semnificația salutului exprimat prin 21 de salve de tun.

Simona Udrescu, București. 1) Vedeți răspunsul dat cititorului Lucian Popa din Tecuci („Poșta redacției" din nr. 1/1969). 2) Nu cunoaștem celelalte date solicitate de dv.

Marin Tăslică, Oțelul Roșu. După cum am mai răspuns și cu alt prilej, România nu este afiliată la Interpol.

Ioan Suchet, București. Nu am primit articolul despre care ne scrieți.

Ing. Ion Ciomaga, Galați. Nu cunoaștem cifrele solicitate de dv.

LUMEA

săptămînal de politică externă editat de Uniunea Ziariștilor din Republica Socialistă România

Redactor-șef Ion Cârje

Redacția și administrația : București, Piața Scînteii 1
Telefon 17.60.10, Internațional 18.50.05, și 18.53.55
Telex 197

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții

UZINA DE FIBRE SINTETICE SĂVINEȘTI

PRODUCE:

RELON fibre și fire poliamidice
și
MELANA fibră poliacrilonitrilică

RELONUL este o fibră sintetică de tip poliamidic obținută prin polimerizarea caprolactamei. Se produce și se livrează în următoarele sortimente :
— fire textile continui de tipul mătăsii
— fire supraelastice
— fire voluminoase
— fire tehnice pentru utilizări speciale
— fire de pescuit
— corzi pentru perii
— fibre textile de tipul lînii sau bumbacului
— granule pentru industria maselor plastice

MELANA — este o fibră sintetică de tip poliacrilonitrilic care se obține prin polimerizarea nitrilului acrilic, împreună cu alți comonomeri. Sortimentele produse sînt :
— fibre pentru țesături
— pale pentru tricotaje

PRODUCE:

— Ciclohexanol
— Ciclohexanonă
— Sulfat de hidroxilamină

Caprolactamă
Nitril acrilic
Acrilat de metil
Fosgen
Carbonat de etilenă
Sulfat de amoniu

— pulbere poliamidă P 6 P relon
— granule relon tip D
— fire de relon tehnice

I.I.S. ELECTRO-BANAT

str. Pestalozzi nr. 22, Timişoara

oferă o gamă variată de noi modele de candelabre, aplice, lămpi de birou, lămpi pentru noptiere etc.

Lei 2

Nr. 4 16 ianuarie 1969

LUMEA

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

Tendinţe divergente în Commonwealth

Preşedinţii republicani: de la Lincoln la Nixon

Din ţările socialismului

PLOVDIV

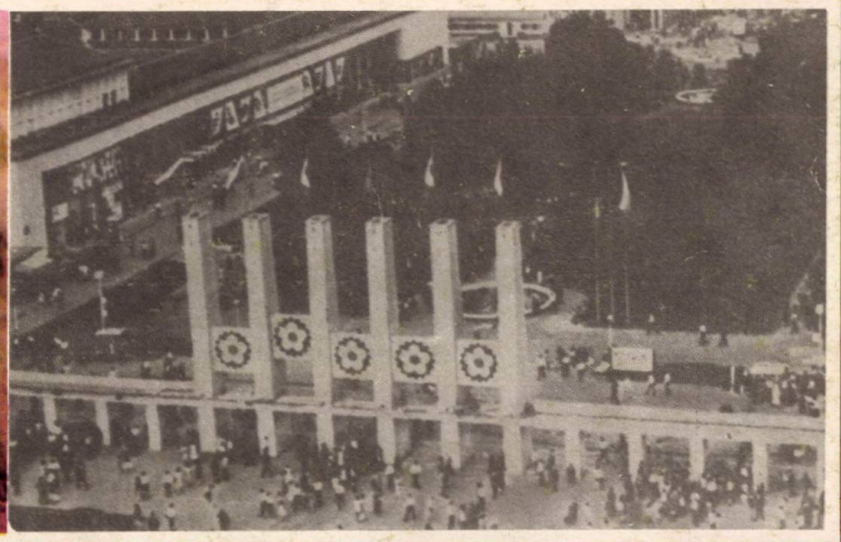

Din istoria celui de al doilea război mondial

Operaţiunea TORCH

Paris. Mika Șpiliak, președintele Vecei Executive Federale a R.S.F. Iugoslavia, și premierul francez Maurice Couve de Murville, fotografiați cu prilejul vizitei oficiale pe care o întreprinde în Franța înaltul oaspete iugoslav.

Suedia a hotărît să stabilească relații diplomatice cu Republica Democrată Vietnam. Știrea a fost anunțată de Torsten Nilsson (în mijloc în fotografie), ministrul afacerilor externe al Suediei, într-o reuniune a cabinetului. Fotografia îl înfățișează pe ministrul suedez îndreptîndu-se spre ședința Consiliului de miniștri.

La 11 ianuarie a avut loc prima ședință a guvernului Republicii Socialiste Cehe, avînd ca președinte pe Stanislav Razl (primul din dreapta în fotografie).

LUMEA

Nr. 4 (273) — 16 IANUARIE 1969

sumar

2 SĂPTĂMÎNA în telegrame. *Felicia Antip*

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

4 Eroziunea unei „comunități". *Mihai Matei*
4 Soiuz-4 și Soiuz-5 în zbor. *Mircea Grigorescu*
6 Piața comună. Utopia „integrării". *Radu Vasiliu*
8 Italia. Retrospectivă social-politică. *Luca Pavolini*
10 Colaborare fructuoasă. *Mihail Roșianu*
11 Sfidarea Amazonului. *Anca Voican*
14 Se va descoperi mobilul asasinării lui Robert Kennedy ? *F. A.*

DIN ȚĂRILE SOCIALISMULUI

13 Renumele Plovdivului. *Ilie Șerbănescu*

REPORTAJ PE GLOB

16 Izmir. *Romulus Balaban*

PE URMELE ISTORIEI

18 Republicanii — partidul celor 14 președinți. *Florin Hera*

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

21 Sociologie și societate. *Dr. Mihail Cernea*

SERIAL

23 Memoriile lordului Moran

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ

26—30 The Christian Science Monitor, La Stampa, Le Monde Diplomatique, International Herald Tribune, Le Monde, Süddeutsche Zeitung

PROFIL

30 Dr. AHMED LARAKI, ministrul afacerilor externe al regatului Maroc

POȘTA REDACȚIEI (31—32)

CABINETUL DE PARTID BIBLIOTECA SIBIU

În acest număr:

Corespondență din Londra

EROZIUNEA COMMONWEALTHULUI

pag. 4

Corespondență din Roma

RETROSPECTIVĂ SOCIAL-POLITICĂ

pag. 8

Piața comună

Utopia „integrării"

pag. 6

Reportaj pe glob

IZMIR

pag. 16

Procesul asasinului lui Robert Kennedy

pag. 14

Sfidarea Amazonului

pag. 11

Din istoria celui de al doilea război mondial

Bătălia de la El Alamein

pag. 23

săptămîna

în telegrame

Washington

„STAREA UNIUNII" ÎN 1969

Pentru prima oară în 168 de ani, un președinte al Statelor Unite își încheie mandatul expunînd personal, în fața Congresului, ultimul său mesaj anual, „Starea Uniunii". „O fac din motive sentimentale", a explicat Lyndon Johnson, membrilor celor două camere, reunite în ședință comună. Mesajul a constituit, după cum era și de așteptat, un prilej de a prezenta în termeni cît mai pozitivi bilanțul celor cinci ani ai administrației sale și de a invita viitoarea administrație să urmeze o politică similară. Enumerînd realizările în domeniul războiului împotriva sărăciei, al asistenței medicale, învățămîntului etc., el a adăugat : „Multe din lucrurile începute de noi necesită fonduri suplimentare pentru a deveni o realitate tangibilă. Nerespectarea promisiunilor în acest domeniu ar fi o tragedie pentru țară". Singura recomandare nouă în această privință : crearea unei „bănci de dezvoltare urbană" care să acorde credite pentru construirea de școli, spitale, edificii și parcuri publice. Președintele a mărturisit o singură „mare dezamăgire" : faptul că nu a izbutit să determine adoptarea unei legi privind controlul asupra armelor de foc „pentru a reduce incidența criminalității".

„În momentul în care părăsesc președinția, a spus apoi Lyndon Johnson, știu că principala preocupare a poporului american este pacea". Pentru asigurarea ei, el a cerut să se ratifice de îndată tratatul de neproliferare nucleară și să se reia tratativele cu Uniunea Sovietică pentru limitarea înarmărilor nucleare și a construirii sistemelor de rachete defensive și ofensive. Situația din Orientul Mijlociu, se spune în mesaj, „reprezintă o primejdie nu numai pentru Israel și pentru statele arabe ci și pentru întreaga lume. Este necesar să se pună capăt ostilității armate existente astăzi în regiune. Noi sprijinim pe deplin rezoluția adoptată în unanimitate de Consiliul de Securitate, care arată calea acestei reglementări".

În ceea ce privește războiul din Vietnam, președintele Johnson a afirmat că perspectivele de pace sînt mai bune acum decît au fost vreodată în trecut, dar că, înainte de a se ajunge la o reglementare pașnică, vor mai avea loc probabil lupte violente. Perspectiva continuării războiului agresiv pare să fi stat, de altfel, și la baza proiectului de buget propus pentru anul următor.

Astfel, bugetul prevede cheltuieli în sumă de 195 300 000 000 de dolari (cu 11,6 miliarde mai mult decît bugetul în curs) cheltuielile militare urmînd să crească cu jumătate de miliard (de la 81 la 81,5 miliarde) ținînd seama de alocațiile sporite pentru construirea de rachete, submarine nucleare, avioane de luptă. Pentru a preveni un deficit bugetar, Lyndon Johnson a cerut Congresului să prelungească cu un an perceperea impozitului suplimentar de 10 la sută introdus anul trecut în vederea finanțării războiului din Vietnam. Într-o declarație oficială publicată marți seara, noul președinte Richard Nixon a făcut cunoscut că sprijină recomandarea de a se menține impozitul suplimentar, adăugînd, însă că, dacă războiul din Vietnam ar lua sfîrșit, s-ar putea renunța la el.

Richard Nixon se află de luni seara la Key Biscayne în Florida, unde își pregătește discursul inaugural pe care îl va rosti lunea viitoare în fața Congresului.

SITUAȚIA DIN ORIENTUL MIJLOCIU

Informațiile din ultima săptămînă despre evoluția crizei din Orientul Mijlociu s-au referit, în special, la trei probleme : repercusiunile hotărîrii guvernului francez de a institui un embargo total asupra livrărilor de arme destinate Israelului, încercările primului ministru desemnat al Libanului, Rașid Karame, de a forma un guvern de uniune națională și creșterea activității organizațiilor paramilitare ale arabilor palestinieni.

Guvernul israelian a numit o comisie interministerială condusă de primul ministru Levi Eshkol și însărcinată să studieze implicațiile embargoului francez și să hotărască dacă este sau nu cazul să se ceară rambursarea sumelor plătite pentru achiziționarea a 50 de avioane „Mirage" și a altui echipament militar. Într-o corespondență din Tel Aviv a agenției United Press International se menționează că, în ultimii 13 ani, Israelul a cumpărat din Franța armament și muniții în valoare de aproximativ un miliard de dolari. În momentul declarării embargoului, Franța urma să livreze Israelului echipament valorînd circa 100 000 de dolari, în cea mai mare parte plătit anticipat. Atît prezentarea concluziilor comisiei interministeriale cît și încheierea dezbaterii parlamentare în această problemă au fost amînate pentru săptămîna viitoare.

Hotărîrea președintelui de Gaulle, adoptată ca urmare a atacului israelian împotriva aeroportului din Beirut, a suscitat reacții mergînd de la deplină aprobare pînă la o condamnare categorică. Președintele Libanului, Charles Helou, a adresat președintelui de Gaulle un mesaj prin care își exprimă „profunda recunoștință pentru atitudinea fermă și frumoasă de sprijinire a cauzei juste a Libanului și a întregii lumi arabe". La Cairo, după o ședință a Consiliului de Miniștri, Mohamed Fayek, ministrul informațiilor, a declarat presei : „Consiliul egiptean apreciază în mod deosebit hotărîrea președintelui de Gaulle de a institui embargoul asupra exportului de arme pentru Israel. Consiliul subliniază că această atitudine nu va fi niciodată uitată de națiunea arabă". Camera de Comerț din Iordania a făcut apel la toți comercianții să-și dubleze importurile din Franța, în semn de recunoștință.

Primul ministru al Israelului, Levi Eshkol, și-a exprimat opinia că „embargoul hotărît de guvernul francez este nu numai un act unilateral care nu poate fi justificat, ci și un act care pune în primejdie perspectivele de pace în Orientul Mijlociu".

Spicuim cîteva opinii ale presei internaționale. După părerea ziarului britanic „The Times", „dacă reducerea coordonată a livrărilor de armament atît către țările arabe cît și către Israel ar fi un act lăudabil, lucrurile stau exact dimpotrivă atunci cînd balanța este înclinată subit și pe neanunțate într-o parte sau în cealaltă". Ziarul american „The Washington Post" scrie că această măsură „poate cîștiga unele simpatii arabe pentru Franța dar nu poate face nimic pentru a răcori cazanul înfierbîntat din Orientul Mijlociu. Dimpotrivă". Ziarul consideră că o primă reacție la măsura franceză va fi probabil intensificarea furniturilor militare americane pentru Israel.

În Franța, ziarele și organizațiile politice, cu puține excepții, critică adoptarea embargoului atît pentru posibilele lui repercusiuni internaționale cît și pentru faptul că a fost hotărît fără consultarea guvernului și a parlamentului. După cum se subliniază într-o declarație a partidului republicanilor independenți (gruparea lui Giscard d'Estaing), „procesul normal ar fi implicat o deliberare guvernamentală și o comunicare către comisia de afaceri externe a Adunării Naționale. Aceasta n-ar fi avut puterea de a repune în cauză hotărîrea, dar prin intermediul ei s-ar fi explicat motivarea acțiunii. Or, francezii au aflat despre ea prin intermediul posturilor de radio străine".

Afacerea atacării aeroportului din Beirut a determinat nu numai o modificare a balanței în ceea ce privește armamentele furnizate țărilor din Orientul Mijlociu, ci și o importantă schimbare a situației și poziției Libanului, singura dintre țările arabe învecinate cu Israelul care n-a participat la războiul din iunie 1967 și de asemenea singura a cărei frontieră cu Israelul n-a fost martora unor ciocniri și incidente locale frecvente. Căderea guvernului moderat instalat după alegerile din martie-aprilie 1968 — consecință directă a atacului israelian — este urmată de o accentuare

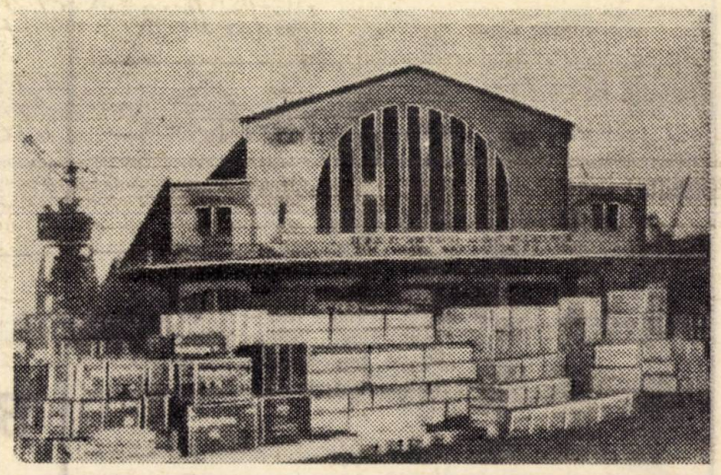

După instituirea embargoului de către guvernul francez : lăzi cu material militar destinat Israelului, blocate pe cheiurile portului Marsilia

continuă a presiunii cercurilor extremiste. Faptul că Rashid Karame, care a mai fost de șase ori prim-ministru, n-a izbutit să alcătuiască un guvern de uniune națională, a fost explicat prin refuzul de a colabora a două partide care, în 1958, au luptat cu arma în mînă unul împotriva celuilalt. Este vorba de partidul național liberal, condus de fostul președinte al republicii, Camille Chamoun, care deține opt mandate în parlament, și de partidul socialist progresist condus de Kamal Youmblat (șapte mandate). După cum se știe, în 1958, Camille Chamoun chemase în ajutor infanteria marină americană, ceea ce a provocat protestele întregii lumi arabe. Observatorii politici sînt însă de părere că vechile conflicte ar putea fi depășite dacă partidul național liberal și aliații săi (blocul național și partidul falangelor) ar declara că sînt de acord cu cele trei condiții formulate de Kamal Youmblat: 1) introducerea serviciului militar obligatoriu; 2) alocarea a 15 milioane de lire libaneze pentru consolidarea militară a satelor din sudul Libanului; 3) deplină libertate de acțiune pentru formațiile de guerilă ale arabilor palestinieni.

În momentul în care revista noastră intră sub tipar nu se știe încă dacă primul ministru desemnat va persevera în încercarea de a alcătui un guvern de uniune națională, va forma un guvern extraparlamentar așa cum a fost cel pe care l-a condus de la 7 decembrie 1966 la 8 februarie 1968 sau își va depune mandatul. În ceea ce îl privește, nu este ostil punctului de vedere al lui Youmblat. „Rezistența palestiniană, a declarat Rashid Karame, este legitimă și nu se poate cere țărilor arabe să joace rolul de polițiști pentru a apăra Israelul împotriva grupelor de comando. Cabinetul meu se va strădui să creeze o puternică armată națională iar introducerea serviciului militar obligatoriu va fi prima dintre măsurile pe care le vom adopta".

Deosebita atenție acordată în majoritatea țărilor arabe grupărilor paramilitare palestiniene este considerată ca marcînd o înăsprire a atitudinii față de situația creată în Orientul Mijlociu. Ziarul egiptean „Al Ahram" a anunțat că noul Consiliu național palestinian, compus din 105 membri se va reuni la 18 ianuarie la Cairo. Acest organism, care cuprinde 62 de membri ai mișcărilor armate palestiniene, este, precizează ziarul „un consiliu de război a cărui principală sarcină va fi intensificarea rezistenței armate împotriva Israelului".

În ultimul moment, însă, reuniunea a fost amînată pentru o dată neprecizată, din cauza divergențelor între organizațiile participante.

Între timp, după cum a confirmat secretarul general al O.N.U., U Thant, între marile puteri au loc contacte diplomatice privind situația din Orientul Mijlociu și posibilitatea unei rezolvări pașnice, în conformitate cu hotărîrile Consiliului de Securitate, iar Gunnar Jarring și-a amînat reluarea activității de mediere pentru începutul lunii februarie.

AȘTEPTÎND SCHIMBAREA GĂRZII

Averell Harriman își va înceta activitatea în calitate de șef al delegației americane la tratativele de la Paris la 19 ianuarie, Henry Cabot Lodge urmînd să vină în locul său cu aproximativ o săptămînă mai tîrziu. Dacă, așa cum a cerut senatorul Fulbright, Cabot Lodge va trebui să fie investit în prealabil de Senat, s-ar putea să dureze mai mult. Este puțin probabil ca tratativele de pace propriu-zise să debuteze înainte de schimbarea Administrației de la Washington, sau chiar cîteva săptămîni după aceea. În orice caz, delegația saigoneză a subliniat din nou, într-un comunicat publicat joia trecută, că nu va accepta principiul discuțiilor în patru.

La Washington se cere tot mai insistent ca americanii să înceapă tratative serioase la Paris „cu sau fără guvernul sud-vietnamez", acesta fiind, potrivit declarației senatorului Symington, „egocentric și încăpățînat".

Va izbuti oare Cabot Lodge ceea ce pentru Averell Harriman s-a dovedit a fi cu neputință — să impună o atitudine mai rezonabilă delegației sud-vietnameze? Cunoscutul ziarist Cyrus Sulzberger își exprimă scepticismul în această privință. Într-un articol publicat în „The New York Times", el amintește că, pe vremea cînd Lodge era ambasador la Saigon, iar vicepreședintele Ky era mareșal al aviației, relațiile dintre ei erau adesea comparate cu cele „dintre un tată și un fiu". Sulzberger, care vede în desemnarea lui Lodge un semn al „înăspririi poziției de negocieri a Statelor Unite", presupune că influența negativă a lui Ky, în scădere în ultima vreme nu numai la Washington ci și la Saigon, va crește din nou.

O deosebită impresie a produs în această săptămînă, atît la Paris cît și în celelalte capitale occidentale, hotărîrea guvernului suedez de a recunoaște guvernul R.D. Vietnam și de a stabili cu el relații diplomatice la rangul de ambasadă. Este primul guvern vest-european care face acest lucru și se crede că exemplul său va fi urmat și de altele, în primul rînd de guvernele celorlalte țări scandinave.

DIFERENDE AFRICANE

Statele africane membre ale Commonwealthului nu au obținut la conferința de la Londra cîștig de cauză în ceea ce privește atitudinea față de Rhodesia rebelă. După cum se arată în corespondența specială pe care o publicăm în acest număr, conferința Commonwealthului nu a fost în măsură să contribuie nici la rezolvarea celeilalte crize majore de pe continentul negru, războiul civil din Nigeria.

Alte evenimente semnalate de telegramele sosite în această săptămînă din Africa: cu prilejul unei vizite oficiale în Ciad, președintele Republicii Congo-Kinshasa, generalul Mobutu, și președintele Republicii Ciad, Tombalbaye, au adus acuzații grave generalului Bedel Bokassa, președintele Republicii Africa Centrală situată, după cum se știe, între cele două țări. Mobutu a afirmat că a văzut cu propriii săi ochi cum pluteau pe fluviul Aibangui cadavrele unor congolezi masacrați în Republica Africa Centrală. Președintele Tombalbaye s-a referit la încălcări ale frontierei țării sale. Generalul Mobutu a anunțat că, dacă guvernul Republicii Africa Centrală nu-și va revizui atitudinea, el își va asuma „grava răspundere de a stabili o blocadă împotriva Republicii Africa Centrală". Conflictele care opun Ciadul și Congo-Kinshasa Republicii Africa Centrală își au originea în hotărîrea acesteia din decembrie 1968 de a părăsi alianța economică și politică încheiată între cele trei țări în aprilie 1968 pentru a se ralia Uniunii vamale și economice a Africii Centrale din care fac parte Camerunul, Gabonul, Congo-Brazzaville și... Ciadul. Cum însă atît Congo-Kinshasa cît și Republica Africa Centrală sînt în același timp membre ale Organizației Comune Africane și Malgașe (O.C.A.M.), generalul Mobutu speră că, la viitoarea conferință a șefilor de state din O.C.A.M., diferendul dintre el și generalul Bokassa va fi luat în discuție și, eventual, rezolvat.

Între timp, președintele Nigerului, Hamadi Diori, și președintele Gabonului, Albert-Bernard Bongo, au plecat la Kinshasa pentru a încerca o acțiune de mediere.

Pe de altă parte, un comunicat militar publicat săptămîna trecută la Kinshasa anunța capturarea și executarea generalului Gaston N'Galo, care în anii 1964 și 1965 a luptat alături de Pierre Mullele, G'Benye, Olenga și Soumialot împotriva guvernului central congolez de pe atunci.

Felicia ANTIP

Paris. Vladimir Kirillin, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. și Michel Debré, ministrul afacerilor externe al Franței, la o conferință de presă în care au expus ziariștilor rezultatele lucrărilor recentei sesiuni a Comisiei permanente mixte sovieto-franceze pentru colaborare tehnico-științifică și economică

Soiuz — 4 și Soiuz — 5 în zbor

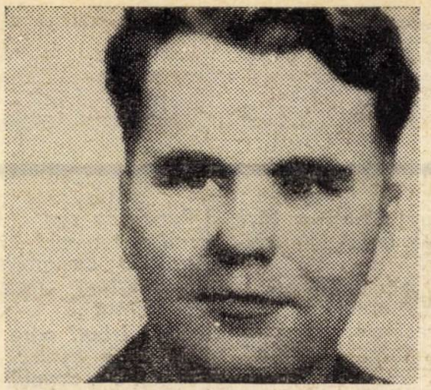

Vladimir Șatalov

Începutul anului 1969 se înscrie în analele cosmonauticii sovietice ca deosebit de bogat : în primele zece zile au fost lansate cu succes două stații automate pentru explorări planetare, Venus-5 și Venus-6. Programul de zboruri a continuat în zilele de 14 și 15 ianuarie, cînd au fost lansate, la interval de 24 de ore, navele cosmice Soiuz-4 — pilotată de locotenent-colonelul cosmonaut Vladimir Șatalov — și Soiuz-5, la bordul căreia se află 3 cosmonauți : locotenent-colonelul Boris Volinov, comandantul navei, inginerul de bord Alexei Eliseev și inginerul-cercetător locotenent-colonelul Evgheni Hrunov.

Din primele comunicări făcute de Șatalov prin radio, imediat după start, a rezultat că ansamblul operațiilor de lansare și plasare pe orbită a decurs normal. O comunicare similară a făcut și comandantul lui Soiuz-5, care a intrat în legătură-radio nu numai cu stațiile de control de la sol ci și direct cu Vladimir Șatalov, pe Soiuz-4.

Parametrii evoluției lui Soiuz-4 — exact cei prevăzuți în calcul — sînt foarte apropiați de ai lui Soiuz-3 (nava pilotată de Gheorghi Beregovoi între 26 și 30 octombrie 1968), adică apogeul la 225 km deasupra solului, perigeul la 173 km, durata unei rotații circumterestre fiind 88,25 minute iar înclinația orbitei — de 51 grade și 40 minute față de Ecuator.

La rîndul lui, Soiuz-5 evoluează pe o orbită cu aceeași înclinație, apogeul zborului său fiind la 225 km și perigeul la 200 km de sol. Durata unei rotații 88,7 minute.

După cum au putut vedea și telespectatorii noștri, din amplele reportaje video, televiziunea sovietică a transmis, în secvențe luate de pe cosmodrom, ultimele operații de pregătire ale navelor, intrarea cosmonauților în cabine și momentele lansării. S-a putut observa că lansarea s-a făcut într-un decor alb, regiunea întreagă fiind acoperită de zăpadă. Comentatorii au precizat că termometrul arăta minus 25 de grade. Acestea sînt primele două zboruri din programul spațial sovietic efectuate în timpul iernii. Celelalte zece zboruri cu echipaj s-au desfășurat în intervalul martie-octombrie.

În cercurile științifice se apreciază că sarcinile de zbor ale celor două nave vor dezvolta, pe planul tehnicii astronautice, realizările din toamna anului trecut, cînd a fost lansată (la 25 octombrie) cabina fără echipaj Soiuz-2, urmată, la 24 de ore interval, de cabina Soiuz-3.

În primele 24 de ore de zbor, evoluția lui Soiuz-4 a decurs în condiții normale. Vladimir Șatalov a efectuat lucrările științifice programate. El a executat orientarea manuală a navei după Soare, a deschis panourile pentru captarea razelor solare, cu ajutorul cărora se produce energia electrică utilizată la bordul navei cosmice, a făcut observații asupra stratului de nori care învăluie Pămîntul și asupra regiunilor acoperite de zăpadă. S-a remarcat buna dispoziție cu care pilotul lui Soiuz-4 a realizat reportajul său radio-televizat din Cosmos, folosind mai multe camere de televiziune, din care două sînt orientate spre exteriorul navei, servind observațiilor asupra Pămîntului și orientării navei cosmice, precum și altor operații, iar o a treia cameră, portativă, se află în compartimentul orbital.

Șatalov a adresat un cald salut prietenului său, Gheorghi Beregovoi, a cărui „dublură" a fost în timpul pregătirii zborului cu Soiuz-3. La rîndul lui, în convorbirea pe care a avut-o cu ziariștii, Beregovoi a schițat un excelent portret fizic și moral al „dublurii" sale, despre care a spus că are toate calitățile pentru a reuși în orice misiune, indiferent de gradul ei de dificultate.

De la bordul lui Soiuz-5 s-au transmis, de asemenea, știri bune. Evoluțiile navei decurg normal, cei trei cosmonauți și-au distribuit rolurile și execută lucrările științifice programate.

■

Vladimir Șatalov, locotenent-colonel de aviație, are 41 de ani. S-a născut la Petropavlovsk (Kazahstanul de nord) și este fiul unui feroviar. În timpul celui de al doilea război mondial, a urmat cursurile unei școli speciale de aviație. În 1949 este înaintat la gradul de locotenent și numit pilot instructor. În 1953 a fost admis la Academia de aviație din Moscova, iar în 1956, după absolvirea Academiei, ocupă postul de comandant de escadrilă și adjunct al comandamentului unui regiment de aviație de vînătoare. Din ianuarie 1963 face parte din detașamentul cosmonauților. Șatalov s-a antrenat ulterior ca dublură a lui Beregovoi. După zborul încununat cu succes al acestuia, Șatalov a devenit succesorul colonelului Beregovoi în explorarea spațiului circumterestru.

Vladimir Șatalov este căsătorit. Soția sa, candidată în științe, lucrează la Ministerul agriculturii. Ei au doi copii : Igor, în vîrstă de 16 ani, și Elena, de 10 ani.

■

La ora cînd trimitem aceste rînduri la tipar, evoluția navelor Soiuz-4 și Soiuz-5 în spațiul circumterestru și executarea planului lor de cercetări științifice și manevre tehnice continuă în condiții perfecte, înscriind o nouă etapă importantă în cucerirea spațiului cosmic de către om. În numărul viitor al revistei noastre vom reveni cu date ample asupra acestor remarcabile performanțe.

Mircea GRIGORESCU

De la trimisul nostru la Londra, Mihai Matei

Eroziunea

Marlborough House, clădire aparținînd inițial Coroanei și afectată activităților Commonwealthului începînd din 1962, este de o săptămînă arena confruntării unor tendințe, principii și interese a căror diversitate nu va putea fi ascunsă de un comunicat final, oricît de abil formulat. Comunicatul nu urmează să fie cunoscut decît miercuri și gazdele engleze pot spera că dezbaterea de astăzi, marți, a problemelor colaborării economice va dispune la o atitudine mai înțelegătoare delegațiile mai vehemente. După realizarea unui text necontroversat — obiectiv pe care mai multe ziare britanice nici nu-l consideră demn de atîtea eforturi — totul va continua ca și înainte de conferință. O caricatură din „Sunday Telegraph" ni-l arată pe premierul Wilson într-un birou plin de cereri privind Rhodesia (N.I.B.M.A.R., sancțiuni mai aspre etc.) și din care ies participanții la conferință. Wilson vorbește la telefon cu Smith : „Este, după cum îți spuneam atunci cînd am fost întrerupt..."

Într-adevăr, Rhodesia a fost, așa cum se prevăzuse, unul din subiectele controversate ale Conferinței. Dacă, de data aceasta, președintele Zambiei, Kaunda, a fost, spre satisfacția gazdelor, izolat atunci cînd a cerut înlăturarea prin forță a regimului Smith, nu e mai puțin adevărat că puțini delegați africani au acceptat să creadă că recentele propuneri făcute în cadrul întîlnirii de pe crucișătorul „Fearless", la care premierul Wilson a arătat că nu este dispus să renunțe, nu reprezintă un pas înapoi față de N.I.B.M.A.R., poziție exprimată anterior de Marea Britanie, potrivit căreia nu s-ar putea acorda independență Rhodesiei decît atunci cînd țara va fi guvernată de o majoritate africană. Pînă în ultimul moment, este îndoielnic că va putea fi găsită o formulă care să nu provoace contestațiile categorice ale unor delegații africane. Neîncrederea între Marea Britanie și africani nu a fost redusă cîtuși de puțin de întîlnirile de la Marlborough House.

Londra. La Marlborough House, într-o pauză a conferinței Commonwealth-ului. De la stînga la dreapta: Indira Gandhi, primul ministru al Indiei, arhiepiscopul Makarios, președintele Republicii Cipru, dr. Borg Olivier, primul ministru al Maltei, dr. Hastings Banda, președintele Republicii Malawi, și Aelowo, reprezentantul Nigeriei.

unei comunități

Un alt punct controversat al ordinii de zi a fost acela al asiaticilor stabiliți în Africa răsăriteană, posesori ai unor pașapoarte engleze, cărora autoritățile britanice le creează dificultăți atunci cînd aceștia încearcă să pătrundă în Marea Britanie. Emigrația din India și Pakistan în coloniile din Africa răsăriteană a fost încurajată în perioada imperială, fiind considerată un mijloc de cimentare a unității imperiului. Acum, cînd imperiul nu mai există, prezența emigranților cărora li s-au acordat pașapoarte britanice creează dificultăți. Autoritățile din Kenya, în primul rînd, dar și din Tanzania, Uganda și Zambia, insistă asupra africanizării cadrelor, nu acceptă controlarea unor sectoare din economia națională (în special din comerț) de către acești supuși britanici. Pe de altă parte, începînd din primăvara anului trecut, autoritățile britanice ridică numeroase piedici în calea acelor asiatici care doresc, perfect legal, să-și folosească pașapoartele pentru a se stabili în Marea Britanie. Problema a fost discutată în reuniunea de vineri a conferinței Commonwealthului și se părea că s-a căzut de acord asupra instituirii unui comitet de lucru. Oficialitățile britanice și, urmîndu-le, presa de aici, au lansat chiar termenul de „migrație", care trimite la un fenomen natural, atenuînd aspectele sociale în încercarea de a discuta problema ca pe un fenomen general referitor la întregul Commonwealth. Luni însă, patru țări africane, Kenya, Tanzania, Zambia și Uganda, au intervenit cu precizări, arătînd că nu vor participa la lucrările comitetului instituit vineri decît dacă se va face o distincție clară între migrație în general și dificultățile create unor deținători de pașapoarte britanice prin legislația privitoare la imigrări introduse în Anglia anul trecut. Utilitatea comitetului a devenit dintr-odată îndoielnică și nu se știe nici în acest caz dacă va fi găsită o frază adecvată pentru a consemna toate acestea în comunicatul comun. Este cel mai posibil ca acest comunicat să se refere în termeni foarte generali la „migrație", fără vreo referire la asiaticii din Africa de răsărit.

Discuțiile privind situația economică internațională și cooperarea economică în Commonwealth au avut numeroase puncte de tangență. Delegația britanică nu a putut prezenta un tablou prea luminos al propriei economii, iar instabilitatea monetară occidentală și în special instabilitatea lirei sterline reprezintă pentru țările în curs de dezvoltare din Commonwealth un motiv în plus de a se îndoi de posibilitatea Angliei de a acorda ajutoare economice sporite. Delegația engleză a părut, însă, dornică să studieze toate posibilitățile în acest domeniu, poate și pentru că aci discuțiile se purtau pe un teren mai puțin controversat.

De-a lungul conferinței, s-au putut remarca unele modificări intervenite în relațiile din interiorul Commonwealthului. Evident, relațiile dintre Marea Britanie și țările în curs de dezvoltare rămîn dificile — problema zisă a „migrației" constituind un factor suplimentar de tensiune. Dar un fenomen nou și acut îl reprezintă eroziunea manifestată în cadrul „Commonwealthului alb" — Marea Britanie și vechile dominioane, Australia, Noua Zeelandă și Canada. În ceea ce privește primele două țări, acestea sînt pe cale de a înlocui Marea Britanie cu Statele Unite ca partener principal cel puțin în domeniile diplomatic și militar. Participarea celor două guverne la războiul din Vietnam, pe de o parte, și pe de altă parte retragerea masivă a Marii Britanii de la est de Suez, au contribuit la această rocadă. În ceea ce privește relațiile comerciale, aci s-au afirmat ca parteneri în dauna Marii Britanii nu numai S.U.A., dar și Japonia; iar în condițiile în care insistențele Marii Britanii pe lîngă Piața comună vor continua — săptămîna viitoare va sosi aici ministrul de externe vest-german Willy Brandt în scopul de a discuta cererea britanică de aderare — este foarte probabil ca Australia și Noua Zeelandă să caute în continuare piețe de desfacere alternative.

Cercurile ziaristice de aici s-au arătat în mare măsură dezamăgite de contribuția la această reuniune a primului ministru canadian Trudeau. Se poate spune, într-adevăr, că primul ministru canadian a reușit să marcheze în mod pregnant diminuarea interesului țării sale pentru problemele Commonwealthului. Se pare că o întreagă epocă a relațiilor mai mult sentimentale între Canada și Marea Britanie a luat sfîrșit. Trudeau i-a confirmat premierului Wilson că intenționează să reducă participarea Canadei la activitățile N.A.TO. (fără ca, prin aceasta, să infirme declarațiile anterioare în care se referea la posibilitatea retragerii depline a țării sale din bloc.) Este evident că el nu va încerca, așa cum a făcut predecesorul său, Lester Pearson, să medieze în momentele de tensiune ca acelea create de problema rhodesiană între Marea Britanie și membrii africani ai Commonwealthului. Este o pierdere pe care nu o pot înlocui aliați entuziaști de dată mai recentă, ca primul ministru al Malayeziei, Tunku Abdel Rahman, care a adresat Marii Britanii cererea anacronică de a-și asuma un rol patern în Commonwealth, sau ca președintele statului Malawi, Banda, care, așa cum spunea un ziarist, s-a arătat adesea mai britanic decît britanicii.

În esență, conferința Commonwealthului a arătat că membrii acestei asociații nu au foarte multe lucruri în comun, iar puținele preocupări comune reprezintă tot atîtea terenuri de controverse. În aceste condiții, relațiile din Commonwealth nu pot decît să oscileze între antagonism și indiferență reciprocă. Să mai notăm, între aspectele anecdotice, că, dacă acum două săptămîni, premierul canadian Trudeau numea Commonwealthul un club, o frază spusă pe coridoare de către președintele guvernului din Singapore Lee Kuan-Yew, caracteriza Commonwealthul ca pe un simplu loc de întîlnire.

Londra, 14 ianuarie

Piaţa comună

Utopia „integrării"

Radu Vasiliu

În a doua jumătate a anului 1968, cercurile occidentale partizane ale „integrării" economice şi politice au desfăşurat o campanie susţinută, după toate aparenţele mai amplă decît aceea consacrată întemeierii Pieţei comune. De data aceasta, ideea „integrării" este preconizată nu numai ca o soluţie la problemele puse de dezvoltarea economică a ţărilor capitaliste industrializate, nu numai ca o cale de eliminare a faimosului decalaj tehnologic dintre Europa occidentală şi Statele Unite, ci şi ca o modalitate fundamentală de rezolvare pe toate planurile — economic, social, cultural şi chiar în domeniul relaţiilor internaţionale — a problemelor cu care aceste ţări sînt confruntate.

Mai mult : susţinătorii „integrării" consideră că „echilibrul" internaţional, pe care-l văd ca pe un raport între forţe materiale, s-ar realiza dacă „economiile integrate" ar prolifera, diferendele dintre state urmînd a fi „armonizate" de o autoritate supranaţională, deoarece pentru ei procesul de emancipare a naţiunilor şi de întemeiere a unui mare număr de state după cel de-al doilea război mondial ar constitui un fenomen perimat.

Trebuie subliniat de la început, ideea „integrării" exprimă, într-o formă sofisticată, aceleaşi tendinţe care au generat de aproape un veac marile înfruntări dintre statele imperialiste. Dacă astăzi concurenţa este numită competiţie, lupta pentru pieţe şi zone preferenţiale nu este mai puţin acerbă iar cît priveşte raporturile statelor capitaliste industriale cu ţările în curs de dezvoltare, dificultăţile U.N.C.T.A.D. vorbesc de la sine despre cauzele anomaliilor ce se perpetuează în sectoarecheie ale comerţului mondial.

Argumentaţia teoreticienilor „integrării" este deficientă, pe de o parte pentru că nu ţine seama de realităţile contemporane, pe de alta pentru că este contradictorie în ea însăşi. Să începem cu cel de-al doilea aspect al problemei : pare într-adevăr ciudat că în condiţiile unei competiţii declarate, unul din competitori, de exemplu Statele Unite, recomandă celuilalt, de exemplu ţările Pieţei comune, să purceadă la „integrarea" totală, pentru a egala propria lui putere competiţională. Să stea la baza acestei recomandări generoasa dorinţă de a-l vedea pe adversar la fel de puternic ? Ducînd judecata mai departe, lucrurile devin şi mai ciudate cînd recomandarea se referă la ţări în curs de dezvoltare : oare marile puteri industriale capitaliste, cărora raporturile economice dintre ele le creează atîtea bătăi de cap, aspiră cu tot dinadinsul să se ridice pe arena economică şi politică noi „sisteme integrate" de propria lor talie ?

E greu de crezut că acestea sînt motivele pentru care „modelul integrării" este preconizat cu atîta insistenţă de la un capăt la celălalt al lumii capitaliste. Adevăratele motive, diferenţiate în raport cu cele două cazuri, sînt cu totul altele. Lăsînd la o parte frazeologia „progresistă", „democratică" şi „umanitară" care însoţeşte de obicei prezentarea „modelului", lucrurile iau o înfăţişare foarte practică. În cazul ţărilor din Europa occidentală, Piaţa comună a apărut ca o încercare de rezistenţă la presiunea concurenţială a industriei şi agriculturii americane dar, totodată, ca o modalitate de lărgire a pieţei interne în condiţiile dispariţiei marilor imperii coloniale şi de amortizare a contradicţiilor dintre capitalurile vest-europene. Dacă întemeierea C.E.E. a produs la început emoţii dincolo de Atlantic, cu timpul s-a constatat că din anumite puncte de vedere noua entitate prezintă avantaje considerabile pentru marile corporaţii din S.U.A. Iată ce se scrie în serioasa revistă americană „Foreign Affairs" (ianuarie 1968) : „Transferul activităţii americane în Europa poate fi calculat după mărimea investiţiilor noastre directe şi după vînzările făcute de sucursalele S.U.A. din Europa. În ultimii opt ani, ambele au crescut de trei ori mai repede decît ritmul dezvoltării economice europene (vest-europene n.n.)... La începutul anului 1951, investiţiile particulare directe ale S.U.A. în Europa se cifrau la 1,7 miliarde dolari. Cincisprezece ani mai tîrziu, la sfîrşitul anului 1967, acestea erau de 13,9 miliarde dolari — o creştere de opt ori. *Cea mai mare creştere absolută — de peste 9,7 miliarde dolari — a avut loc în ultima jumătate a acestei perioade, după semnarea Tratatului de la Roma care a creat Comunitatea Economică Europeană (C.E.E.)*... Comerţul american cu caracterul său internaţional şi cu resursele sale uriaşe nu numai că a beneficiat mai mult decît corporaţiile europene de pe urma climatului şi potenţialului supranaţional din cadrul C.E.E., dar chiar a ignorat cu succes sciziunea continuă dintre cei şase şi restul Europei".

Această experienţă a corporaţiilor americane a determinat ulterior elaborarea unor „modele integraţioniste" pentru uzul altor regiuni ale căror condiţii se deosebesc de cele din Europa occidentală. Aşa s-a ajuns la „pieţe comune" pentru latino-americani, pentru africani şi pentru sud-asiatici, în general la „integrare" ca panaceu universal pentru maladiile economice, sociale şi politice de care suferă lumea capitalistă contemporană.

O caracteristică a teoriei „integrării", care dezvăluie una din rădăcinile ei cele mai adînci, este tratarea realităţilor social-umane dintr-un punct de vedere cantitativ. Problema poate părea filozofică ; în fond este cît se poate de concretă, imediat perceptibilă pentru oricine. Uriaşul proces de uniformizare a existenţei omului a atins în ţările capitaliste avansate limite greu suportabile şi nu puţini sînt cei îngrijoraţi de continuarea acestei tendinţe. Perspectiva de a deveni simple entităţi numerice angrenate în maşina monstruoasă a marilor corporaţii nu pare unor gînditori occidentali atît de utopică cum părea pe vremea cînd Huxley scria un faimos roman de anticipaţie. Pentru ideologii Tratatului de la Roma, arăta profesorul francez Bernard Lavergne, „un francez, un german, un italian sau un belgian sînt oameni ce pot fi schimbaţi între ei. Fabricanţii Tratatului n-au ţinut seama de comportamentele umane atît de diferite ale acestor diverse populaţii. Pentru ei oamenii nu sînt decît nişte numere de valoare egală".

Numai că, în pofida acestei tendinţe pe care „integrarea" ar accentua-o şi mai mult, oamenii păstrează deosebiri calitative de la o ţară la alta, de la un continent la altul. Dar limita calitativă cea mai importantă de care se lovesc actualmente promotorii uniformizării este de bună seamă naţiunea. În această colectivitate socială se păstrează elementele calitative cele mai importante care fac ca un popor să fie altfel decît celelalte, să aibă, cum se spune, o personalitate, să fie diferenţiabil de celelalte colectivităţi.

Aceste caracteristici calitative constituie, totodată, un element fundamental al activităţii creatoare a popoarelor, un motor al participării lor la construcţia unei civilizaţii. Cîtă vreme structura modului său de existenţă nu exprimă nimic sau prea puţin din personalitatea unui popor, e greu de presupus că el va adera la ea.

A AJUNS PIAŢA COMUNĂ LA „INTEGRARE" ?

La această întrebare a răspuns în octombrie 1968 unul din cei mai activi susţinători ai înfiinţării de instituţii supranaţionale în C.E.E. — Walter Hallstein, fostul preşedinte al Comisiei executive a Pieţei comune. Întrebat de un corespondent al ziarului vest-german „Stuttgarter Zeitung" dacă n-are şi el impresia că interesul statelor membre faţă de evoluţia politică a comunităţii a scăzut în ultima vreme şi că se pun pe primul plan considerente naţionale, Hallstein a răspuns : *„Da. Şi eu am această impresie în ce priveşte politica de dezvoltare. În această privinţă problemele sînt tratate în fond ca chestiuni naţionale, ţările fiind însă dispuse să colaboreze cu vecinii... Nu poate fi trecut cu vederea că impulsul spre o politică europeană comunitară a slăbit foarte mult"*.

De altfel, chiar şi la un prim bilanţ, dintre cele mai succinte, este uşor de constatat că, în cei 11 ani care au trecut de la semnarea Tratatului de la Roma de creare a C.E.E., obiectivele acesteia — înfăţişate de teoreticienii „integrării" în culorile cele mai trandafirii cu putinţă — nu au putut fi nici pe departe, în mod real, transpuse în fapt. Experienţa practică, viaţa — supremul criteriu al adevărului — au demonstrat cu prisosinţă caracterul iluzoriu, utopic al „schemelor integraţioniste", eficienţa lor infimă sau nulă, în pofida adepţilor lor, în raport cu problemele economice ale ţărilor capitaliste occidentale, cu cerinţele dezvoltării acestor ţări. Ritmul de creştere a producţiei industriale în ţările Pieţei comune nu a sporit ci, în majoritatea ţărilor membre, s-a diminuat ; şomajul continuă să se prezinte la un nivel ridicat în cele mai multe dintre statele făcînd parte din C.E.E. ; decalajul tehnologic faţă de S.U.A. nu s-a micşorat în aceşti ani ci, dimpotrivă, s-a adîncit

mai mult generînd o serioasă îngrijorare în rîndurile opiniei publice vest-europene ; contradicțiile de interese dintre țările membre, partenere la „integrare" — departe de a se fi micșorat — au cunoscut îndelungate perioade de acerbă ascuțire. „Argumentele" teoretice ale teoreticienilor „integrării" nu au rezistat confruntării cu realitatea, iar imposibilitatea aplicării practice a acesteia a devenit un fapt notoriu în cercurile economice și politice din Europa occidentală.

Pînă în prezent, nici unul din cele șase state membre ale Pieței comune n-a renunțat la prerogativele suveranității sale și nu se arată dispus s-o facă într-un viitor apropiat. Fiecare din cei șase membri a căutat să obțină din *colaborarea* cu ceilalți maximum de avantaje pentru propria sa economie. Totodată, însă, amortizarea contradicțiilor a suferit destule eșecuri. Au apărut divergențe considerabile care, precum se știe, au pus în primejdie nu o dată existența comunității, tocmai atunci cînd s-a încercat să se impună măsuri supranaționale.

Una din marile controverse care au zguduit Piața comună a fost aceea privitoare la luarea hotărîrilor în consiliul ministerial cu majoritate de voturi. Conform Tratatului de la Roma, sistemul trebuia să intre în vigoare la 1 ianuarie 1966. Unii membri ai comunității s-au opus atunci, deoarece această prevedere a tratatului, o dată aplicată, putea duce la acceptarea unor măsuri care să aibă într-o țară sau alta efecte sociale grave. Președintele Franței sublinia aceste efecte într-o conferință de presă, relevînd unde ar duce o asemenea subordonare „dacă ne-am arăta dispuși să ne renegăm atît dreptul de a hotărî liber de noi înșine, cît și constituția noastră care stabilește că suveranitatea franceză aparține poporului francez care o exercită prin reprezentanții săi și pe calea referendumului, fără să prevadă nici un fel de excepții".

În cele din urmă, toți „cei șase" au acceptat această situație și, semnificativ, nici unul din ei n-a mai ridicat problema adoptării sistemului de vot majoritar în consiliul ministerial. Mai mult, acum cîteva zile, cînd, ca o consecință a dificultăților financiare de la sfîrșitul anului 1968, comisia executivă a Pieței comune a propus miniștrilor de finanțe ai „celor șase" un șir de măsuri cu caracter supranațional, printre care înființarea unei unități monetare comune, mai mulți membri s-au împotrivit. După cum declara un delegat olandez, țările respective „nu sînt de loc gata să remită dreptul de a adopta hotărîri în domeniul economiei naționale, unui organ supranațional. Cu atît mai mult, cu cît adoptarea unei unități monetare comune ar implica o unificare a politicii economice în asemenea domenii importante ca salariile, prețurile și investițiile".

Deosebit de caracteristic pe planul funcționării mecanismelor comunitare este lupta pentru hegemonie, determinată de gradul de forță al participanților. Grupările și regrupările apărute cu diverse prilejuri, nemulțumirea celor mai slabi față de presiunile exercitate de cei mai puternici stau, în mare măsură, precum s-a dezvăluit, la originea dorinței unora din „cei șase" de a vedea Marea Britanie intrată cu drepturi egale în Piața comună, în speranța că astfel va putea fi realizat, între fruntariile C.E.E., mult visatul „echilibru de forțe".

Pe de altă parte, rezultat negativ important, se poate observa că în tot acest timp nici una din țările membre n-a acceptat să renunțe la dezvoltarea vreuneia dintre ramurile ei de producție pentru că partenerul a obținut în domeniul respectiv rezultate mai bune, nici un moment nu s-a aplicat una din tezele fundamentale ale „integrării" — aceea a specializării după criterii suprastatale, a alienării suveranității asupra teritoriului țărilor respective.

Cercuri tot mai largi, inclusiv cercuri guvernamentale din țările occidentale au ajuns sau ajung, astfel, la concluzia unei incompatibilități flagrante între interesele reale, fundamentale, ale acestor țări, ale unei cooperări internaționale eficiente și orientarea îndreptată spre înființarea de organisme suprastatale de natură să implice renunțarea la unele atribute esențiale ale suveranității naționale în favoarea unor organisme dominate de partenerii mai puternici, să prejudicieze în mod grav viitorul și progresul unor națiuni întregi. Căci, așa cum o dovedește întreaga desfășurare a vieții internaționale contemporane, statul național reprezintă — și va continua să reprezinte încă mult timp de aici înainte — cadrul firesc și indispensabil al dezvoltării forțelor de producție în fiecare țară, al înaintării fiecărei națiuni pe calea progresului și civilizației materiale și spirituale.

DIVERSIFICARE ȘI MONOCULTURĂ

Această evoluție a Pieței comune este cu atît mai semnificativă, cu cît țărilor în curs de dezvoltare li se recomandă să aplice integrarea „à la lettre", adică să nu producă decît în sectoarele considerate (după ce criterii ?) drept „rentabile", lăsînd pe seama țărilor dezvoltate grija de a furniza produsele, mai ales în privința marii industrii de vîrf, unde gradul de prelucrare este foarte avansat.

Spre deosebire de cazul Europei occidentale, „integrarea" pentru uzul țărilor în curs de dezvoltare are astfel menirea să organizeze piețele în regiunile respective pentru ca mastodonții industriali ai statelor capitaliste industrializate să-și poată desfășura activitatea cu cît mai puține opreliști, să aibă de tratat cu cît mai puține entități politico-sociale, să-și implanteze activitatea în funcție nu de interesele populațiilor locale, ci de interesele lor, prezentate, bineînțeles, sub învelișul unei argumentații „economice" care, chiar cînd este bine intenționată, poate suferi de ignorarea realităților regiunii, a factorilor calitativi de natură socială atît de diferiți în țările „lumii a treia".

Este evident că nici un popor nu-și poate asuma riscul de a limita în vreun fel sau altul dezvoltarea deplină a tuturor capacităților și resurselor țării sale pe coordonatele cele mai avansate puse la dispoziție de cuceririle științei și tehnicii moderne pentru a se dedica unei funcțiuni productive unilaterale, cu alte cuvinte riscul unei deveniri sociale ciuntite care hărăzește unei părți mai mari sau mai mici a poporului condiții de subdezvoltare. Pare, într-adevăr, cel puțin contradictoriu ca, în vreme ce marile corporații își diversifică producția pentru a evita riscurile specializării, o țară întreagă, fie ea cît de mică, să fie pusă în situația de a-și limita perspectivele economice, de a reedita într-o formă sau alta monocultura. Din acest punct de vedere, „modelul integrationist", preconizat de cercurile occidentale pentru țările în curs de dezvoltare, apare ca una din fețetele cele mai elaborate ale neocolonialismului.

Așa se explică de ce în celelalte continente unde s-au făcut, la recomandarea occidentală, asemenea încercări, „modelul" nu a prins rădăcini. În privința Americii Latine, revista americană „U. S. News and World Report" constata la sfîrșitul anului 1968 : „Convorbirile asupra unui tratat pentru înființarea în 1970 a unei piețe comune latino-americane se dovedesc din ce în ce mai iluzorii". Situația este similară în Africa și Asia de sud-est. Și cum n-ar fi ? Aprehensiunile pe care le trezește acest model economico-politic n-au nimic de-a face cu așa-zisul particularism de care se plîng cercurile integrationiste. Exemplele ce stau la dispoziția țărilor în curs de dezvoltare sînt suficiente pentru a le îndrituri să fie cît se poate de circumspecte. Frustrațiunile pe care le suferă țările africane asociate la Piața comună vest-europeană și de care liderii lor s-au plîns nu o dată se numără printre aceste exemple.

Chiar în cursul lunii decembrie a anului trecut, asociații africani ai C.E.E. au simțit din nou consecințele divergențelor dintre cei șase și ale diverselor regrupări, asupra satisfacerii dezideratelor lor economice. Refuzînd să recunoască vreo prerogativă suprastatală comisiei de la Bruxelles și dorind să trateze reînnoirea convenției de asociere direct cu consiliul ministerial, țările africane s-au văzut în fața unor proiecte elaborate de comisie și susținute de unii membri ai C.E.E. care „amenajează" regimul tarifar aplicat pînă acum produselor acestor țări în dezavantajul lor.

Experiența de pînă acum a „integrării", dacă despre așa ceva se poate vorbi, atestă că, departe de a fi o formă superioară de colaborare, ea nu este decît o etichetă pentru continuarea unui mod de a concepe civilizația și vocația popoarelor din lumea modernă, prea puțin deosebit în esență de înfruntarea de forță, de concurența exacerbată, de tendința de a păstra sau cîștiga poziții privilegiate, caracteristice raporturilor intercapitaliste. Această „experiență" este concludentă în ce privește implicațiile economice și politice dintre cele mai negative pe care le-ar presupune trecerea unor funcții de conducere, proprii oricărui stat suveran, în competența unor organisme „integrate", încălcarea drepturilor legitime ale statelor și popoarelor. Nu ciuntirea sau limitarea suveranității naționale, transformarea acesteia într-o noțiune lipsită de conținut, impunerea intereselor țărilor mai puternice, ci, dimpotrivă, asigurarea condițiilor pentru exercitarea atribuțiilor unui stat independent, statornicirea unei colaborări economice trainice pe baza respectării acestor atribute constituie concluzia care se degajă din confruntarea dintre „soluțiile" intregrationiste occidentale și evidența realității din sfera Pieței comune.

În timpurile noastre au apărut forme de colaborare economică în măsură să satisfacă deplin interesele părților la această colaborare, cu respectul entității lor statale și naționale, fără frustrarea nici uneia din prerogativele normale ale unui stat modern. Promovarea unei atari colaborări a dovedit incontestabil prin rezultatele rodnice obținute că temeiul cel mai sigur pe care se poate opera fără opreliști este acela al respectării unor principii unanim acceptabile — respectarea independenței și suveranității naționale, a echității și avantajului reciproc. Numai respectul principiilor la care comunitatea internațională și-a dat adeziunea poate garanta dezvoltarea economică și socială a tuturor țărilor, utilizarea plenară a resurselor lor materiale și umane în avantajul tuturor părților care colaborează.

ITALIA

RETROSPECTIVĂ SOCIAL-POLITICĂ

Articol scris pentru „Lumea"
de
Luca PAVOLINI
directorul revistei „Rinascita"

Anul 1969 a găsit Italia într-o situație de tensiune socială, manifestată pe un fundal politic destul de incert și contradictoriu. S-au extins amplele mișcări revendicative muncitorești și țărănești, momentele de încordare prelungindu-se chiar și în timpul sărbătorilor de sfîrșit de an. În noul guvern de centru-stînga, recent instalat, se manifestă o serie de diferențe de vederi care se pot observa și în cadrul principalelor două partide ale coaliției, democrat-creștin și socialist unificat. În ultimele zile, numeroase orașe italiene au fost teatrul unor manifestații în cadrul cărora demonstranții revendicau o schimbare radicală a structurilor sociale ale țării, o îmbunătățire sensibilă a condițiilor de muncă și viață, protestau împotriva inegalităților flagrante ale societății. Prezența unor incidente sîngeroase a subliniat, încă o dată, acuitatea problemelor în fața cărora se află țara. E ușor de prevăzut deci că în noul an politic și social, vor deveni scadente multe probleme importante.

Pentru a putea delimita cadrul situației actuale și a încerca să degajăm perspectivele forțelor politice, e necesar să facem un rapid bilanț al anului scurs, acel 1968 care — pentru Italia ca și pentru restul lumii — a fost un an important, iar, dintr-un anumit punct de vedere, un an de cotitură, care a adus multe noutăți. Pe de o parte, masele muncitorești au văzut cum li se agravează condițiile de viață și de muncă, pe de altă parte, ele s-au opus cu energie fie pe teren sindical — provocînd valuri de greve fără precedent — fie pe teren politic, cum a dovedit-o marele succes obținut de stînga, în alegerile din 19 mai 1968.

Situația maselor, cum spuneam, a devenit și mai grea. Capitalismul italian — pentru a face față concurenței internaționale și furtunilor monetare care au cuprins lumea occidentală — a realizat un proces de reorganizare structurală și de concentrare financiară. Dar, în loc să se insiste asupra unor investiții extensive și asupra înființării de noi fabrici — și, prin aceasta, de noi locuri de muncă — s-a preferat să se treacă la o perfecționare tehnologică și organizatorică a întreprinderilor existente în Nord și la fuzionări de tip monopolist. Acest ultim fenomen a avut și aspecte internaționale, cel mai răsunător dintre ele fiind fuziunea dintre Fiat și Citroën. Toate aceste inițiative capitaliste au fost luate exclusiv în afara planului cincinal lansat de guvernele de centru-stînga, ale căror previziuni au fost dezmințite de fapte.

Pentru că nu s-a acționat cu consecvență în direcția folosirii depline a forței de muncă, obiectiv fundamental al programului guvernamental, Italia a văzut crescîndu-i numărul șomerilor pînă la aproape un milion. Pentru că nu s-a realizat un mai bun echilibru între regiunile înapoiate și cele înaintate, între nord și sud, între industrie și agricultură — alt obiectiv fundamental al planului — s-au accentuat contrastele vechi ale țării și au apărut altele noi ; venitul din Mezzogiorno a crescut proporțional mai puțin decît cel din nord, procesul de părăsire a satului a continuat, iar tristul exod al emigranților n-a încetat în tot acest timp. Pe de altă parte, în fabrici, mai ales în cele moderne, muncitorul s-a văzut supus unor ritmuri mai intense de lucru, în urma aplicării unor inovații tehnologice, ceea ce a dus la agravarea extenuării psiho-fizice, a bolilor profesionale.

Pornind de la aceste premise, mișcările muncitoresti s-au dezvoltat în două direcții, de altfel concomitente și întrepătrunse. Au avut loc (și mai au încă) acțiuni împotriva concedierilor și pentru încadrare în muncă. Muncitorii au pus cu destulă energie problema dreptului la muncă în așa fel încît au luat naștere mari mișcări de solidaritate cu lupta lor îndreptată împotriva închiderii fabricilor. Citez, de pildă, cazul Romei. Alături de lucrătorii unei întreprinderi tipografice și de tinerii muncitori ai unei fabrici textile — întreprinderi pe care patronii respectivi ar fi voit să le închidă — populația capitalei a trecut la acțiune. În ajutorul lor, întreaga Romă a declarat, în decembrie, o grevă generală de 24 de ore. Orice activitate a încetat : transporturile publice, instituțiile de stat și particulare s-au închis și, în ultima noapte a anului, pe faimoasa Via Veneto, demonstra o mulțime de orășeni strînși alături de muncitorii fabricilor în criză.

Alături de mișcările în sprijinul integrării în muncă, nu mai puțin intense au fost acțiunile în legătură cu inegalitățile în salarizare. Unul din contrastele cele mai evidente le oferă regiunile din sud, unde salariile sînt mai scăzute decît în regiunile nordice. Un mecanism, definit ca sistem de „îngrădire" a salariilor, condamnă lucrătorii acelorași sectoare industriale, aparținînd acelorași întreprinderi, să cîștige mai puțin la Bari sau la Agrigento decît la Milano sau Torino. În urma unor greve la care au participat orașe și provincii întregi, s-au obținut succese însemnate și s-a ajuns la acorduri pozitive. Astfel, un avantajos contract a fost semnat între sindicate și patronatul întreprinderilor.

Un alt tip de acțiuni revendicative a avut loc în cadrul unor grupări industriale particulare cu caracter monopolist. Pentru prima oară după 15 ani, s-au declanșat greve, de amploarea celor de la Fiat, din Torino, care au reprezentat, într-adevăr, pentru autorități un „semnal de alarmă" ; ele au relevat voința muncitorilor din industria italiană de a cuceri noi poziții în conducerea fabricilor și de a nu mai lăsa patronatului dreptul de a lua orice decizie privind stabilirea condițiilor în care-și desfășoară viața muncitorul. Niciodată nu s-a înregistrat participarea la diferitele greve și demonstrații a unui număr atît de mare de funcționari și tehnicieni, rolul acestora în industria modernă fiind din ce în ce mai important. Mișcări sindicale de o semnificație asemănătoare au avut loc și în alte nuclee industriale bine cunoscute, ca Montecatini-Edison și Marzotto. Acțiunea sindicatelor a fost îmbogățită cu noi forme de inițiativă a muncitorilor : frecventele și combativele lor întruniri au demonstrat hotărîrea clasei muncitoare de a contribui mai mult atît la organizarea procesului productiv cît și, în general, la viața politică a țării.

În cursul acestor mișcări, s-a avut în vedere și procesul de reunificare a diverselor organizații în care e divizată mișcarea sindicală italiană : C.G.I.L. — principalul sindicat al muncitorilor, C.I.S. — de nuanță catolică, U.I.E. — de orientare social-democrată. Nu trebuie ignorați nici agricultorii care luptă pentru apărarea locurilor de muncă, îmbunătățirea sistemului de remunerare, pentru a încheia contracte

Roma. Una din demonstrațiile revendicative care au avut loc la sfîrșitul anului trecut, sub semnul unității de acțiune a celor trei mari centrale sindicale

mai echitabile. Mișcarea are ca platformă unificatoare revendicarea privind o reformă agrară generală, care să scoată agricultura italiană din starea ei de înapoiere ; ea a avut ca protagoniști atît pe lucrătorii manuali și salariații agricoli, cît și pe arendașii din Italia centrală, pe micii și foarte micii proprietari din nord și din sud. În regiunile meridionale, grevele rurale s-au intensificat în special spre sfîrșitul lui noiembrie, și este de notat, în acest cadru, mișcarea din Avola (Siracuza), unde s-a petrecut un episod tragic, cu repercusiuni profunde în toată țara. Acțiunilor muncitorești și țărănești li s-a adăugat mișcarea studențească care a căpătat amploare și ale cărei cuvinte de ordine sînt lupta împotriva discriminării de clasă în școli, pentru dreptul tuturor cetățenilor de a studia.

Recunoscînd valoarea revoluționară a luptei tineretului italian, P.C.I. a încercat să stabilească un raport just cu mișcarea universitară care, la rîndul ei, nu a scutit așa-zisa stîngă „tradițională" de unele critici. Protestul tineretului s-a extins și în afara mediului universitar, cuprinzînd instituții culturale precum teatrele, expozițiile de artă, festivalurile cinematografice ș.a.m.d. Se cere o transformare radicală a acestor structuri care se bazează pe finanțele publice dar care în practică sînt rezervate unui public restrîns de privilegiați.

Se încearcă uneori acreditarea ideii că acțiunile protestatare ar putea stimula o reacție inversă, adică o dezvoltare a forțelor de dreapta. Este însă evident că mișcările muncitorești din Italia cer cu stăruință profunde reforme structurale pentru a pune capăt unor stridente inechități sociale și pentru înfăptuirea unei transformări a țării într-un sens autentic democrat și socialist. Acestor exigențe ar trebui să li se răspundă prin măsuri concrete, dacă, într-adevăr, se vrea înlăturarea oricărui pericol de dreapta.

S-a constatat, după înfrîngerea de la 19 mai (caracterizată, mai cu seamă, prin lovitura primită de partidul socialist unificat, născut din fuziunea vechiului P.S.I. cu Partidul social-democrat), imposibilitatea de a reconstitui un guvern de centru-stînga. Coaliția dintre democrat-creștini, socialiști și republicani, care guvernează de 5 ani, s-a destrămat. Criza guvernamentală a slăbit nu numai partidul socialist, divizîndu-l în cinci curente, dar chiar și partidul democrat-creștin, al cărui sistem de alianțe și autoritate a fost pus la încercare de corpul electoral. Guvernul de tranziție al lui Leone, alcătuit numai din democrat-creștini, a „girat", am putea spune, conducerea țării în așteptarea refacerii coaliției de centru-stînga. Operația s-a dovedit dificilă și, de-abia în luna decembrie, s-a reușit formarea unui guvern de centru-stînga, condus de M. Rumor și compus din reprezentanți ai diverselor curente democrat-creștine, socialiste și republicane. Numai stînga partidului socialist a refuzat să-și trimită reprezentanți proprii în guvern. Pentru a cuprinde toate curentele și așa-numitele „subcurente", Rumor a ridicat la 83 numărul miniștrilor și subsecretarilor. Dacă sub aspectul exercitării puterii a fost posibilă reconstituirea coaliției, multe din problemele care au stat la baza crizei centrului-stînga nu au fost însă rezolvate. Acestea sînt acute și așteaptă o soluție urgentă. Pentru a nu cita decît cîteva — e vorba de cele care privesc problemele renașterii meridionale, repartizării forțelor de muncă, ridicării nivelului de trai al maselor, reformei agrare, organizării orașelor.

Pe temeiul acestor obiective esențiale s-a mobilizat și organizat o vastă grupare de opoziție, o grupare complexă care cuprinde comuniști, socialiști ai unității proletare (P.S.I.U.P.), socialiști autonomi (în dezacord cu politica actualei conduceri a P.S.I.), formațiuni de orientare catolică. La 19 mai, forțele de stînga au întrunit aproape 10 milioane de voturi, adică un vot din trei. Succesivele consultări cu caracter administrativ au confirmat că adeziunea în jurul forțelor de stînga e în curs de extindere. Și e simptomatic pentru viața politică italiană că tot mai numeroase sectoare ale lumii catolice se pronunță împotriva orientării democrat-creștine și se alătură nu numai celor care condamnă o formulă sau alta de guvernare, ci și celor care cer schimbări radicale, de structură, ale societății italiene.

Acest cadru politic nu ar fi însă complet dacă nu ar apărea, în întreaga sa realitate, perspectiva unei reînnoiri politice în Italia. Există chiar și în interiorul actualelor partide de guvernămînt — socialist unificat și democrat-creștin — numeroase forțe care își asumă o poziție critică față de reconstituirea vechii formule de „centru-stînga". Aripa de stînga a P.S.I. deși a votat, în virtutea disciplinei de partid, în favoarea guvernului, nu a vrut să participe direct, ca urmare a fundamentalelor contraste asupra politicii interne, economice și internaționale. Și curentele stîngii democrat-creștine au manifestat rezerve destul de însemnate cu privire la programul guvernului și și-au condiționat sprijinul de realizarea unor măsuri mai curajoase în diferite domenii economice și politice. Există și alte contradicții latente și va depinde, evident, de viitoarea evoluție socială dacă ele vor ieși la lumină.

În Italia, orice posibilitate de schimbare concretă depinde de faptul dacă amplele mișcări sociale în curs vor găsi o ieșire politică și vor impune crearea unei alte formule decît a celei de centru-stînga, adică o alianță diversă și nouă. P.C.I. a dat un răspuns clar. Important e ca problemele de fond ale țării și ale maselor muncitorești să fie, cu adevărat, rezolvate.

Se pun, în același timp, o serie de probleme de mare importanță pe tărîmul politicii internaționale, legate de imperativul apărării păcii, al desființării blocurilor militare, al unei inițiative italiene care să contribuie la readucerea liniștii în bazinul mediteranean, azi centru de tensiune și pericol.

Asupra tuturor acestor chestiuni ca și asupra perspectivelor unei reînnoiri politice s-a insistat, în aceste săptămîni, cu prilejul activității pre-congresuale a comuniștilor italieni. Al 12-lea Congres național al P.C.I., care se va deschide la Bologna, la 8 februarie, va fi evenimentul politic cel mai important din acest început de an. Gruparea cea mai numeroasă și mai compactă a opoziției își va defini cu acest prilej linia proprie de acțiune.

Colaborare fructuoasă

Mihail Roșianu
președintele Consiliului General A.R.L.U.S.

Conform unei uzanțe devenită treptat tradiție, Bucureștiul și Moscova găzduiesc alternativ întîlnirile pentru discutarea și semnarea planurilor anuale de colaborare dintre Asociația română pentru legăturile de prietenie cu Uniunea Sovietică (A.R.L.U.S.), pe de o parte, și Uniunea asociațiilor sovietice de prietenie și relații culturale cu țările străine (U.A.S.P.) și Asociația de prietenie sovieto-română (A.P.S.R.), pe de altă parte. Cu cîteva zile înainte de pragul noului an, o delegație, din care am făcut parte, a semnat în capitala Uniunii Sovietice planul de colaborare pe 1969.

Asemenea împrejurări prilejuiesc, de regulă, o trecere în revistă a activității desfășurată în cele douăsprezece luni precedente. Cu ocazia recentei vizite, s-a consemnat faptul că planul de colaborare pe 1968, mai larg și mai bogat decît cel al anului anterior, a fost îndeplinit cu succes și că multiplele acțiuni întreprinse în cadrul lui au contribuit la o mai bună cunoaștere reciprocă și, implicit, la dezvoltarea relațiilor de prietenie și colaborare frățească dintre popoarele român și sovietic. Aducîndu-și contribuția la cunoașterea realizărilor obținute în domeniile economiei, științei și culturii de către oamenii muncii din Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste, A.R.L.U.S. și A.P.S.R. și-au pus eforturile în slujba nobilei idei care stă la baza legăturilor dintre popoarele noastre — ideea prieteniei trainice, de nezdruncinat. În acest sens, în anul care a trecut, un rol de prim ordin l-au avut adunările, conferințele, simpozioanele, expozițiile și celelalte manifestări organizate de asociații cu ocazia sărbătoririi celei de-a 24-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist, a celei de-a 21-a aniversări a proclamării republicii în România, a celei de-a 51-a aniversări a victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, a aniversării celor douăzeci de ani de la semnarea Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre Uniunea Sovietică și România.

În ce privește planul de colaborare pe anul 1969, recent semnat, s-a stabilit că asociațiile vor folosi în continuare formele cele mai variate pentru a populariza în Uniunea Sovietică victoriile repurtate de poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, în opera de desăvîrșire a construcției socialiste, iar în România, izbînzile înregistrate de oamenii sovietici, sub conducerea Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, în munca de construcție a societății comuniste.

Anul acesta, potrivit planului de colaborare, A.P.S.R. va acorda o deosebită atenție sărbătoririi unui sfert de veac de la eliberarea României de sub jugul fascist, organizînd numeroase manifestări printre care mitinguri, seri ale prieteniei, festivaluri ale filmului și expoziții în republicile, regiunile și orașele unde se găsesc filiale ale Asociației de prietenie sovieto-române, ca și în întreprinderile și instituțiile care sînt membri colectivi ai A.P.S.R. În colaborare cu Asociația „Znanie", se vor ține în U.R.S.S. cicluri de conferințe în care vor fi prezentate realizările României pe tărîmul economiei, științei, culturii și artei în cei 25 de ani de la eliberare. În colaborare cu Televiziunea centrală, A.P.S.R. va organiza un concurs pentru cel mai bun film de amatori care va oglindi prietenia și colaborarea româno-sovietică. Un alt concurs va fi inițiat de ziarul „Sovetskaia Rossia", avînd ca temă: „Ce știți despre România?"

Pentru poporul sovietic, pentru întreaga omenire progresistă, 1969 este anul de pregătire a celei de a 100-a aniversări a nașterii lui Vladimir Ilici Lenin. Așa cum a mai procedat și în alte împrejurări, A.R.L.U.S. va organiza o serie de acțiuni consacrate acestui eveniment. În legătură cu sărbătorirea a 52 de ani de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, asociația noastră va organiza numeroase manifestări printre care citățm mitinguri, seri ale prieteniei, festivaluri de filme, cicluri de conferințe, ținute în colaborare cu Asociația pentru răspîndirea cunoștințelor cultural-științifice și politice și dedicate realizărilor obținute de U.R.S.S. în diverse domenii ale construcției comuniste, expoziția consacrată aceleiași teme și prezentată la Casa prieteniei româno-sovietice din București.

Împreună cu alte organizații de stat și obștești, A.R.L.U.S. și A.P.S.R. își vor aduce, și în 1969, contribuția la marcarea sărbătorească a numeroase evenimente și date de seamă ale Uniunii Sovietice și României. Între asociațiile noastre vor avea loc, de asemenea, numeroase schimburi de delegații: participanți la festivitățile de la 23 August și 7 Noiembrie, activiști ai A.R.L.U.S. și ai A.P.S.R. etc.

Spațiul nu-mi permite să citez decît o parte din prevederile planului de colaborare dintre asociațiile noastre pe anul 1969. Trebuie să relev, că discutarea lui s-a făcut în spiritul prieteniei și colaborării frățești care caracterizează relațiile dintre asociațiile noastre, dintre cele două popoare.

Semnarea planului pe 1969 a oferit delegației române posibilitatea să ia contact direct cu unele aspecte de viață și muncă din țara gazdă. Am vizitat capitala R.S.S. Estone, Tallin, oraș care, în anii puterii sovietice, a devenit o cetate a industriei, cu o producție de mare prestigiu, atît în U.R.S.S., cît și pe piețele internaționale. La Tallin, delegația noastră a avut o convorbire cu Artur Vader, secretar al C.C. al P.C. din Estonia. Am admirat apoi comorile artistice și arhitecturale ale Leningradului, pășind, copleșiți de emoție, pe locurile unde au luptat și biruit muncitorii, țăranii și soldații lui Octombrie 1917 călăuziți de geniul marelui Lenin. Am vizitat, de asemenea, unități economice și științifice din orașul și regiunea Moscova, însoțiți de V. I. Konotop, membru al C.C. al P.C.U.S., prim-secretar al Comitetului regional Moscova al P.C.U.S, președintele conducerii centrale a Asociației de prietenie sovieto-române.

La 26 decembrie, delegația Consiliului General A.R.L.U.S. a fost primită de M. A. Suslov, membru al Biroului Politic, secretar al C.C. al P.C.U.S. La convorbiri, care s-au desfășurat într-o atmosferă caldă, prietenească, au luat parte Teodor Marinescu, ambasadorul Republicii Socialiste România în U.R.S.S., și N. V. Popova, președintele Prezidiului Uniunii Asociațiilor sovietice de prietenie și relații culturale cu țările străine.

Călătoria pe care am făcut-o la Moscova, Tallin și Leningrad ne-a oferit prilejul de a lua cunoștință de succesele oamenilor muncii din aceste orașe, de a vizita întreprinderi industriale și agricole, institute de învățămînt și de cercetare științifică. Pretutindeni, ne-au impresionat nivelul de organizare a muncii, utilizarea celor mai moderne metode și tehnici, eforturile creatoare ale oamenilor muncii. Așa cum era și firesc, ne-au impresionat, în mod deosebit, manifestările de prietenie la adresa poporului nostru, cu care am fost întîmpinați peste tot, expresie a relațiilor de prietenie și colaborare frățească dintre cele două popoare și țări.

Un aspect de la expoziția de artă plastică românească deschisă luna trecută la Muzeul Pușkin din Moscova